

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

L 116

Leidimas
lietuvių kalba

Teisės aktai

57 tomas

2014 m. balandžio 17 d.

Turinys

II Įstatymo galios neturintys teisės aktai

SPRENDIMAI

2014/203/ES:

- ★ 2014 m. kovo 19 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas dėl 2014–2017 m. daugiametės LIFE darbo programos priėmimo ⁽¹⁾ 1

⁽¹⁾ Tekstas svarbus EEE

LT

Aktai, kurių pavadinimai spausdinami paprastu šriftu, yra susiję su kasdieniu žemės ūkio reikalų valdymu ir paprastai galioja ribotą laikotarpį.

Visų kitų aktų pavadinimai spausdinami ryškesniu šriftu ir prieš juos dedama žvaigždutė.

II

(Įstatymo galios neturintys teisės aktai)

SPRENDIMAI

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO SPRENDIMAS

2014 m. kovo 19 d.

dėl 2014–2017 m. daugiametės LIFE darbo programos priėmimo

(Tekstas svarbus EEE)

(2014/203/ES)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1293/2013 dėl aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) įsteigimo ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 614/2007 ⁽¹⁾, ypač į jo 24 straipsnio 1 dalį,

kadangi:

- (1) siekiant užtikrinti LIFE programos įgyvendinimą, būtina priimti 2014–2017 m. daugiametę darbo programą;
- (2) siekiant nustatyti dviejų LIFE paprogramių įgyvendinimo apmatų, 2014–2017 m. daugiametėje darbo programoje turėtų būti nustatytas preliminarus lėšų paskirstymas prioritetinėms sritims ir finansavimo būdams, projektų, kuriais bus įgyvendinami Reglamento (ES) Nr. 1293/2013 III priede išvardyti teminiai prioritetai, temos, projektų techninės atrankos metodika, dotacijų skyrimo kriterijai ir kvietimų teikti paraiškas orientaciniai tvarkaraščiai;
- (3) be to, vadovaujantis kiekvienai prioritetinei sričiai nustatytais veiklos rodikliais ir konkrečiais tikslais, 2014–2017 m. daugiametėje programoje turėtų būti numatyti kiekvienos prioritetinės srities ir projektų rūšies kokybiniai ir kiekybiniai rezultatai, rodikliai ir užduotys, kad būtų lengviau įvertinti programos rezultatus ir poveikį. Remdamasi *ex ante* vertinimais, projektų finansavimui pagal Reglamento (ES) Nr. 1293/2013 17 straipsnio 4 dalį Komisija numatė dvi naujoviškas finansines priemones;
- (4) tos finansinės priemonės turėtų būti išbandytos per visą daugiametės darbo programos laikotarpį, kad būtų galima įsitikinti, ar jos turi didelį potencialą pritraukti investuotojų lėšų biologinės įvairovės ir klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos srityse ir taip šalinti esamas projektų diegimo tose srityse finansines kliūtis;
- (5) remiantis tuo, kad Europos investicijų bankas (EIB) sėkmingai valdė kitas finansines priemones, ir atsižvelgiant į tai, kad dėl savo geografinės aprėpties EIB galės aptarnauti galimus naudos gavėjus visoje Sąjungoje, šiai institucijai turėtų būti patikėtas Gamtos turtų finansavimo priemonės ir Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonės, kurios finansuojamos iš LIFE programos įnašų, įgyvendinimas;
- (6) siekiant užtikrinti veiksmingą daugiametės darbo programos įgyvendinimą ir atsižvelgiant į tai, kad Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 taikomas nuo 2014 m. sausio 1 d., šis sprendimas turėtų būti taikomas nuo šio sprendimo priėmimo dienos;
- (7) šiame sprendime numatytos priemonės atitinka pagal Reglamento (ES) Nr. 1293/2013 30 straipsnį įsteigto LIFE aplinkos ir klimato politikos programos komiteto nuomonę,

⁽¹⁾ OL L 347, 2013 12 20, p. 185.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Daugiametė darbo programa

Priimama priede išdėstyta daugiametė 2014–2017 m. LIFE darbo programa.

2 straipsnis

Daugiametei darbo programai skiriamas Sąjungos įnašas

Didžiausias daugiametei 2014–2017 m. LIFE darbo programai skiriamas įnašas yra 1 796 242 000 EUR ir jis turi būti naudojamas toliau nurodytoms paprogramėms ir prioritetinėms sritims finansuoti.

1. Bendra Aplinkos paprogramei skirta 1 347 074 499 EUR suma paskirstoma taip:
 - a) 495 845 763 EUR skiriama prioritetinei sričiai „Aplinka ir išteklių naudojimo efektyvumas“;
 - b) 610 068 900 EUR skiriama prioritetinei sričiai „Gamta ir biologinė įvairovė“;
 - c) 162 999 836 EUR skiriama prioritetinei sričiai „Aplinkos valdymas ir informavimas“;
 - d) 78 160 000 EUR skiriama susijusioms rėmimo išlaidoms.
2. Bendra Klimato politikos paprogramei skirta 449 167 501 EUR suma paskirstoma taip:
 - a) 193 559 591 EUR skiriama prioritetinei sričiai „Klimato kaitos švelninimas“;
 - b) 190 389 591 EUR skiriama prioritetinei sričiai „Prisitaikymas prie klimato kaitos“;
 - c) 47 588 319 EUR skiriama prioritetinei sričiai „Klimato valdymas ir informavimas“;
 - d) 17 630 000 EUR skiriama susijusioms rėmimo išlaidoms.

3 straipsnis

Finansinės priemonės

1. Finansavimas pagal Reglamento (ES) Nr. 1293/2013 17 straipsnio 1 dalį skiriamas šioms finansinėms priemonėms:
 - a) Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonei;
 - b) Gamtos turtų finansavimo priemonei.
2. Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonei ir Gamtos turtų finansavimo priemonei skiriamo įnašo įgyvendinimas patikimas Europos investicijų bankui.

4 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis sprendimas įsigalioja pirmą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo 2014 m. kovo 19 d.

Priimta Briuselyje 2014 m. kovo 19 d.

Komisijos vardu
Pirmininkas
José Manuel BARROSO

PRIEDAS

2014–2017 M. DAUGIAMETĖ LIFE DARBO PROGRAMA

1. ĮŽANGA

Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1293/2013 (toliau – LIFE reglamentas) 3 straipsniu, LIFE programa siekiama šių bendrųjų tikslų:

- padėti pereiti prie klimatui atsparios mažo anglies dioksido kiekio ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos, aplinkos kokybės apsaugos bei gerinimo ir biologinės įvairovės nykimo sustabdymo, įskaitant paramą tinklui „Natura 2000“ ir kovą su ekosistemų nykimu,
- gerinti Sąjungos aplinkos ir klimato politikos bei teisės aktų rengimą, įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą, taip pat greitinti ir skatinti bei remti aplinkos ir klimato tikslų integravimą ir įtraukimą į kitas Sąjungos politikos sritis bei viešojo ir privačiojo sektorių praktiką, įskaitant šių sektorių pajėgumo didinimą,
- remti geresnį aplinkos ir klimato valdymą visais lygmenimis, įskaitant didesnę pilietinės visuomenės, NVO ir vietos subjektų dalyvavimą;
- remti 7-osios aplinkos veiksmų programos įgyvendinimą.

LIFE programą valdys pačios Komisijos tarnybos arba vykdomoji įstaiga (VĮ), kuriai ši užduotis perduota tiesioginio valdymo tvarka. VĮ veiks neperžengdama perduotos užduoties ribų, nustatytų Komisijos sprendime C(2013) 9414, ir prižiūrima Komisijos tarnybų. Visa atsakomybė už programą tenka Komisijai. Siekiant palengvinti Komisijos tarnybų ir (arba) VĮ darbą gali būti sudaromos sutartys su išorės ekspertais.

Vadovaujantis šiais bendraisiais tikslais pagal LIFE reglamento 24 straipsnio 1 dalį priimta ši daugiametė darbo programa (DDP). Tai padaryta įgyvendinimo aktu, laikantis nagrinėjimo procedūros, nustatytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ⁽¹⁾ 5 straipsnyje ir nurodytos LIFE reglamento 30 straipsnyje.

Taikant papildomumo principą kitų Europos finansavimo programų, nurodytų LIFE reglamento 5, 11, 13 konstatuojamosiose dalyse ir 8 straipsnyje, atžvilgiu, įgyvendinant DDP konkrečiomis priemonėmis bus užtikrintas nuoseklumas ir sinergija ir kiek įmanoma išvengta kitos Sąjungos politikos ir finansinių priemonių, visų pirma Sąjungos 2014–2020 m. mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ ⁽²⁾ ir jos darbo programų ⁽³⁾, dubliavimo. Tai iš esmės bus pasiekta taikant finansavimo tinkamumo kriterijus, nustatytus įvairių rūšių projektams, ir rekomendacijas, pateiktas prie kvietimų pridedamose paraiškų teikimo gairėse. Dvigubo finansavimo bus išvengta atrankos etape atliekant kryžminius patikrinimus, taip pat atliekant *ex post* patikrinimą. Visų pirma, pagal LIFE programą negali būti finansuojami mokslinių tyrimų ar didžiulės infrastruktūros statybos projektai.

DDP struktūra atitinka LIFE reglamento 24 straipsnio 2 dalyje nustatytą struktūrą, o Aplinkos ir Klimato politikos paprogramių veiksmai atskirai nurodomi tik prireikus.

⁽¹⁾ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

⁽²⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1290/2013, kuriuo nustatomos bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ (2014–2020 m.) dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1906/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 81).

⁽³⁾ Pirmoji „Horizontas 2020“ darbo programa apima 2014–2015 m. laikotarpį. Programoje „Horizontas 2020“ daugiausia dėmesio skiriama trimis prioritetams, t. y. pažangiam mokslui siekiant stiprinti pasaulinio lygio Sąjungos mokslo pažangumą, pramonės pirmavimo skatinimui, kad būtų remiamas verslas, įskaitant labai mažas, mažasias ir vidutines įmones (toliau – MVI), ir inovacijoms bei visuomenės uždaviniui sprendimui siekiant tiesiogiai spręsti strategijoje „Europa 2020“ nurodytas užduotis ir šiuo tikslu remiant visą sritį – nuo mokslinių tyrimų iki rinkos – apimančią veiklą. Programoje „Horizontas 2020“ aplinkos ir klimato politikos mokslinių tyrimų ir inovacijų imamasi pasitelkiant įvairius veiksmus ir bendradarbiavimo galimybes, visų pirma sprendžiant visuomenei iškilusį uždavinį „Su klimato kaita susijusi veikla, aplinka, veiksmingas išteklių naudojimas ir žaliavos“. Šiomis aplinkybėmis aplinkos moksliniais tyrimais ir inovacijomis siekiama sukurti efektyviai išteklius ir vandenį naudojančią ir klimato kaitos poveikiui atsparią ekonomiką bei visuomenę. Susijusius dokumentus galima rasti adresu http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/funding/reference_docs.html#h2020-work-programmes-2014-15-main-wp, visų pirma darbo programą, susijusią su visuomenės iššūkiu „Klimato politika, aplinka, efektyviai išteklius naudojanti ir klimato kaitos poveikiui atspari ekonomika bei visuomenė“.

Programos laikotarpis – nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d.

1.1. Aplinkos paprogramė

Aplinkos paprogramės **prioritetinės sritys** yra aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas, gamta ir biologinė įvairovė, aplinkos valdymas ir informavimas (LIFE reglamento 9–12 straipsniai). Kiekviena prioritetinė sritis apima kelis LIFE reglamento III priede išvardytus **teminius prioritetus**. Be to, šioje 2014–2017 m. DDP išsamiau apibrėžtos **projektų temos**, kuriomis vadovaujantis įgyvendinami teminiai prioritetai.

1.2. Klimato politikos paprogramė

Klimato politikos paprogramė – tai nauja ir unikali galimybė remti ES klimato politikos įgyvendinimą. Apskritai ji padės paskatinti ES perėjimą prie klimato kaitos poveikiui atsparios mažo anglies dioksido kiekio ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos, strategiškai padės įgyvendinti 2020 m. klimato kaitos ir energetikos teisės aktų rinkinį bei ES pritaikymo prie klimato kaitos strategiją, taip pat padės ES pasirengti spręsti iki 2030 m. nustatytus klimato politikos uždavinius. Be to, ji taip pat turėtų padėti visais lygmenimis, įskaitant geresnį pilietinės visuomenės, NVO ir vietos veikėjų įtraukimą, valdyti klimato sritį.

2. LĖŠŲ PASKIRSTYMAS PRIORITETINĖMS SRITIMS IR SKIRTINGOMS FINANSAVIMO RŪŠIMS. 24 STRAIPSIO 2 DALIES A PUNKTAS

Remiantis LIFE reglamento 4 straipsniu, **bendras 2014–2020 m. laikotarpio LIFE programos įgyvendinimo biudžetinis paketas** yra 3 456 655 000 EUR, 75 % šios sumos skiriama Aplinkos paprogramei (2 592 491 250 EUR), 25 % – Klimato politikos paprogramei (864 163 750 EUR). LIFE reglamente taip pat nustatyta mažiausia viso biudžeto procentinė dalis, kuri turi būti skiriama **projektams** (81 %, LIFE reglamento 17 straipsnio 4 dalis), ir didžiausia biudžeto išteklių, skirtų veiksmų dotacijomis remiamiems projektams, procentinė dalis, kurią galima skirti **integruotiems projektams** (30 %).

Projektai turi būti finansuojami **veiksmų dotacijomis** arba prireikus **finansinėmis priemonėmis** (LIFE reglamento 17 straipsnio 4 dalis). **DDP turi būti tiksliai nurodytos** sumos, paskirstytinos **pagal prioritetines sritis ir finansavimo rūšį**.

Bendras biudžeto paskirstymas abiem paprogramėms pagal finansavimo rūšį

2014–2017 m. biudžetas	mln. EUR
Veiksmų dotacijos	1 317,9
Veiklos dotacijos	38,6
Finansinės priemonės	140,0
Viešieji pirkimai	204,0
Rėmimo išlaidos (techninė ir administracinė pagalba)	95,8
Bendra suma	1 796,3

Bendras biudžeto paskirstymas pagal prioritetines sritis

Prioritetinės sritys	Aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas	Gamta ir biologinė įvairovė	Aplinkos valdymas ir informavimas	Klimato kaitos švelninimas	Prisitaikymas prie klimato kaitos	Klimato kaitos valdymas ir informavimas
Iš viso sričiai (mln. EUR)	495,85	610,07	163,00	193,56	190,39	47,59
Tarpinė suma	1 700,45					
Rėmimo išlaidos (techninė ir administracinė pagalba)	95,79					
Bendra suma	1 796,3					

Paskirstymas pagal prioritetines sritis ir finansavimo rūšis yra orientacinio pobūdžio. Veiksmų dotacijų atveju galutinis paskirstymas priklausys nuo faktinio finansuotinių projektų pasiūlymų kiekvienoje prioritetinėje srityje skaičiaus. Įgyvendinant LIFE programą biudžeto paskirstymas finansinėms priemonėms ir tarp jų gali būti koreguojamas atsižvelgiant į faktinį įgyvendinimą. Laikantis LIFE reglamente nustatytų ribų, tarp prioritetinių sričių gali būti perskirstyta ne daugiau kaip 5 % visų atitinkamoms prioritetinėms sritims skirtų lėšų.

2.1. Aplinkos paprogramė

Per šios DDP laikotarpį Aplinkos paprogramei skiriamas 1 347 mln. EUR biudžetas.

Bent 55 % biudžeto išteklių, numatytų projektams, kurie remiami veiksmų dotacijomis, skiriama projektams, kuriais remiamas gamtos ir biologinės įvairovės išsaugojimas, įskaitant susijusį informavimą ir valdymą (LIFE reglamento 9 straipsnio 3 dalis), techninę pagalbą ir parengiamuosius projektus. Likusi projektams skirta biudžeto dalis bus skirta prioritetinės srities „Aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas“ projektams, įskaitant susijusį informavimą ir valdymą, techninę pagalbą ir parengiamuosius projektus.

Paskirstymas prioritetinėms sritims yra orientacinio pobūdžio ir priklauso nuo faktinio pasiūlymų dėl veiksmų dotacijų kiekvienoje prioritetinėje srityje skaičiaus, taip pat nuo to, kiek pagal kiekvieną finansinę priemonę skiriamų lėšų įsisavinama rinkoje.

Aplinkos paprogramės biudžeto paskirstymas pagal finansavimo rūšį

2014–2017 m. biudžetas	mln. EUR
Veiksmų dotacijos (*)	
— Gebėjimų ugdymo projektai	11,25
— Techninės pagalbos projektai	2,9
— Kitos veiksmų dotacijos (**)	1 053,8
Finansinės priemonės (***)	
Gamtos turtų finansavimo priemonė (GTFP) (****)	30,0
Veiklos dotacijos	30,0
Viešieji pirkimai	141,0
Rėmimo išlaidos (techninė ir administracinė pagalba)	78,2
Bendra suma	1 347,1

(*) 30 % biudžeto išteklių, skirtų projektams, kurie remiami veiksmų dotacijomis, skiriama integruotiesiems projektams. Atsižvelgiant į faktinį pasiūlymų dėl integruotųjų projektų skaičių, nepanaudoti ištekliai bus panaudoti kitiems veiksmų dotacijomis finansuojamiems projektams.

(**) Orientacinė suma, neviršijanti 1 % šios sumos, bus panaudota parengiamiesiems projektams.

(***) Didžiausia valdymo sąnaudų, susijusių su finansinių priemonių įgyvendinimu, suma negali viršyti 7 % viso finansinėms priemonėms skirta paketo.

(****) Įskaitant ekspertų paramos priemonei skirtus 5 mln. EUR.

2.2. Klimato politikos paprogramė

Šioje daugiametėje darbo programoje Klimato politikos paprogramei skiriamas 449,2 mln. EUR biudžetas. Paskirstymas prioritetinėms sritims yra orientacinio pobūdžio ir priklauso nuo faktinio pasiūlymų dėl veiksmų dotacijų kiekvienoje prioritetinėje srityje skaičiaus, taip pat nuo to, kiek pagal kiekvieną finansinę priemonę skiriamų lėšų įsisavinama rinkoje.

Biudžeto paskirstymas pagal finansavimo rūšį pagal Klimato politikos paprogramę

2014–2017 m. biudžetas	mln. EUR
Veiksmų dotacijos (*)	
Gebėjimų ugdymo projektai – veiksmų dotacijos	3,75
Techninės pagalbos projektai – veiksmų dotacijos	2,4
Kitos veiksmų dotacijos	243,81
Finansinės priemonės (**)	
Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonė (EVEFPF)	80,0
Finansinė priemonė	
Gamtos turtų finansavimo priemonė (***) (GTFP)	30,0
Finansinė priemonė	
Veiklos dotacijos	8,6
Viešieji pirkimai	63,0
Rėmimo išlaidos (techninė ir administracinė pagalba)	17,6
Bendra suma	449,2

(*) 30 % biudžeto išteklių, skirtų projektams, kurie remiami veiksmų dotacijomis, skiriama integruotiesiems projektams; atsižvelgiant į faktinį pasiūlymų dėl integruotųjų projektų skaičių, nepanaudoti ištekliai bus panaudoti kitiems veiksmų dotacijomis finansuojamiems projektams.

(**) Didžiausia valdymo sąnaudų, susijusių su finansinių priemonių įgyvendinimu, suma negali viršyti 7 % viso finansinėms priemonėms skirtų paketo.

(***) Įskaitant ekspertų paramos priemonei skirtus 5 mln. EUR.

3. PROJEKTŲ TEMOS, KURIOMIS VADOVAUJANTIS ĮGYVENDINAMI III PRIEDE NUSTATYTI APLINKOS PAPROGRAMĖS TEMINIAI PRIORITETAİ (LIFE REGLAMENTO 24 STRAIPSIO 2 DALIES B PUNKTAS)

Remiantis LIFE reglamento 36 konstatuojamąja dalimi, DDP pateiktas nebaigtinis projektų temų, kuriomis vadovaujantis įgyvendinami teminiai prioritetai, sąrašas, daugiausia dėmesio skiriant konkrečioms aplinkos politikos prioritetams bei veiksmų sritims pagal Aplinkos paprogramę. Nustačius šį sąrašą, apimantį visą DDP laikotarpį, užtikrinamas tiek lankstumas, būtinas norint įvykdyti LIFE programos uždavotį ir pasiekti jos tikslus, tiek stabilumas, būtinas, kad galimi pareiškėjai galėtų planuoti, rengti ir teikti pasiūlymus. Remiantis LIFE reglamento 22 konstatuojamąja dalimi, vertindama pagal Aplinkos paprogramę teikiamų projektų ES pridėtinę vertę Komisija ypatingą dėmesį turėtų skirti jų indėliui įgyvendinant teminius prioritetus pagal projektų temas. Taigi projektų temos yra priemonė, kuria strategiškai svarbių politikos sričių projektams, turintiems didžiulę ES pridėtinę vertę, suteikiama papildomų balų, kartu išlaikomas atvirumas rimtiems kitų sričių pasiūlymams ir naujų idėjų, kaip reaguoti į naujus kylančius uždavinius, įtraukimui.

Projektų temos netaikomos projektų rūšims, kurių konkrečios temos (pvz., gebėjimų ugdymas, techninė pagalba, paruošiamieji, integruotieji ar kiti projektai, išsamiai apibrėžti *ad hoc* pagrindu) jau nustatytos dėl jų pobūdžio ir (arba) išsamaus jų konkretaus turinio aprašymo reglamente ir DDP.

Teisėkūros institucijos nusprendė, kad bent 55 % išteklių, skirtų projektams, remiamiems veiksmų dotacijomis, bus skirta projektams, kuriais remiamas gamtos ir biologinės įvairovės išsaugojimas aiškiai akcentuojant „Natura 2000“, nes pripažįstama, kad būtina kuo greičiau užtikrinti tinkamą tinklo finansavimą ir vykdyti Buveinių direktyvos 8 straipsnyje nustatytą bendro finansavimo įsipareigojimą. Dėl šių padidintų konkrečiai sričiai skirtų išteklių (palyginti su LIFE+ reglamentu) sumažėja kitiems Aplinkos paprogramės teminių prioritetų projektams skiriamas biudžetas, todėl tai dar viena priežastis tikslingiau suplanuoti lėšų panaudojimą šiose srityse.

Reikėtų pažymėti, kad projektų į šį sąrašą neįtrauktomis temomis finansavimas nėra neįmanomas. Aukštos kokybės projektams, atitinkantiems taikomus finansavimo tinkamumo ir atrankos kriterijus, finansavimas gali būti skirtas.

3.1. Prioritetinė sritis „aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas“

Pagal LIFE reglamento 10 straipsnio a punktą šią prioritetinę sritį atitinkančiomis projektų temomis ir susijusiais teminiais prioritetais, išvardytais LIFE reglamento III priede, siekiama konkretaus tikslo – „**plėtoti, bandyti ir demonstruoti su aplinkos srities iššūkiais susijusią politiką arba valdymo principus, geriausią praktiką ir sprendimus**, įskaitant naujoviškų technologijų vystymą ir demonstravimą, kurie tinkami kartoti, perduoti ar integruoti (taip pat ir aplinkos ir sveikatos ryšio atžvilgiu), ir kuriuos taikant remiama efektyvaus išteklių naudojimo politika ir teisės aktai, įskaitant Efektyviai išteklius naudojančios Europos veiksmų planą“. Todėl pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a ir b punktus visi šios prioritetinės srities projektai yra bandomieji arba parodomieji, tačiau negali būti orientuoti į mokslinius tyrimus. Kalbant apie parodomuosius šios prioritetinės srities projektus, atitinkančius vieną iš toliau nurodytų projektų temų, pirmumas skiriamas projektams, kuriuos įgyvendinant praktiškai vykdomi, bandomi, vertinami ir skleidžiami **nauji arba Sąjungos mastu nežinomi** veiksmai, metodika ar principai.

LIFE reglamento III priedas

a) su vandeniu, įskaitant jūrų aplinką, susiję teminiai prioritetai: veikla siekiant įgyvendinti konkrečius su vandeniu susijusius tikslus, nustatytus Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plane ir 7-ojoje aplinkos veiksmų programoje, visų pirma:

- i) integruoti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB ⁽¹⁾ įgyvendinimo principai;
- ii) veikla siekiant įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/60/EB ⁽²⁾;
- iii) veikla siekiant įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/56/EB ⁽³⁾ priemonių programą, kad būtų užtikrinta gera jūrų vandenų aplinkos būklė;
- iv) veikla, siekiant užtikrinti saugų ir veiksmingą vandens išteklių naudojimą, gerinti kiekybinę vandentvarką, išsaugoti aukštą vandens kokybės lygį ir vengti netinkamo vandens išteklių naudojimo ir jų būklės blogėjimo.

Ekonomiškai efektyvus su vandens kokybe, potvynių ir sausros valdymu susijusių problemų sprendimas – svarbus Europos Sąjungos uždavinys. Reaguojant į vandens sektoriaus uždavinius ir galimybes reikia, kad įvairūs subjektai laikytųsi holistinio požiūrio. Atsižvelgiant į Vandens pagrindų direktyvos (VPD), Potvynių direktyvos ir Vandens srities Europos inovacijų partnerystės prioritetų įgyvendinimą, projektuose daugiausia dėmesio turėtų būti skirta veiksniams, galinčiams padėti valstybėms narėms pereiti prie tikrai integruoto vandens išteklių valdymo, prireikus skatinant taikyti ekosistema pagrįstus metodus, plėtojimui ir, ypač, vykdymui. Kalbant apie veiksmus, kuriais siekiama įgyvendinti Jūrų strategijos pagrindų direktyvą (JSPD), turėtų būti itin akcentuojamos naujos problemos ir poveikis, o taip pat skatinama geriau integruoti pakrantės zonų tvarkymą ir jūrų erdvės planavimą. Kalbant apie vandens pramonę, technologijas ir procesai, kuriais užtikrinamas vandens paslaugų (geriamojo vandens gamybos ar nuotekų valymo) teikimas, jau pasiekia reikiamą brandą. Vandens srities Europos inovacijų partnerystės prioritetinėse srityse dabar kyla dvejopas uždavinys: i) užtikrinti tinkamą įgyvendinimą, kad būtų gauta ekonomiškai efektyvių ir teisės aktus atitinkančių rezultatų, o ištekliai būtų naudojami efektyviai, ir ii) užtikrinti gebėjimą spręsti šioje srityje kylančias problemas.

Todėl pirmumas bus teikiamas šiems projektams:

Vanduo, potvyniai ir sausra. III priedo A dalies a punkto i–ii papunkčiai

1. **Natūralių vandens sulaikymo** priemonių, kuriomis gerinamas vandens įsisunkimas, laikymasis ir teršalų šalinimas natūraliais arba į natūralius panašiais procesais, planavimas ir diegimas miesto ir kaimo vietovėse, taip padedant siekti VPD ir Potvynių direktyvos (PD) tikslų ir valdyti sausras regionuose, kuriuose trūksta vandens.

⁽¹⁾ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

⁽²⁾ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo (OL L 288, 2007 11 6, p. 27).

⁽³⁾ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva) (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

2. Projektai, kuriais skatinamas **potvynių ir sausros rizikos valdymas** pasitelkiant a) ekstremalių atvejų prevencijos ir apsaugos priemonės, skirtas politikai, žemės naudojimo planavimui ir nenumatytų atvejų valdymui paremti, ir b) atsparumu ir socialiniu pažeidžiamumu pagrįstus integruoto rizikos vertinimo ir valdymo metodus, kurie kartu yra priimtini visuomenei.
3. Projektai, kuriuos įgyvendinant galima pasiekti VPD tikslus **sprendžiant hidromorfologines problemas**, nustatytas upių baseinų valdymo planuose ir kylančias dėl žemės ar upių naudojimo.
4. Projektai, kuriuos įgyvendinant **integruoto maistinių medžiagų valdymo**, taip pat žmogaus ir žemės ūkio keliamos organinės taršos problemos sprendžiamos taip, kad tampa aišku, kokių reikia su upių baseiniais ar jų dydžiu susijusių priemonių, kad būtų galima įvykdyti VPD ir JSPD reikalavimus, įskaitant Miesto nuotekų valymo direktyvos, Nitratų direktyvos, Maudyklų vandens direktyvos ir Požeminio vandens direktyvos reikalavimus.
5. Projektai, kuriuos įgyvendinant sprendžiamos **cheminių teršalų** vandens aplinkoje poveikio problemos ir siekiama sumažinti prioritetinių medžiagų išmetimą prie šaltinio, naudojant tinkamus pakaitalus ar taikant alternatyvias technologijas.
6. Upių, ežerų, upių žiočių ir pakrančių **natūralios morfologijos atkūrimo** ir (arba) **susijusių buveinių**, įskaitant salpas ir pelkes, **atkūrimo** projektai, kuriuos įgyvendinant būtų galima pasiekti VPD ir PD tikslus.
7. Projektai, kuriais diegiamos **vandens taupymo priemonės**, kuriomis, taikant **hidroekonominis modelius**, siekiama sumažinti kiekybinį ir kokybinį poveikį vandens telkiniams vandens baseinuose, kuriuose trūksta vandens.

Jūrų valdymas ir pakrančių tvarkymas. III priedo A dalies a punkto iii papunktis

1. Projektai, kuriais plėtojamos priemonės, technologijos ir būdai, kuriais siekiama užtikrinti su jūrų aplinka susijusios ekonominės veiklos **tvarumą**, prireikus įskaitant **ekonominės veiklos poveikio jūrų aplinkai mažinimą**, ir integruoti jūrų išteklių tvarumą į jūrų ekonomikos sektorius, sutelkiant dėmesį į povandeninį triukšmą, fizinį jūros dugno drumstimą ir giliai vandenies kasybos ir akvakultūros poveikį. Tikimasi, kad projektai apims valdymo planų, kaip sumažinti ekonominės veiklos poveikį aplinkai, rengimą.
2. Projektai, kuriais siekiama **sumažinti jūras teršiančių šiukšlių ar mikrobinių teršalų** kiekį ir jų išvengti tvarkant jūras teršiančių šiukšlių ir mikrobinių teršalų šaltinius.
3. Projektai, kuriais skatinama **integruoto pakrančių tvarkymo ir jūrų erdvės planavimo sinergija**, parodoma pridėtinė integruoto pakrančių tvarkymo ir jūrų erdvės planavimo koordinavimo vertė naujame jūrų kontekste, remiamas konkretus jūros baseino strategijų įgyvendinimas, įskaitant atitinkamų Sąjungos teisės aktų įgyvendinimą, arba kuriais integruotas pakrančių tvarkymas ir jūrų erdvės planavimas jungiamas su saugomų jūrų teritorijų arba „Natura 2000“ teritorijų nustatymo ir valdymo procedūromis.

Vandens pramonė. III priedo A dalies a punkto iv papunktis

1. Projektai, kuriais siekiama plėtoti **geriamojo vandens technologijas ir miesto nuotekų valymo sistemas**; įgyvendinant šiuos projektus, vandens paslaugoms teikti taikomi tausaus išteklių naudojimo procesai (pvz., kuriais siekiama sumažinti vandeniu valyti ir vandentvarkai reikalingos energijos suvartojimą, taip pat vandens nuostolius), o naujų teršalų ir patogenų, esančių nutekamuosiuose vandenyse, kiekis mažinamas arba jų išleidimas sustabdomas taikant įrenginių procedūras ir kontrolės procesus.
2. Projektai, kuriuos įgyvendinant diegiamos priemonės (pvz., planavimas, decentralizuotos sistemos, rizika pagrįsti metodai), kuriomis **retai apgyvendintose vietovėse** užtikrinamas veiksmingas **vandens paslaugų**, atitinkančių Geriamojo vandens direktyvą ir Miesto nuotekų valymo direktyvą, **teikimas**.
3. Projektai, kuriais siekiama rasti efektyvesnių ir veiksmingesnių naujoviškų sprendimų, susijusių su **išvalytu ir (arba) perdirbtu vandeniu**, ir (arba) tokio vandens valymo galimybių, plėtojant ir išbandant:
 - naujoviškas (alternatyvaus) vandens tiekimo, nuotekų valymo, pakartotinio išteklių naudojimo ir regeneravimo koncepcijas,
 - šaltinių kontrolės metodus ir ekonomiškai efektyvias įrenginiuose taikomas naujų teršalų ir patogenų išleidimo į nuotekų valymo sistemą technologijas,

- vandenvals inovacijų centrus regionuose, kuriuose dabar trūksta tinkamų kanalizacijos sistemų ir valymo bei sanitarijos įrenginių, taikant pažangiąsias technologijas ir decentralizuotas sistemas, dėmesį sutelkiant į alternatyvius vandens šaltinius,
- sisteminius metodus, skirtus išvengti vandens, energijos ir išteklių nuostolių pramoninėje gamyboje ir vandens bei nuotekų infrastruktūroje.

LIFE reglamento III priedas

b) su atliekomis susiję teminiai prioritetai: veikla siekiant įgyvendinti konkrečius su atliekomis susijusius tikslus, nustatytus Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plane ir 7-ojoje aplinkos veiksmų programoje, pirmiausia:

- i) integruotus su atliekomis susijusių planų ir programų įgyvendinimo principus;
- ii) veikla siekiant įgyvendinti ir vystyti Sąjungos teisės aktus dėl atliekų, ypatingą dėmesį skiriant pirmiesiems žingsniams Sąjungos atliekų tvarkymo hierarchinės tvarkos srityje (prevencija, pakartotinis naudojimas ir perdirbimas);
- iii) veikla, susijusi su išteklių veiksmingumu ir produktų gyvavimo ciklo poveikiu, vartojimo modeliais ir ekonomikos dematerializavimu.

Kalbant apie atliekas, Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plane ir 7-ojoje aplinkos veiksmų programoje siekiama iki 2020 m. įvykdyti šiuos bendruosius tikslus:

- sumažinti atliekų susidarymą,
- maksimaliai padidinti perdirbimą ir pakartotinį naudojimą,
- deginti tik perdirbti netinkamas medžiagas,
- į sąvartynus vežti tik perdirbti ir naudoti netinkamas atliekas.

Todėl pirmumas bus teikiamas šiems projektams:

Teisės aktų dėl atliekų įgyvendinimas. III priedo A dalies b punkto i–ii papunkčiai

1. Projektai, kuriuos įgyvendinant taikomi naujoviški metodai, technologijos ir imamasi veiksmų pirmiausia atliekų susidarymo vietoje skatinant atliekų prevenciją, pakartotinį naudojimą ir atskirą **komunalinių atliekų** rinkimą.
2. Projektai, kuriuos įgyvendinant taikomi naujoviški metodai, technologijos ir imamasi veiksmų atliekų susidarymo vietoje skatinant šių atliekų srautų prevenciją, paruošimą pakartotinai naudoti arba pakartotinį naudojimą, perdirbimą ir atskirą rinkimą:
 - **elektros ir elektroninės įrangos atliekų (EEĮA), baterijų ir akumuliatorių, eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, pakuočių, statybos, griovimo ir medicininių atliekų,**
 - **biologinių atliekų, įskaitant maisto atliekas** visoje maisto grandinėje.
3. **Integruoto plastiko tvarkymo projektai**, parengti taip, kad juos įgyvendinus daugiau atliekų būtų perdirbama, rūšiuojama, užtikrinamas aukštos kokybės perdirbimas, ekologinis projektavimas, ne pakuočių plastiko tvarkymas, vykdoma vienkartinio naudojimo plastikinių daiktų prevencija arba mažinama šiukšlių ir tvarkomos prišiuokšlintos vietos.
4. Projektai, kuriais siekiama gerinti **pavojingų buitinių atliekų tvarkymą.**

Atliekos ir išteklių veiksmingumas. III priedo A dalies b punkto iii papunktis

Projektai, kuriais, siekiant palaikyti atliekų tvarkymo ir efektyvaus išteklių naudojimo politiką, įgyvendinamas **ekonominių priemonių** taikymas vietos, regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu.

LIFE reglamento III priedas

c) su išteklių, įskaitant dirvožemį ir miškus, veiksmingumu, taip pat ekologiška ir antrinių žaliavų panaudojimu grindžiama ekonomika susiję teminiai prioritetai: veikla siekiant įgyvendinti Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planą ir 7-ąją aplinkos veiksmų programą, kurios neapima kiti šiame priede nurodyti teminiai prioritetai, visų pirma:

- i) veiksmus, susijusius su pramonės simbioze ir žinių perdavimu, taip pat naujų modelių vystymu siekiant pereiti prie antrinių žaliavų panaudojimu grindžiamos ir ekologiškos ekonomikos;
- ii) veikla siekiant įgyvendinti Dirvožemio apsaugos teminę strategiją (2006 m. rugsėjo 22 d. Komisijos komunikatas „Dirvožemio apsaugos teminė strategija“), ypatingą dėmesį skiriant dirvožemio švelninimui ir sandarinimui, taip pat geresniam žemės naudojimui;
- iii) veikla, susijusi su miškų stebėsenos ir informacinėmis sistemomis, taip pat su miško gaisrų prevencija.

Su išteklių, įskaitant dirvožemį ir miškus, naudojimo efektyvumu, taip pat ekologiška ir antrinių žaliavų naudojimu grindžiama ekonomika susijusių teminių prioritetų projektais bus siekiama įgyvendinti Efektyviai išteklius naudojančios Europos veiksmų planą, Dirvožemio apsaugos teminę strategiją ir naująją ES miškų strategiją. Kalbant apie pramonės simbiozę, žinių perdavimą ir perėjimą prie antrinių žaliavų naudojimu grindžiamos ir ekologiškos ekonomikos, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas efektyviai išteklius naudojančiam, aplinkai nekenksmingam verslui, įskaitant vertės grandines, ir jų ekologinio pėdsako matavimo metodikos suderinimui. Kalbant apie dirvožemio apsaugą, reikia tobulinti dirvožemio valdymą ir, visų pirma, riboti ir mažinti dirvožemio sandarinimą. Pastaruosius kelerius metus miškų stebėsenos ir informacinės sistemos ir miško gaisrų prevencija gerokai pažengė į priekį, bet reikia įgyvendinti naująją ES miškų strategiją ir toliau plėsti Europos miškų gaisrų informacijos sistemą (angl. EFFIS) ⁽¹⁾.

Todėl pirmumas bus teikiamas šiems projektams:

Efektyvus išteklių naudojimas, ekologiška ir antrinių žaliavų naudojimu grindžiama ekonomika. III priedo A dalies c punkto i papunktis

1. Projektai, kuriais įgyvendinama antrinių žaliavų naudojimu grindžiamos ekonomikos koncepcija imantis veiksmų, apimančių vertės grandinę ar užtikrinančių antrinių išteklių, metalo laužo arba atliekų naudojimą kitose pramonės šakose ar **vertės grandinėse** (ekologinis projektavimas, pakopinis medžiagų naudojimas, remontavimas, perdarymas, pakartotinis naudojimas, perdirbimas, naujos antrinių žaliavų naudojimu grindžiamo verslo koncepcijos, naujoviškos grąžinimo ir surinkimo sistemos).
2. Projektai, kuriais įgyvendinami **nauji verslo modeliai, susiję su efektyviu išteklių naudojimu**, įskaitant efektyvaus išteklių naudojimo praktikos diegimą mažosiose ir vidutinėse įmonėse (MVĮ), dėmesį sutelkiant į jų produktų ir procesų poveikį aplinkai, patvarumą, pakartotinį naudojimą, remontavimą ir perdirbimą, įskaitant tai, kad užuot pardavus produktus, jais būtų dalijamasi arba jie būtų nuomojami. Tai turėtų apimti vieną iš pramonės sektorių, Efektyviai išteklius naudojančios Europos veiksmų plane laikomu prioritetiniu sektoriumi; naujo verslo modelio rezultatas turėtų būti mažėjantis medžiagų ir (arba) energijos bei vandens vartojimas.
3. Projektai, kuriais skatinama įgyvendinti **Europos aplinkosauginio pėdsako nustatymo metodiką** ⁽²⁾ pasitelkiant vartotojų ir suinteresuotųjų subjektų komunikaciją, duomenų prieinamumą, kokybę ir atsekamumą visoje vertės grandinėje, skaičiavimo supaprastinimą ir patikrą.
4. Projektai, kuriais reguliavimo, finansinės arba reputacijos **paskatos siejamos su aplinkosauginiu veiksmingumu** taikant Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS) arba kitas išsamias, patikimas (t. y. trečiųjų šalių patikrintas) Sąjungos aplinkosaugos vadybos priemones.
5. Projektai, kuriais skatinamas **žaliojo viešojo pirkimas**, kai, bendradarbiaujant su bendrovėmis, plėtojamos ir taikomos bendros valdžios institucijų, turinčių panašių pirkimo poreikių (įskaitant rinkos konsultacijas ir faktinę pirkimo veiklą), konkursų specifikacijos ir sistemos, kurias taikant tiekėjai gali lengvai ir patikimai patikrinti ekologinius reikalavimus, taip pat tokių sistemų taikymas.

⁽¹⁾ Įsteigta Jungtinio tyrimų centro (JTC) ir Aplinkos generalinio direktorato (Aplinkos GD).

⁽²⁾ 2013 m. balandžio 9 d. Komisijos rekomendacija 2013/179/ES dėl produktų ir organizacijų gyvavimo ciklo aplinkosauginio veiksmingumo matavimo ir pranešimo apie jį bendrų metodų taikymo (OL L 124, 2013 4 27, p. 1).

Dirvožemis. III priedo A dalies c punkto ii papunktis

1. Projektai, kuriais regioniniu, provincijos ar savivaldybės lygmeniu, laikantis Dirvožemio sandarinimo gairių (SWD(2012) 101 *final*/2) ⁽¹⁾ **ribojamas ar mažinamas dirvožemio sandarinimas arba siūlomi naujoviški dirvožemio sandarinimo kompensavimo metodai**, visų pirma susiję su planavimo ir biudžeto sudarymo metodų persvars-tymu siekiant regioninės arba savivaldybės plėtros neužimant dar daugiau žemės ar nesandarinant dar daugiau dirvo-žemio.
2. Projektai, kuriais **siekama geriau tvarkyti dirvožemį** (mažinti eroziją, išsaugoti organines dirvožemio medžiagas, vengti tankinimo ir taršos, išsaugoti arba atkurti dirvožemį, gausų anglies, ir pan.) vietos, regioniniu arba nacionaliniu lygmeniu. Taikomi metodai gali apimti stebėsenos priemonės ir praktiką arba administracinės ir teisinės sistemos gerinimą. Itin patrauklūs bus projektai, kuriais bus pateikti ekonomiškai efektyvūs sprendimai, kaip pagerinti esamas priemones arba metodikas, ar palaikomos dirvožemio funkcijos, būdingos platesnei ekosistamai, pavyzdžiui, vandens sulaikymas.
3. Projektai, kuriais regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu plėtojamos ir diegiamos **ekonomiškai efektyvios** užterštų vietų nustatymo **priemonės ir sistemos**.

Miškai. III priedo A dalies c punkto iii papunktis

Į šią antraštinę dalį patenkantiems projektams pirmumas gali būti teikiamas tik tuo atveju, jeigu jais numatyta, kad visi su miškais susiję kokybiniai ir kiekybiniai duomenys, gaunami įgyvendinant projektus, bus įtraukti į Europos miškų duomenų centrą (angl. EFDAC), o vėliau – į Europos Komisijos Europos miškų informacijos sistemą (angl. FISE).

1. Projektai, kuriais iš nacionaliniuose duomenų registruose ir (arba) kituose miškų informacijos tinkluose surinktų duomenų padedama gauti visiškai suderintos informacijos ir kuriais įgyvendinamos **pažangios metodikos, kurias taikant galima pademonstruoti tvarų miško valdymą regioniniu, nacionaliniu ar viršnacionaliniu lygmeniu pagal sutartus (Ministrų konferencija dėl Europos miškų apsaugos ⁽²⁾) kriterijus ir rodiklius** (pvz., miškų sveikata ir gyvybingumas, miškų ekosistemos paslaugos, miškai ir socialinės bei ekonominės funkcijos, susijusios su ES bioekonomika, ir miškas kintant klimatui), laikantis naujosios ES miškų strategijos ⁽³⁾ ir ES biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. ⁽⁴⁾ tikslų.
2. Projektai, kuriais papildoma informacija, surinkta esamuose nacionaliniuose arba regioniniuose miškų informacijos tinkluose, ir plėtojami bei diegiami **nauji tvaraus miškų valdymo kriterijų ir rodiklių rinkimo ir teikimo meto-dai** ⁽⁵⁾ nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu ir 14-oje kategorijų (šių kategorijų duomenys pranešami Ministrų konferencijai dėl Europos miškų apsaugos) pagal Europos aplinkos agentūros (EAA) Europos miškų tipų ⁽⁶⁾ klasifika-ciją. Šie projektai turėtų apimti specifinius parodomuosius veiksmus, kuriais demonstruojama, kaip informacija ir nauji metodai gali būti naudojami miškų ekosistemų apsaugai pagerinti.
3. Projektai, kuriais padedama **tobulinti Europos miškų gaisrų informacijos sistemą** (angl. EFFIS). Šie projektai turėtų apimti specifinius parodomuosius veiksmus, kuriais atskleidžiama, kaip informacija ir nauji metodai gali būti naudo-jami siekiant ES biologinės įvairovės strategijoje iki 2020 m. nustatytų tikslų, susijusių su miškų ir miškų ekosistemų valdymu.
4. Projektai, kuriuos įgyvendinant naudojama nauja informacija apie miškus, siekiant padidinti jų **atsparumą grėsmėms, kylančioms dėl gyventojų skaičiaus pokyčių**, susijusių su urbanizacija, žemės apleidimu ar tradicinio žemės valdymo įgūdžių praradimu.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing_guidelines.htm

⁽²⁾ Ministrų konferencija dėl Europos miškų apsaugos, 2011 m. Europos miškų padėtis 2011 m.

⁽³⁾ 2013 m. rugsėjo 20 d. Komisijos komunikatas (COM(2013) 659 *final*) Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Nauja ES miškų strategija – miškams ir su mišku susijusiam sektoriui“.

⁽⁴⁾ Komisijos komunikatas (COM(2011) 244 *final*) Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Biologinė įvairovė – mūsų gyvybės draudimas ir gamtinis turtas. ES biologinės įvairovės strategija iki 2020 m.“

⁽⁵⁾ Ministrų konferencija dėl Europos miškų apsaugos, 2011 m.. Europos miškų padėtis 2011 m.

⁽⁶⁾ EAA, 2009 m. Europos miškų tipai.

LIFE reglamento III priedas

d) su aplinka ir sveikata, įskaitant chemines medžiagas ir triukšmą, susiję teminiai prioritetai: veikla siekiant paremti pagal 7-ąją aplinkos veiksmų programą numatytų konkrečių su aplinka ir sveikatos apsauga susijusių tikslų įgyvendinimą, visų pirma:

- i) veikla siekiant paremti Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 (REACH ⁽¹⁾) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 528/2012 ⁽²⁾ (Biocidinių produktų reglamentas) įgyvendinimą, kad būtų užtikrintas saugesnis, tausėsnis ar ekonomiškesnis cheminių medžiagų (įskaitant nanomedžiagas) naudojimas;
- ii) veikla siekiant paremti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/49/EB ⁽³⁾ (Triukšmo direktyva) įgyvendinimo palengvinimą ir užtikrinti tokį triukšmo lygį, kad nebūtų daromas didelis neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir ja rizikuojama;
- iii) veikla siekiant paremti didelių nelaimių išvengimą, visų pirma palengvinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/18/ES ⁽⁴⁾ (Seveso III direktyva) įgyvendinimą.

Kalbant apie aplinką ir sveikatą, reikėtų tirti naujus metodus, kuriuos taikant būtų galima sumažinti cheminių medžiagų, triukšmo ir pramoninių avarijų poveikį aplinkai.

Todėl pirmumas bus teikiamas šiems projektams:

Cheminės medžiagos. III priedo A dalies d punkto i papunktis

1. Projektai, kuriais mažinamas cheminių medžiagų (įskaitant nanomedžiagas ir biocidinius produktus) poveikis aplinkai ar žmonių sveikatai saugiau ar tausiau naudojant chemines medžiagas arba maksimaliai sumažinant produktuose arba aplinkoje esančių toksinių cheminių medžiagų poveikį jas pakeičiant saugesnėmis medžiagomis arba randant necheminių sprendimų.
2. Projektai, kuriuos įgyvendinant žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugai geriau naudojami cheminių medžiagų stebėsenos duomenys (pvz., aplinkos stebėsenos, žmogaus biologinės stebėsenos, produktų stebėsenos, patalpų oro stebėsenos) juos padarius prieinamais, pasiekiamais, palyginamais bei sąveikiais ir sudarius galimybes juos siesti su žmonių bei aplinkos sveikatos stebėseną ir vertinti cheminių medžiagų junginių poveikį, galintį pasireikšti įvairiais būdais.

Triukšmas. III priedo A dalies d punkto ii papunktis

Šioje antraštinėje dalyje pirmumas bus teikiamas miestų teritorijose įgyvendinamiems projektams, kuriais siekiama pagerinti kuo didesnio asmenų skaičiaus padėtį.

1. Projektai, kuriais siekiama **miestų teritorijose nustatyti nuolatines mažos triukšmo taršos zonas**, kuriose būtų leidžiami tik elektra varomi automobiliai arba taikomi kiti vienodai veiksmingi mažos triukšmo taršos zonos metodai.
2. **Tankiai apgyvendintose miestų teritorijose** įgyvendinami projektai, kuriais siekiama sumažinti **kelių ir kitos transporto infrastruktūros keliamą triukšmą** įrengiant nedaug triukšmo keliančius paviršius, kurių būvio ciklo sąnaudos būtų panašios į standartinių paviršių, bet gerokai sumažėtų triukšmo lygis.

Pramoninės avarijos. III priedo A dalies e punkto iii papunktis

Projektai, kuriais siekiama palengvinti **Seveso III direktyvos** (Direktyva 2012/18/ES) dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės įgyvendinimą plėtojant metodines **rizikos zonų kartografavimo**, įskaitant zonų, kuriose galima rizika aplinkai, kartografavimą, **ir priemones, padedančias išvengti domino efekto**.

⁽¹⁾ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, 2006 12 30, p. 1).

⁽²⁾ 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo (OL L 167, 2012 6 27, p. 1).

⁽³⁾ 2002 m. birželio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/49/EB dėl aplinkos triukšmo įvertinimo ir valdymo (OL L 189, 2002 7 18, p. 12).

⁽⁴⁾ 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės, iš dalies keičianti ir vėliau panaikinti Tarybos direktyvą 96/82/EB (OL L 197, 2012 7 24, p. 1).

LIFE reglamento III priedas

e) su oro kokybe ir išlakomis, įskaitant miestų aplinkoje, susiję teminiai prioritetai: veikla siekiant paremti konkrečių su oru ir išlakomis susijusių Efektyvaus išteklių naudojimo Europos plano ir 7-osios aplinkos veiksmų programos tikslų įgyvendinimą, visų pirma:

- i) integruotus teisės aktų dėl oro kokybės įgyvendinimo principus;
- ii) veikla siekiant paremti Sąjungos oro kokybės ir atitinkamų su išlakomis susijusių standartų, įskaitant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/81/EB ⁽¹⁾ (Atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų direktyva), laikymosi palengvinimą;
- iii) veikla siekiant paremti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES ⁽²⁾ (Pramoninių išmetamų teršalų direktyva) įgyvendinimo stiprinimą, ypatingą dėmesį skiriant geriausių prieinamų gamybos būdų apibrėžčiai ir įgyvendinimo procesui, lengvos prieigos prie informacijos užtikrinimui ir Pramoninių išmetamų teršalų direktyvos indėliui į inovacijas.

Su oro kokybe ir išlakomis, įskaitant miestų aplinkoje, susiję teminiai prioritetai yra sutelkti į oro kokybės teisės aktų įgyvendinimą ir išsamų požiūrį į miestų aplinkosaugos problemas. Oro tarša Europoje tebėra didžiausia su sveikata susijusi aplinkosaugos problema, mirtingumo dėl jos koeficientas yra daugiau negu dešimt kartų didesnis už mirtingumo dėl eismo įvykių koeficientą, be to, ji daro didžiulį poveikį ekosistemoms (pvz., 70 % ES „Natura 2000“ teritorijų yra aktuali eutrofikacijos problema, kurią sukelia oro tarša). Ši problema turėtų būti sprendžiama laikantis būsimos ES oro kokybės strategijos, apimančios laikotarpį iki 2030 m.

Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyva (PITD) – pagrindinė taršos iš didelių sutelktųjų šaltinių prevencijos ir kontrolės priemonė. Remiantis patirtimi, įgyta įgyvendinant PITD (ir jos pirmtakę Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės direktyvą), buvo galima nustatyti papildomus poreikius, susijusius su viešąja informacija, ir įdiegti naujus gamybos būdus.

Todėl pirmumas bus teikiamas šiems projektams:

Oro kokybės teisės aktai ir Atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų direktyva. III priedo A dalies e punkto i–ii papunkčiai

Tais atvejais, kai aiškiai nenurodyta kitaip, oro kokybės projektais dėmesys turėtų būti sutelktas į miestų teritorijas, kad apimtų kuo daugiau žmonių.

1. **Vietos ir regioniniai energetikos projektai**, kuriais siekiama pagerinti oro kokybę ir sumažinti atmosferoje esančių kietųjų dalelių išmetimą jų **išmetimo vietose** tose vietovėse, kuriose ir toliau **naudojami šildymo įrenginiai, deginantys daug anglies ir biomasės**.
2. Projektai, kuriais skatinama tinkamai naudoti **aukštos kokybės biomasės deginimo** įrenginius, taip pat kalnuotuose regionuose (pvz., ypač mažo dulkių kiekio technologijos, labai efektyvios ir švarios deginimo ir kontrolės technologijos, šilumos saugyklos).
3. **Tvaraus judumo projektai**, susiję su tais komponentais, kurie yra esminiai norint atitikti oro kokybės standartus; vykdant šiuos projektus daugiausia dėmesio skiriama švaresniam važiavimui realiomis sąlygomis, elektra varomų ar itin mažataršių transporto priemonių ⁽³⁾, nurodytų „Horizontas 2020“ darbo programoje, naudojimui, švartų alternatyvių degalų vartojimui, naujoviškoms viešojo transporto priemonių modifikavimo programoms, alternatyviai transmisijos technologijai (pvz. elektros energija arba vandeniliu varomos transporto priemonės), didelio poveikio mažos taršos zonų, taip pat kelių kainodaros sistemų taikant pažangius prieigos kriterijus ir vartojimo prekių etiketes ⁽⁴⁾ (didmiesčių teritorijos) plėtojimui ir nustatymui, ir naujoviškų logistikos platformų naudojimui prekių galutinio etapo pristatymui.
4. **Projektai, kuriais būtų mažinamas amoniako ir kietųjų dalelių išmetimas vykdant žemės ūkio veiklą**, palaikant atnaujinto JT Europos ekonomikos komisijos amoniako ir kietųjų dalelių išmetimo vykdant žemės ūkio veiklą gerosios patirties kodekso įgyvendinimą.

⁽¹⁾ 2001 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/81/EB dėl tam tikrų atmosferos teršalų išmetimo nacionalinių ribų (OL L 309, 2001 11 27, p. 22).

⁽²⁾ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010 12 17, p. 17).

⁽³⁾ Itin mažataršės transporto priemonės, kaip nustatyta „Horizontas 2020“ darbo programoje.

⁽⁴⁾ Numatomi produktai galėtų būti automobiliai, taip pat motorizuotos dviratės ar triratės transporto priemonės.

Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyva. III priedo A dalies e punkto iii papunktis

Projektai, kuriais plėtojami ir bandomi **taršos prevencijos ir mažinimo būdai**, PITD vadinami naujais gamybos būdais.

Miestų aplinka. III priedo A dalies e punktas

Projektai, kuriais **įgyvendinama integruota ir išsami tvaraus miestų planavimo ir projektavimo politika**, taikant naujoviškus metodus, susijusius su viešuoju miesto transportu, tausiais pastatais, efektyviu energijos vartojimu ar miesto biologinės įvairovės išsaugojimu.

3.2. Prioritetinė sritis „gamta ir biologinė įvairovė“

Remiantis LIFE reglamento 11 straipsnio a punktu, šią prioritetinę sritį atitinkančiomis projektų temomis ir LIFE reglamento III priede išvardytais susijusiais teminiais prioritetais visų pirma turi būti siekiama konkretaus tikslo – „padėti **plėtoti ir** įgyvendinti Sąjungos politiką ir teisės aktus gamtos ir biologinės įvairovės srityje, įskaitant Sąjungos biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m., Tarybos direktyvą 92/43/EEB ⁽¹⁾ ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/147/EB ⁽²⁾, visų pirma **taikant, plėtojant, bandant ir demonstruojant principus, geriausią praktiką ir sprendimus**“. Todėl įgyvendinant projektus šioje prioritetinėje srityje gali būti taikomi esami metodai, geriausia praktika ir sprendimai arba kuriami, bandomi ir demonstruojami nauji metodai, geriausia praktika ir sprendimai. Tačiau kalbant apie projektus, patenkančius į teminio prioriteto „**Biologinė įvairovė**“ sritį, **pirmumas paprastai bus teikiamas bandomiesiems ir parodomiesiems projektams**, nebent prie atitinkamos projekto temos būtų nurodyta kitaip.

LIFE yra pagrindinė priemonė, kuria pastaruosius 20 metų remiamas Paukščių ir Buveinių direktyvų įgyvendinimas. Ši maža programa yra labai reikalinga, o kai kuriais atvejais net gyvybiškai svarbi norint užtikrinti tinklo „Natura 2000“ steigimą. Teisėkūros institucijos išreiškė neabejotiną norą, kad LIFE dėmesio centre ir toliau būtų šis strateginis klausimas, ypač atsižvelgiant į tai, kad iš visų valstybių narių reikalaujama užtikrinti gerą visų buveinių ir rūšių apsaugos būklę. Daugeliu atvejų tai galima pasiekti tik aktyviai valdant teritorijas arba atitinkamas rūšis ir jų ryšius. Dėl šios priežasties LIFE prioritetinėje srityje „Gamta ir biologinė įvairovė“ riboti finansiniai ištekliai ir toliau bus skiriami „Natura 2000“, kad būtų užtikrintas visiškas su Biologinės įvairovės strategijos 1 tikslu susijusių išipareigojimų įvykdymas. Kartu, remiantis teigiama patirtimi įgyvendinant LIFE+, LIFE 2014–2020 m. programa bus skatinami biologinės įvairovės projektai, kurių tikslas dažniausiai yra naujų būdų įvairioms biologinėms problemoms spręsti bandymas ir demonstravimas. LIFE prioritetinės sritys „Gamta“ ir „Biologinė įvairovė“ turėtų papildyti viena kitą.

LIFE reglamento III priedas

a) su gamta susiję teminiai prioritetai: veikla siekiant įgyvendinti direktyvas 92/43/EEB ir 2009/147/EB, visų pirma:

i) veiklą, kurios tikslas – gerinti Sąjungai svarbių buveinių ir rūšių, įskaitant jūrų buveines ir rūšis ir paukščių rūšis, išsaugojimo padėtį;

ii) veikla siekiant paremti tinklo „Natura 2000“ biologijos ir geografijos seminarus;

iii) integruoti prioritetinių veiksmų programų įgyvendinimo principai.

Pirmumas teikiamas šioms projektų, kuriais siekiama padėti pasiekti Biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. 1 tikslą, kad būtų visiškai įgyvendintos Paukščių ir Buveinių direktyvos, temoms:

1. Projektai, kuriais siekiama pagerinti Bendrijos svarbos ⁽³⁾ buveinių tipų ar rūšių (įskaitant paukščių rūšis) apsaugos būklę, nukreipiant pastangas į „**Natura 2000**“ teritorijas, pasiūlytas ar paskirtas šioms buveinių tipams ar rūšims.
2. Projektai, kuriais siekiama pagerinti „Natura 2000“ Bendrijos svarbos buveinių tipų arba rūšių (įskaitant paukščių rūšis) apsaugos būklę, jei tik jų **būklė nėra „gera ir (arba) patikimai saugoma ir nenykstanti“** arba „**nežinoma**“, remiantis naujausiais bendraisiais vertinimais, kuriuos valstybės narės pateikė atitinkamu geografiniu lygmeniu pagal Buveinių direktyvos 17 straipsnį, arba naujausiais vertinimais pagal Paukščių direktyvos 12 straipsnį ir ES lygmens paukščių vertinimais.

⁽¹⁾ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).

⁽²⁾ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7).

⁽³⁾ Šiame kontekste vartojamas posakis „Bendrijos svarbos“ turi būti suprantamas kaip „Sąjungos svarbos“.

3. Projektai, kuriuos įgyvendinant vykdomas vienas ar keli **veiksmai**, numatyti atitinkamose valstybių narių atnaujintose **prioritetinių veiksmų programose**, ar konkretūs veiksmai, nustatyti ar rekomenduojami arba dėl kurių susitarta „Natura 2000“ biogeografiniuose seminaruose.
4. Projektai, kuriuos įgyvendinant dėmesys skiriamas Buveinių ir Paukščių direktyvų ir susijusių nuostatų įgyvendinimo pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvos pirmąjį deskriptorių **jūrų komponentui**, visų pirma, kai tokiais projektais siekiama atlikti vieną ar kelis iš šių veiksmų:
 - a) užpildyti ir galutinai parengti nacionalinius aprašus, kad būtų galima jūrose steigti „Natura 2000“ teritorijų tinklą;
 - b) atkurti ir valdyti „Natura 2000“ priklausančių jūrų teritorijas, įskaitant teritorijų valdymo planų rengimą ir įgyvendinimą;
 - c) imtis veiksmų, kuriais siekiama spręsti su rūšimis, buveine arba teritorija susijusius jūrų apsaugos darbuotojų ir žvejų ar kitų „jūrų naudotojų“ konfliktus, taip pat veiksmų, kuriais apsaugos priemonės derinamos su tausiu „Natura 2000“ teritorijų naudojimu;
 - d) taikyti parodomuosius arba naujoviškus žmogaus veiklos poveikio kritinėms jūrų buveinėms ir rūšims metodus kaip priemonę, pagal kurią orientuojamasi, kokių aktyvios apsaugos priemonių reikia.
5. Projektai, kuriuos įgyvendinant gerinama Bendrijos svarbos buveinių tipų ar rūšių (įskaitant paukščių rūšis) apsaugos būklė, taip pat kurių veiksmai atitinka atitinkamuose nacionaliniuose arba ES lygmens rūšių ar buveinių veiksmų planuose nustatytus **veiksnius**.
6. Projektai, kuriuos įgyvendinant remiamas „Natura 2000“ tinklas ir imamasi **invazinių rūšių**, kai jos gali pabloginti rūšių (įskaitant paukščius) arba Bendrijos svarbos buveinių tipų apsaugos būklę.

LIFE reglamento III priedas

b) su biologine įvairove susiję teminiai prioritetai: veiksmai siekiant įgyvendinti Sąjungos biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m., visų pirma:

- i) veiksmai, kurių tikslas – prisidėti prie 2 užduoties įgyvendinimo;
- ii) veiksmai, kurių tikslas – prisidėti prie 3, 4 ir 5 užduočių įgyvendinimo.

Šios projektų temos yra susijusios su Biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. 2, 3, 4 ir 5 tikslais, jei tik jie gali būti finansuojami pagal LIFE programą.

Pirmumas bus teikiamas šioms projektų temoms:

1. Projektai, kuriais siekiama įgyvendinti Biologinės įvairovės strategijos 2 tikslą, į viešojo ar privataus sektoriaus veiklą integruojant ekosistemų ir jų funkcijų išlaikymo ir stiprinimo veiksmus, kaip antai **kurti žaliąją, taip pat mėlynąją infrastruktūrą ir atkurti nualintas ekosistemas**. Vykdamas šiuos projektus turėtų būti bandomi ir taikomi metodai, kuriais siekiama:
 - a) kartografuoti ir vertinti (įskaitant vertės nustatymą) ekosistemas, įskaitant jūrų ekosistemas, ir jų funkcijas, siekiant padėti nustatyti atkūrimo, žaliosios ar mėlynosios infrastruktūros ar iniciatyvos „jokių grynųjų nuostolių“ prioritetus;
 - b) atkurti ekosistemas, įskaitant pakrančių ir jūrų ekosistemas ir jų funkcijas, taikant Atkūrimo prioritetų programą;
 - c) sukurti ekosistemų funkcijų (įskaitant materialiąsias ir nematerialiąsias funkcijas) vertės nustatymo ir mokėjimo už jas metodiką;
 - d) naujoviškų valdymo sistemų, visų pirma skirtų su vandeniu susijusių ekosistemų funkcijoms, galinčių užtikrinti potencialius finansavimo mechanizmus, kad būtų pasiekti Biologinės įvairovės strategijos tikslai ir padedama siekti Vandens pagrindų direktyvos ir Potvynių direktyvos tikslų.

2. Projektai, kuriuos įgyvendinant vykdomi veiksmai, susiję su **invazinėmis rūšimis** (pagal Biologinės įvairovės 5 tikslą arba siekiant padėti pasiekti apsaugos lygį, nustatytą Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje ⁽¹⁾ 2-uoju deskriptoriumi, apibrėžiančiu nevietinės rūšis), imantis veiksmų, kuriais bandomi ir taikomi metodai, kuriais siekiama:

- a) užkirsti kelią invazinių rūšių introdukcijai, visų pirma per netyčinės introdukcijos kelius;
- b) sukurti ankstyvo įspėjimo ir skubaus reagavimo sistemą;
- c) tinkamu erdviu mastu likviduoti arba kontroliuoti įsitvirtinusias invazines rūšis tinkamo dydžio teritorijose.

Pagal šiuos projektus vykdomais veiksmais laikantis išsamios sistemos turi būti aprėpiamos trys pakopos (prevencija; ankstyvas įspėjimas ir skubus reagavimas; likvidavimas ir (arba) kontrolė) arba, kai viena iš pakopų jau įvykdyta, jų veiksmai turi būti bent jau aiškiai išdėstyti laikantis platesnės sistemos, siejančios visas tris pakopas. Veiksmai turi būti parengti taip, kad atitinkamu lygmeniu būtų tobulinama esama (arba diegiama nauja) techninė, administracinė ar teisinė sistema; jais turi būti siekiama užkirsti kelią platesniam invazinių rūšių įsitvirtinimui ES.

3. Projektai, skirti **rūšims, kurioms gresia išnykimas** ir kurios neįtrauktos į Buveinių direktyvos priedus, bet nurodytos kaip **nykstančios ar dar prastesnės būklės rūšys** Europos raudonosiose nykstančių gyvūnų knygoje (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm) arba Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos (angl. IUCN) raudonojoje nykstančių gyvūnų knygoje (<http://www.iucnredlist.org/>), jei nėra įtrauktos į Europos raudonąsias knygas.

4. Bandomieji ar parodomieji projektai, kuriuos įgyvendinant taikomi **naujoviški** su biologine įvairove susijusios veiklos viešajame ir privačiame sektoriuose **tiesioginio arba netiesioginio finansavimo būdai** (įskaitant viešojo ir privatačiojo sektorių partnerystę, mokestines priemones, žalos biologinei įvairovei kompensavimą).

5. Bandomieji ar parodomieji projektai, kuriais bandomi ir vykdomi žaliosios **infrastruktūros veiksmai**, dėmesį sutelkiant į:

- a) naujoviškas technologijas ir su jomis susijusių techninių standartų rengimą ir taikymą;
- b) ekosistemų išsaugojimą ar atkūrimą siekiant su žmonių sveikata susijusios naudos;
- c) ekonomiškai efektyvias technologijas ir metodus, kuriais būtų maksimaliai sumažinamas esamos energetikos ir transporto infrastruktūros poveikis didinant erdvėje susietų ekosistemų funkcionalumą.

3.3. Prioritetinė sritis „aplinkos valdymas ir informavimas“

Remiantis LIFE reglamento 12 straipsnio a punktu, šią prioritetinę sritį ir susijusius teminius prioritetus, išvardytus LIFE reglamento III priede, atitinkančiomis projektų temomis turi būti siekiama konkretaus tikslo – „skatinti didesnę informuotumą aplinkos klausimais, be kita ko, skatinti visuomenę ir suinteresuotuosius subjektus remti Sąjungos politikos kūrimą aplinkos srityje, taip pat skatinti žinias tvarios plėtros srityje ir naujus tausaus vartojimo modelius“.

LIFE reglamento III priedas

Prioritetinė sritis „Aplinkos valdymas ir informavimas“:

- a) informavimo, komunikacijos ir informuotumo didinimo kampanijos vadovaujantis 7-osios aplinkos veiksmų programos prioritetais;
- b) veikla siekiant paremti veiksmingos kontrolės procesą, atitikties skatinimo priemones, susijusias su Sąjungos aplinkos teisės aktais ir remti informavimo sistemas bei informavimo priemones, susijusias su Sąjungos aplinkos teisės aktų įgyvendinimu.

Informavimo, komunikacijos ir informuotumo didinimo kampanijos. III priedo C dalies a punktas

Vertinant siūlomų projektų ES pridėtinę vertę bus atsižvelgta į informavimo, komunikacijos ir informuotumo didinimo geografinę aprėptį.

⁽¹⁾ Jūrų strategijos pagrindų direktyvos I priedo 2 dalis.

Vanduo

1. Informuotumo didinimas **Vandens pagrindų direktyvoje nustatytų prievolių ir galimybių** temomis, nukreiptas į institucijas ar kitus veikėjus, galinčius padėti rasti ekonomiškai efektyvių sprendimų, įtrauktinų į upių baseinų valdymo planus, taip pat susijusių su apsauga nuo potvynių, nuosėdų tvarkymu, hidroenergijs, navigacija, transportu, erdvės planavimu, chemijos pramone ir žemės ūkiu.
2. Projektai, kuriais plėtojama ir bandoma **vandens kainų nustatymo politika**, pagrįsta naujoviškais metodais, kai principas „moka švaistytojas“ taikomas kartu su principu „moka teršėjas“, kiekvienoje veiklos srityje atitinkamu lygmeniu apibrėžiant aiškius ir išmatuojamus vartojimo efektyvumo tikslus.
3. Projektai, kuriais siekiama inicijuoti **paplūdimių ir jūros valymo programas**, kaip priemonę didinti informuotumą jūrą teršiančių šiukšlių poveikio klausimu ir kartu didinti informuotumą klausimais, susijusiais su jūrų aplinkos apsauga ir įtrauktais į Jūrų strategijos pagrindų direktyvą.
4. Informuotumo didinimas **JSPD nustatytų prievolių ir galimybių** (išskyrus jūrą teršiančias šiukšles, žr. 3 punktą) klausimais, nukreiptas į institucijas ar kitus suinteresuotuosius subjektus (visų pirma iš žuvininkystės ir jūrų sektorių), galinčius padėti rasti ekonomiškai efektyvių sprendimų, įtrauktinų į jūrų strategijas ir priemonių programas, kad būtų pasiekta „gera aplinkos būklė“ pagal vienuolika deskriptorių, nustatytų JSPD I priede.
5. Projektai, kuriuos įgyvendinant institucijos ir suinteresuotieji subjektai įgyvendindami **jūrų baseinų strategijas** bendradarbiauja **tarptautiniu mastu** ir peržengdami nacionalinės jurisdikcijos ribas.

Atliekos

1. Informuotumo didinimas ir mokymas **sąvartynuose laipsniškai nebešalinti perdirbti arba naudoti tinkamų atliekų** (siekiant sąvartynuose šalinti tik perdirbti arba naudoti netinkamas atliekas).
2. Informacinės kampanijos, kuriomis siekiama didinti informuotumą pagrindiniais su atliekomis susijusiais klausimais ir skatinti elgsenos pokyčius, daugiausia dėmesio skiriant **atliekų, visų pirma elektros ir elektroninės įrangos atliekų ir plastiko atliekų, mažinimui**.

Efektyvus išteklių, įskaitant dirvožemį ir miškus, naudojimas, ekologiška ir antrinių žaliavų naudojimu grindžiama ekonomika:

1. Informuotumo didinimas ir rekomendacinės medžiagos, skirtos **genetinių išteklių naudotojams Europos šalyse**, visų pirma mokslininkams ir MVĮ, rengimas siekiant palengvinti Reglamento dėl galimybės naudotis ir naudoti pasidalijimo reikalavimų laikymąsi, taip pat veikla, kuria remiami su Europos genetinių išteklių rinkiniais susiję veiksmai, pavyzdžiui, siekiant pagerinti pavyzdžių organizavimą ir dokumentavimą.
2. Informuotumo didinimo kampanijos, per kurias skatinamas tausūs vartojimas, dėmesį sutelkiant į **maisto švaistymą ir optimalų maisto laikymą**.
3. Informuotumo didinimo kampanijos, per kurias skatinamas tausūs vartojimas, sutelkiant dėmesį į **dirvožemio ir žemės išteklių naudojimą**.
4. Informuotumo didinimo ir aktyvios intervencijos informacinės kampanijos (tiek aktyvi intervencija, tiek bendrasis informuotumo didinimas), per kurias informuojama apie **ekonominę ir finansinę efektyvaus išteklių, įskaitant dirvožemį, naudojimo naudą**.
5. Gebėjimų ugdymo kampanijos, kuriomis siekiama, kad būtų galima **koordinuoti aktualią ir ES būdingą informaciją apie miškus ir miškų gaisrus ir teikti su ja susijusias rekomendacijas**. Šiais projektais turėtų būti siekiama koordinuoti nacionalinę ir tarptautinę su miškų gaisrais susijusią informaciją apie miškų gaisrų sukeltą taršą, gaisro nuostolių įvertinimą, įskaitant rekomendacijas, kaip ekonomiškai efektyviai naudoti išteklius miškų gaisrų prevencijai, taip pat apie išdegusias teritorijas, visų pirma „Natura 2000“ teritorijas. Šiuose projektuose taip pat turėtų būti pateikiamos rekomendacijos dėl bendro metodo Sąjungos lygmeniu.

Oro kokybė ir išlankos, įskaitant miestų aplinkoje

1. Informuotumo didinimas ir mokymas **oro kokybės miestuose ir jo poveikio sveikatai**, kai žmonės ir ekosistemos yra veikiami didžiulės taršos, klausimu.
2. Informuotumo didinimas skatinant nebrangias oro kokybės stebėsenos ir vertinimo sistemas.
3. Integruotų sistemų, suteikiančių **lengvą prieigą prie viešai prieinamos informacijos** apie pramoninius įrenginius, įskaitant leidimus, taršos duomenis ir patikrinimų ataskaitas, plėtojimas ir demonstravimas.

Aplinka ir sveikata, įskaitant chemines medžiagas ir triukšmą

1. Piliečių ir vartotojų informuotumo didinimas, susijęs su **informacija apie gaminiuose esančių cheminių medžiagų pavojingumą**.
2. Piliečių ir vartotojų informuotumo didinimas, susijęs su **įspėjimu dėl saugos ženklų pažymėtuose produktuose esančių cheminių medžiagų saugaus vartojimo**.
3. Bendrovių (importuotojų, gamintojų, tolesnių naudotojų, mažmenininkų, įskaitant MVL) informuotumo didinimas jų **prievolių, nustatytų REACH**, klausimu, siekiant informuoti apie tai, kad jų gaminamuose arba importuojamuose gaminiuose yra labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų, ir (arba) bendrovių pareigų, tenkančių pagal biocidinių produktų reglamentus ir susijusių su apdorotais gaminiais, klausimu.
4. Komunikacinės kampanijos, susijusios su **aplinkos triukšmo duomenimis ir triukšmo poveikiu gyventojų sveikatai**, kaip reikalaujama Aplinkos triukšmo direktyvoje.

Gamta ir biologinė įvairovė

1. Nacionalinės ar tarptautinės informuotumo didinimo kampanijos, per kurias siekiama visuomenę geriau informuoti apie „**Natura 2000**“. Šios kampanijos turėtų būti sumanytos taip, kad būtų užtikrintas pastebimai geresnis supratimas apie gamtos vertybes (įskaitant ekosistemų paslaugas), dėl kurių parengtas „Natura 2000“ projektas, ir galbūt paskatintų teigiamus didžiulės dalies tikslinių visuomenės ir (arba) specifinių socialinių, administracinių ar ekonominių sektorių elgsenos pokyčius.
2. Kampanijos, per kurias siekiama geriau informuoti apie **didelius mėsėdžius** atitinkamų rūšių populiacijos lygmeniu.
3. Nacionalinės ir tarptautinės informacinės ir informuotumo didinimo kampanijos ES **biologinės įvairovės strategijos** klausimais, kuriomis siekiama didinti piliečių ir pagrindinių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant politikos formuotojus, verslo įmones, vietas, regionines ir nacionalines institucijas, informuotumą ir padėti jiems daugiau sužinoti apie strategijos tikslus ir uždavinius.
4. Nacionalinės ir tarptautinės informuotumo didinimo kampanijos, susijusios su **invazinėmis rūšimis**, skirtos plačiajai visuomenei ir pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant politikos formuotojus, verslo įmones, vietas, regionines ar nacionalines institucijas.
5. Informuotumo didinimo kampanijos, susijusios su **žaliaja infrastruktūra**, skirtos pagrindinių suinteresuotųjų subjektų grupėms, per kurias skelbiami geriausios patirties pavyzdžiai ir (arba) gerinamas techninių ir erdvinį duomenų, reikalingų plėtojant žaliąją infrastruktūrą, gavimas, analizė ir sklaida.

Valdymas ir prievolių vykdymo užtikrinimas

1. Teisėjams, už teisingumo vykdymą atsakingiems subjektams, viešosioms administracijoms ir viešojo intereso teisininkams skirtos informuotumo didinimo kampanijos ir mokymai siekiant juos geriau informuoti apie **galimybes kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais**, įskaitant informaciją, kaip užtikrinti ir išmatuoti teisminės kontrolės veiksmingumą ir efektyvumą.
2. Informuotumo didinimas **Direktyvos dėl atsakomybės už žalą aplinkai** klausimais, skirtas pramoninės veiklos vykdytojams, žalos nustatymo ekspertams, rizikos valdymo ekspertams, decentralizuotoms kompetentingoms institucijoms (valstybės narėse, kuriose kompetentingos institucijos skiriamos vietos ar regioniniu lygmeniu), aplinkos apsaugos NVO, kiekvieną suinteresuotųjų subjektų grupę informuojant apie jų teises ir prievoles.
3. Informuotumo didinimas ir rekomendacinės medžiagos, skirtos mokslininkams, MVL ir viešojo sektoriaus institucijoms, kurios yra **genetinių išteklių naudotojos Europos šalyse**, rengimas siekiant palengvinti Reglamento dėl galimybės naudotis genetinėmis ištekliais ir naudoti pasidalijimo reikalavimų laikymąsi, taip pat veikla, kuria remiami su Europos genetinių išteklių rinkiniais susiję veiksmai siekiant pagerinti pavyzdžių organizavimą ir dokumentavimą.

Veikla, kuria remiamas veiksmingos kontrolės procesas ir atitikties skatinimo priemonės. III priedo C dalies b punktas

Prievolių vykdymo užtikrinimas, patikrinimai ir stebėjimas

1. Projektai, kuriais siekiama padidinti **aplinkosauginio tikrinimo ir stebėjimo veiksmingumą ir efektyvumą** šiomis priemonėmis:
 - strategiškai taikant rizikos kriterijus siekiant analizuoti, vertinti ir švelninti sunkiausius ES aplinkosaugos teisės reikalavimų nesilaikymo atvejus,
 - skatinant įvairių tikrinimo ir stebėjimo įstaigų bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą siekiant modernizuoti ir optimizuoti naudojamą tikrinimo ir stebėjimo išteklius,

- kuriant ir naudojant elektroninį tikrinimo ir stebėjimo veiklos registrą siekiant sudaryti galimybes lengviau išmatuoti ir įvertinti tokios veiklos veiksmingumą ir efektyvumą ir (arba)
- optimizuojant pranešimą apie tikrinimo ir stebėjimo veiklos rezultatus ir jų aktyvią sklaidą visuomenei.

2. Projektai, kuriais siekiama padidinti **kovos su nusikaltimais aplinkai** veiksmų veiksmingumą ir efektyvumą šiomis priemonėmis:

- skatinant viešojo sektoriaus institucijas, atsakingas už nusikaltimų aplinkai tyrimą, patraukimą baudžiamojon atsakomybėn ir nubaudimą už juos, dalytis patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais,
- optimizuojant viešojo sektoriaus institucijų, atsakingų už nusikaltimų aplinkai, būtent nusikaltimų, susijusių su tarptautiniu atliekų judėjimu, laukiniais gyvūnais, prekyba mediena ar cheminėmis medžiagomis, tyrimą, dalijimąsi žvalgybos ir kita informacija, įskaitant teisėsaugos pareigūnų, finansinių tyrimų padalinių, muitinės pareigūnų, policijos pareigūnų, kurių darbas susijęs su nusikaltimais aplinkai, prokurorų ir teisėjų mokymą.

Dalijimasis geriausios praktikos pavyzdžiais

1. Projektai, kuriais remiamas keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais ir „**Natura 2000**“ teritorijų valdytojų igūdžių gerinimas, laikantis naujų „Natura 2000“ biogeografinių seminarų rekomendacijų.
2. Projektai, kuriais siekiama plėtoti ir remti **tinklų savanorių** vaidmenį siekiant užtikrinti jų ilgalaikę pagalbą aktyviai valdant „Natura 2000“ tinklą.
3. Projektai, kuriais stiprinama **mokslo ir politikos integracija** perduodant rezultatus ir (arba) geriausios praktikos pavyzdžius, kad būtų užtikrintas tvirtas techninis REACH, Bandymų metodų reglamento ⁽¹⁾ ar kitų su **cheminėmis medžiagomis susijusių teisės aktų** arba **Mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos** direktyvos ⁽²⁾ palaikymo pagrindas.
4. Projektai, kuriais skatinama keistis geriausios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su **oro kokybės teisės aktais**, daugiausia dėmesio skiriant stebėsenai ir modeliavimui, išmetamųjų teršalų inventoriams, valdymo praktikai, šaltinių išaiškinimui, dalijimuisi informacija, koordinavimui ir palaikymui.
5. Valdžios institucijų keitimasis žiniomis ir gerosios praktikos pavyzdžiais **žaliųjų viešųjų pirkimų** srityje, apimantis bent du iš šių elementų: žalieji elementai konkurso dokumentacijoje; žaliųjų kriterijų patikrinimo vertinimas; žaliojo pirkimo sąnaudų ir nauda; darbas su esamais tiekėjais siekiant sumažinti poveikį aplinkai ir jau pasirašytų sutarčių sąnaudas; žaliųjų viešųjų pirkimų veiklos stebėseną; rinkos konsultacijos; informacija apie rinkos galimybes; centrinių perkančiųjų organizacijų, turinčių specifinės su žaliaisiais viešaisiais pirkimais susijusios kompetencijos, steigimas ir veikimas.

Neteisminio konfliktų sprendimo skatinimas

Projektai, kuriais siekiama skatinti **neteisminį konfliktų sprendimą**, kaip būdą rasti draugiškus ir veiksmingus aplinkosaugos srityje kylančių konfliktų sprendimus, pavyzdžiui, imantis veiklos ir organizuojant renginius, kuriais siekiama mokyti specialistus ir dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais, taip pat dalytis patirtimi, susijusia su naudojimu tarpininkais aplinkosaugos srityje.

4. BENDRŲJŲ TIKSLŲ SIEJIMAS SU VEIKSMŲ DOTACIJOMIS PAGAL KLIMATO POLITIKOS PAPROGRAMĘ

Teminiai prioritetai ir projektų temos nėra numatyti kaip dalis veiksmų dotacijų, įgyvendinamų pagal Klimato politikos paprogramę. Tačiau laikantis bendrojo LIFE reglamento tikslo, t. y. pagerinti Sąjungos klimato politikos ir teisės aktų rengimą, įgyvendinimą ir jų vykdymo užtikrinimą ir suteikti reikalingą ES pridėtinę vertę, veiksmų dotacijų įgyvendinimas bus siejamas su trimis prioritetinėmis sritimis – klimato kaitos švelninimo, prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos valdymo bei informavimo, taip pat su konkrečiais tikslais, nurodytais LIFE reglamento 14, 15 ir 16 straipsniuose.

⁽¹⁾ 2008 m. gegužės 30 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 440/2008, nustatantis bandymų metodus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) (OL L 142, 2008 5 31, p. 1).

⁽²⁾ 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos (OL L 276, 2010 10 20, p. 33).

LIFE programa padės transformuoti Sąjungą į mažo anglies dioksido kiekio technologijų visuomenę, o tai yra svarbiausia „Europa 2020“ klimato ir energetikos dokumento rinkinio tema. Kurti naują klimato kaitos švelninimo technologiją bus lengviau pasitelkiant plačius bandomuosius ir integracinius parodomuosius projektus. ES klimato politika bus glaudžiai siejama su vietos entuziazmu ir iniciatyvomis, taip pat parodomaisiais naujų ir geresnių metodų, taikomų įgyvendinant šį perėjimą, pavyzdžiais. Taip pat bus plėtojamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos ir klimato kaitos švelninimo įgyvendinimas žemės naudojimo sektoriuje ⁽¹⁾. LIFE galiausiai bus remiamas ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos įgyvendinimas, siekiant padėti kurti klimato kaitos poveikiui atsparesnę Sąjungą ⁽²⁾.

Remiantis šiomis aplinkybėmis, dabartinę ir būsimą ES politiką galėtų palaikyti šių sričių projektai:

- Prisitaikymo strategijų įgyvendinimo rėmimas. Tai apimtų konkretaus pažeidžiamumo vertinimą regioniniu ar tarpvalstybiniu lygmeniu, sutelkiant dėmesį į labai pažeidžiamas teritorijas, nurodytas ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijoje, pavyzdžiui, miestų, pakrančių, kalnuotas ir salų teritorijas, jūrų ekosistemas, teritorijas ar upių baseinus, kuriems būdingos sausros, taikant naujoviškus prisitaikymo metodus ir rengiant konkrečius investicinius planus.
- Novatoriškos anglies dioksido neišmetančios visuomenės rėmimas. Pradininkai ir sektini pavyzdžiai yra labai svarbūs, kaip perėjimo į mažai anglies dioksido į aplinką išmetančią ekonomiką ir visuomenę proceso gairės. Daugybė technologijų, gyvenimo būdų ar valdymo modelių prieš tapdami vyraujančia tendencija yra išbandomi socialinėse grupėse, mažose bendruomenėse ir novatorių. Naujų gamybos, vartojimo ar valdymo modelių (pavyzdinių miestų ar regionų), turinčių transformuojantį poveikį, diegimo rėmimas turėtų visiškai atspindėti ES klimato ir energetikos dokumentų rinkinio arba Energetikos veiksmų plano iki 2050 m. tikslus. Kad pasisektų, dabartinė mažo anglies dioksido kiekio technologija taip pat turėtų būti nagrinėjama ieškant su technologijomis nesusijusių kliūčių, neleidžiančių skverbtis į rinką.
- Mažo anglies dioksido kiekio strategijų ar žemės naudojimo valdymo planų demonstravimas regioniniu ir subregioniniu lygmeniu. Tai apimtų įvairių taršos mažinimo ir efektyvaus išteklių naudojimo priemonių populiarinimą įvairiuose sektoriuose ir imantis įvairių priemonių, skatinančių elgsenos pokyčius. Tai taip pat apimtų žemės valdymo būdų, turinčių poveikį taršai ir taršos šalinimui, pavyzdžiui, priemonių, kuriomis papildomos priemonės, remiamos Europos struktūrinių ir investicinių fondų, plėtojimo rėmimą.

5. PROJEKTŲ ATRANKOS PROCEDŪROS TECHNINĖ METODIKA, TAIP PAT ATRANKOS IR DOTACIJŲ SKYRIMO KRITERIJAI (LIFE REGLAMENTO 24 STRAIPSNIO 2 DALIES D PUNKTAS)

Toliau aprašyta projektų atrankos procedūros techninė metodika, taip pat pagrindiniai konkretūs tinkamumo finansuoti ⁽³⁾ ir dotacijų skyrimo kriterijai pagal LIFE reglamento 2 ir 19 straipsnius. Kadangi abiejų paprogramių tos pačios rūšies projektams taikoma iš esmės ta pati metodika ir kriterijai, aiški nuoroda į vieną iš paprogramių pateikiama tik tuo atveju, kai yra skirtumų.

Visų rūšių dotacijų atveju ES finansavimo papildomumas ir optimalus panaudojimas, įskaitant papildančią pagal kitas Sąjungos finansines priemones vykdomą veiklą, kaip nustatyta LIFE reglamento 8 straipsnyje, bus vertinamas ir į jį bus atsižvelgiama taikant skyrimo kriterijų „ES pridėtinė vertė. Kiti aspektai“. Norint išvengti nepageidaujamo dubliavimo, pareiškėjai turi pagrįsti, kodėl pasirinko kreiptis dėl LIFE, o ne dėl kito Sąjungos finansavimo, jei panašūs projektai ar veiksmai gali būti remiami ir pagal kitas programas.

Pagal vieną prioritetinę sritį finansuojami projektai, kuriais gali būti pakenkta kitos prioritetinės srities aplinkos ar klimato politikos tikslams, nebus finansuojami, jei šis poveikis pasiūlyme nebus aiškiai apibrėžtas ir pateisintas ir nebus teisingai suplanuotos galimos alternatyvos ir poveikio mažinimo bei prisitaikymo prie jo priemonės.

⁽¹⁾ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 529/2013/ES dėl naudojant žemę, keičiant žemės naudojimą ir vykdant miškininkystės veiklą išmetamo ir absorbuojamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos taisyklių ir informacijos apie su šia veikla susijusius veiksmus (OL L 165, 2013 6 18, p. 80).

⁽²⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“ (COM(2013) 216 final).

⁽³⁾ LIFE reglamento 24 straipsnio 2 dalies e punkte pavartoto žodžio „atranka“ prasmė apima ir posakio „finansavimo tinkamumas“, pavartoto LIFE reglamento 19 straipsnyje ir Finansinio reglamento 131 straipsnyje, prasmę.

Išsamesnės informacijos bus pateikta paraiškų teikimo ir vertinimo gairėse, kurios bus paskelbtos kartu su susijusiais kvietimais teikti paraiškas. Nepažeidžiant LIFE reglamento, nedarant poveikio orientaciniam nacionalinio biudžeto paskirstymui ir siekiant supaprastinti administracines procedūras, kasmet skelbiant kvietimą teikti paraiškas projektų atrankos techninė metodika gali būti adaptuojama ir paprastinama.

Pagal Aplinkos paprogramę finansuojamiems projektams, išskyrus integruotuosius projektus, šios DDP laikotarpio orientacinis nacionalinio biudžeto paskirstymas nustatytas remiantis LIFE reglamento I priedu ir 2013 m. gruodžio mėn. turėtais duomenimis. Jais bus remiamasi šiuos projektus skirstant pagal svarbą.

Jei vienas iš I priede išvardytų kriterijų vienos iš valstybių narių atveju padidės arba sumažės 10 arba daugiau procentų arba jei į Europos Sąjungą įstos nauja valstybė narė, tai bus laikoma reikšmingu skaičiavimo pagrindo pasikeitimu. Reikšmingo pasikeitimo atveju visoms valstybėms narėms likusio laikotarpio orientacinis nacionalinio biudžeto paskirstymas bus perskaičiuotas. Prieš kiekvieną kvietimą teikti paraiškas Komisija patikrins, ar nebuvo reikšmingo pasikeitimo.

Pagal Aplinkos paprogramę finansuojamų projektų, išskyrus integruotuosius projektus, orientacinis nacionalinio biudžeto paskirstymas 2014–2017 m.

Valstybė narė	Biudžeto %	Valstybė narė	Biudžeto %	Valstybė narė	Biudžeto %	Valstybė narė	Biudžeto %
BE	2,05	EL	3,27	LT	1,02	PT	2,51
BG	3,04	ES	9,33	LU	1,05	RO	4,29
CZ	2,03	FR	9,80	HU	2,42	SI	1,85
DE	10,82	HR	2,52	MT	0,90	SK	2,15
DK	1,61	IT	8,44	NL	2,94	FI	2,45
EE	1,20	CY	1,32	AT	1,85	SE	3,10
IE	1,43	LV	0,96	PL	6,37	UK	9,27

5.1. Veiksmų dotacijos

Bus užtikrinta, kad pareiškėjų, kurie turi būti pašalinti arba atitinka ne visus bendruosius finansavimo tinkamumo kriterijus pagal Finansinio reglamento 131 straipsnį, pasiūlymai nebūtų saugomi.

Be to, pasiūlymai turi atitikti priimtino reikalavimus (pvz., kai kurių projektų paraiškos teikiamos tik elektroniniu būdu) ir finansavimo tinkamumo kriterijus (pvz., atitikti Gairės dėl Izraelio subjektų ir jų vykdomos veiklos po 1967 m. birželio mėn. Izraelio okupuotose teritorijose atitikties ES nuo 2014 m. finansuojamų dotacijų, premijų ir kitų finansavimo priemonių teikimo reikalavimams⁽¹⁾), taikomus visoms LIFE veiksmų dotacijoms, tai taip pat bus aiškiai nurodyta atitinkamose paraiškų teikimo gairėse. Įvairių rūšių projektams taikomi tinkamumo kriterijai yra nurodyti kiekvienoje antraštinėje dalyje. Skirtingų rūšių projektams vienodai taikomi kriterijai bus paminėti tik 5.1.1 dalyje (Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a, b, c ir h punktus).

Remiantis LIFE reglamento 6 straipsnio 2 dalimi, ne Sąjungoje įsteigti juridiniai asmenys gali dalyvauti LIFE reglamento 18 straipsnyje nurodytuose projektuose, jeigu projektą koordinuojantis lėšų gavėjas yra įsikūręs Sąjungoje, o visa ne Sąjungoje vykdytina veikla atitinka LIFE reglamento 6 straipsnio 1 dalies reikalavimus.

Remiantis LIFE reglamento 7 straipsniu, įgyvendinant LIFE programą gali būti bendradarbiaujama su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis, jų institucijomis ir įstaigomis, jei to reikia LIFE reglamento 3 straipsnyje nustatytiems bendriesiems tikslams įgyvendinti.

Be to, pasiūlymai bus atrinkti, tik tuo atveju, jei, remiantis konkrečiais patvirtinamaisiais dokumentais, susijusiais su pareiškėjo ankstesnių metų veiklos rezultatais, bus galima įrodyti:

— veiklos pajėgumus – pareiškėjas turi turėti profesinę kompetenciją ir kvalifikaciją, reikalingą projektui įvykdyti,

⁽¹⁾ Komisijos pranešimas Nr. 2013/C 205/05 (OL C 205, 2013 7 19, p. 9).

- finansinius pajėgumus – pareiškėjas privalo turėti stabilius ir pakankamus finansavimo šaltinius, kad galėtų vykdyti savo veiklą visą projekto trukmės laikotarpį ir dalyvauti finansuojant projektą.

Atrenkant viešąsias įstaigas ir tarptautines organizacijas ir tikrinant jų finansinius pajėgumus bus taikomas Finansinio reglamento 131 straipsnis.

5.1.1. Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a, b, c ir h punktus

Bandomųjų, parodomųjų, geriausios praktikos ir informavimo, informuotumo didinimo ir sklaidos projektai, nurodyti LIFE reglamento 18 straipsnio a, b, c ir h punktuose, bus atrenkami taikant tokią pat projektų atrankos techninę metodiką, jiems bus taikomi panašūs finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai, kaip išdėstyta toliau.

5.1.1.1. Projektų atrankos procedūros techninė metodika

Projektų atrankos procedūra bus organizuojama taip:

— Pasiūlymų vertinimas

Komisija ir (arba) VĮ patikrins kiekvieno pasiūlymo atitiktį finansavimo tinkamumo ir atrankos kriterijams ir įvertins pasiūlymus remdamasi skyrimo kriterijais.

— Preliminaraus ilgojo pasiūlymų sąrašo sudarymas

Komisija ir (arba) VĮ tinkamus finansuoti pasiūlymus suskirstys pagal svarbą remdamasi jų vertingumu ir laikydamasi taisyklės, kad bent 55 % biudžeto išteklių, skirtų projektams, kurie pagal Aplinkos paprogramę remiami veiksmų dotacijomis, skiriama projektams, kuriais remiamas gamtos ir biologinės įvairovės išsaugojimas (LIFE reglamento 9 straipsnio 3 dalis). Komisija ir (arba) VĮ taip pat stengsis užtikrinti, kad bent 15 % projektams skirtų biudžeto išteklių būtų skirta tarptautiniams projektams (LIFE reglamento 19 straipsnio 7 dalis). Be to, kalbant apie Aplinkos paprogramės projektus, Komisija ir (arba) VĮ užtikrins geografinę pusiausvyrą (LIFE reglamento 19 straipsnio 5 dalis). Į preliminarų ilgąjį sąrašą svarbos mažėjimo tvarka bus įtraukti visi pasiūlymai, kad visa siūlomų projektų biudžetų suma būtų lygi maždaug 130 % turimo biudžeto.

— Galutinio finansuotinių projektų sąrašo ir rezervo sąrašo sudarymas

Po peržiūros etapo bus pasiūlyta finansuoti sėkmingus projektus, atsižvelgiant į turimą biudžetą. Į rezervo sąrašą bus įtraukti geriausiai įvertinti projektai, kurių nebuvo galimybių finansuoti dėl turimo biudžeto. Rezervo sąrašas apims papildomai 20 % turimo LIFE biudžeto.

— Susitarimo dėl dotacijos pasirašymas

5.1.1.2. Finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai

Bus taikomi šie finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai:

a) Finansavimo tinkamumo kriterijai

LIFE reglamento 18 straipsnio a, b, c ar h punkte nurodyto projekto pasiūlymas nebus saugomas ir nebus atliekamas jo vertingumo vertinimas, jei projekto pasiūlyme nebus įrodyta, kad:

- įgyvendinant projektą padedama siekti vieno ar kelių bendrųjų tikslų, nustatytų LIFE reglamento 3 straipsnyje, ir taikomų konkrečių tikslų, nustatytų LIFE reglamento 10, 11, 12, 14, 15 ir 16 straipsniuose,
- projektas patenka į LIFE paprogramės prioritetinę sritį, nustatytą LIFE reglamento 9 ir 13 straipsniuose, ir yra pateiktas kaip tos srities projektas,
- projektas atitinka vieną iš šių projekto rūšių, apibrėžtų LIFE reglamento 2 straipsnio a, b, c ir h punktuose:

Bandomieji projektai – projektai, kuriuos įgyvendinant taikoma dar netaikyta arba neišbandyta technika ar metodas arba jie nebuvo taikyti ar išbandyti kitur, taip pat kuriuos įgyvendinant gali būti užtikrinta nauda aplinkos ar klimato srityje, palyginti su esama geriausia praktika, ir kuriuos vėliau didesniu mastu galima taikyti panašiose situacijose.

Parodomieji projektai – projektai, kuriuos įgyvendinant praktiškai vykdomi, bandomi, vertinami ir skleidžiami nauji arba įgyvendinant konkretų projektą (pvz., geografinėmis, ekologinėmis ar socialinėmis arba ekonominėmis aplinkybėmis) nežinomi veiksmai, metodika ar principai ir kurie galėtų būti taikomi kitais atvejais panašiomis aplinkybėmis.

Geriausios praktikos projektai – projektai, kuriuos įgyvendinant taikoma tinkama, ekonomiškai efektyvi ir pažangiausia technika, metodai ir principai, atsižvelgiant į konkrečias projekto aplinkybes.

Pastaba. Gamtos apsaugos ir biologinės įvairovės srities bandomųjų, parodomųjų ir geriausios praktikos projektų atveju bent 25 % biudžeto turi būti skirta konkrečioms apsaugos veiksmams (ribotos išimties bus galimos atsižvelgiant į konkrečius politikos poreikius ir bus aiškiai įvardytos paraiškų teikimo gairėse).

Informavimo, informuotumo didinimo ir sklaidos projektai – projektai, kuriais siekiama palaikyti ryšius, skleisti informaciją ir didinti informuotumą aplinkos ir klimato politikos paprogramių srityse.

Pastaba. Projektai, orientuoti į **mokslinius tyrimus** ⁽¹⁾ ar skirti **didelės infrastruktūros** plėtojimui, nepatenka į LIFE programos taikymo sritį, todėl **neatitinka finansavimo reikalavimų**.

b) Skyrimo kriterijai

Visų finansavimo reikalavimus atitinkančių pasiūlymų, tenkinančių finansavimo tinkamumo kriterijus, vertingumas vertinamas ir balai skiriami pagal šiuos skyrimo kriterijus ir balų skyrimo sistemą:

— Techninis nuoseklumas ir kokybė

Taikant šį kriterijų dėmesys bus kreipiamas į pasiūlyme siūlomų veiksmų aiškumą, įgyvendinamumą ir tvarumą. Projekto rezultatų vidutinės trukmės ir ilgalaikis tvarumas – tai gebėjimas juos išlaikyti įgyvendinus projektą. Sėkmingas tvarumas reiškia, kad yra strategija, įskaitant užduotis, kuria užtikrinama būtinų projekto veiksmų ir susijusio finansavimo tąsa projektui pasibaigus.

— Finansinis nuoseklumas ir kokybė

Bus vertinamas siūlomas biudžetas ir jo derėjimas su siūlomais veiksmais ir taikomomis taisyklėmis, taip pat siūlomo metodo ekonominis efektyvumas.

— ES pridėtinė vertė: indėlio siekiant abiejų LIFE paprogramių prioritetinių sričių konkretaus tikslo mastas ir kokybė

Bus vertinama, koks kiekvieno pasiūlymo indėlis siekiant abiejų LIFE paprogramių prioritetinių sričių vieno ar kelių konkrečių tikslų, nustatytų LIFE reglamento 10, 11, 12 (LIFE Aplinkos paprogramė) ir 14, 15, 16 (LIFE Klimato politikos paprogramė) straipsniuose, ir to indėlio kokybė.

— ES pridėtinė vertė: daugiatisliškumas, sinergija ir integracija

Daugiausia balų bus skiriama projektams, kurie (sutelkti į konkrečią sritį) yra pagrįsti gerai parengtu daugiatisliu vykdymo mechanizmu ir kuriais pagerinamas konkrečių aplinkos tikslų integravimas į kitas politikos sritis ir užtikrinama sinergija su kitomis Sąjungos politikos sritimis, nekeliant pavojaus tikslams, kurių siekiama LIFE reglamentu.

— ES pridėtinė vertė: galimybė kartoti ir perkelti

Galimybė kartoti ir perkelti – tai galimybė projektą kartoti ir perkelti tuo metu, kai jis įgyvendinamas, ir jį įgyvendinus. Kad galimybė kartoti ir perkelti būtų sėkminga, reikia strategijos, taip pat užduočių, kad būtų padaugintas projektų sprendimų poveikis ir užtikrintas platesnis jų panaudojimas, pasiekiant kritinę masę projekto metu ir (arba) trumpalaikėje ir vidutinės trukmės perspektyvoje LIFE projektą jau įgyvendinus. Tai daugiau negu žinių perdavimas ir tinklų kūrimas, ir reikia, kad vykdant projektą parengtą ar taikomą techniką, metodus ar strategiją būtų galima praktiškai taikyti ir kitur.

— ES pridėtinė vertė: kiti aspektai

Tarptautiniai. Tarptautiniai pasiūlymai bus palankiai vertinami, jei tarptautinis bendradarbiavimas yra būtinas norint užtikrinti, kad būtų pasiekti projekto tikslai. Remiantis šiuo kriterijumi pasiūlymui gali būti skirta papildomų balų, jei pakanka įrodymų, kad tarptautinis projektas turės pridėtinės vertės.

Žalieji viešieji pirkimai. Daugiau balų bus skirta pasiūlymams, kuriais numatomi aiškūs vykdymo mechanizmai, užtikrinantys platų žaliųjų viešųjų pirkimų sąvokos pritaikymą.

⁽¹⁾ Su moksliniais tyrimais susiję pasiūlymai gali būti teikiami pagal atitinkamas „Horizontas 2020“ programas, <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programų rezultatų panaudojimas. Daugiau balų bus skirta pasiūlymams, kuriais numatoma panaudoti su aplinka ir klimatu susijusių mokslinių tyrimų ir inovacijų projektų, finansuotų pagal programą „Horizontas 2020“ arba ankstesnes bendrąsias programas, rezultatus, jei bus pakankamai įrodymų, kad dėl tokio panaudojimo projektas turės pridėtinės vertės.

— *Konkretūs aplinkos projektų kriterijai ir balų skyrimo sistema*

Aplinkos paprogramės konkretūs kriterijai ir balų skyrimo sistema atspindi tai, kad teminiai prioritetai ir susijusios projektų temos (2 antraštinė dalis) buvo apibrėžti tik pagal Aplinkos paprogramę (LIFE reglamento III priedas).

— ES pridėtinė vertė: projektų temų įgyvendinimas

Taikant šį kriterijų papildomų balų bus skirta LIFE pasiūlymams, aiškiai atitinkantiems projektų temas, kuriomis įgyvendinami teminiai prioritetai, nustatyti III priede (Aplinkos paprogramė), kaip apibrėžta daugiametėje darbo programoje.

Skyrimo kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
1. Techninis nuoseklumas ir kokybė	10	20
2. Finansinis nuoseklumas ir kokybė	10	20
3. ES pridėtinė vertė: indėlio siekiant LIFE Aplinkos paprogramės prioritetinių sričių konkretaus tikslo mastas ir kokybė	10	20
4. Projektų temų įgyvendinimas	—	10
5. ES pridėtinė vertė: daugiataksiškumas, sinergija ir integracija	7	15
6. ES pridėtinė vertė: galimybė kartoti ir perkelti	5	10
7. ES pridėtinė vertė: tarptautiškumas, žalieji pirkimai, panaudojimas	—	5
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skyrimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

— *Konkretūs klimato politikos projektų kriterijai ir balų skyrimo sistema*

— ES pridėtinė vertė: indėlis didinant atsparumą klimato kaitos poveikiui ir (arba) mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį

Reikia įrodyti, kad pagal Klimato politikos paprogramę teikiami projektai turi transformuojantį poveikį, didinant atsparumą klimato pokyčiams ir (arba) mažinant išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Tai turėtų padėti pereiti prie klimatui atsparios mažo anglies dioksido kiekio ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos. Tai bus vertinama paties projekto lygmeniu ir galimybės projekto rezultatus plačiau kartoti ir (arba) perkelti projektą įgyvendinant ar jį jau įgyvendinus lygmeniu.

Skyrimo kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
1. Techninis nuoseklumas ir kokybė	10	20
2. Finansinis nuoseklumas ir kokybė	10	20
3. ES pridėtinė vertė: indėlio didinant atsparumą klimato kaitos poveikiui ir (arba) mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį mastas ir kokybė	7	15

Skirimo kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
4. ES pridėtinė vertė: indėlio siekiant konkretaus LIFE Klimato politikos paprogramės prioritetinių sričių tikslo mastas ir kokybė	7	15
5. ES pridėtinė vertė: daugiataksiškumo, sinergijos ir integracijos kokybė	7	15
6. ES pridėtinė vertė: galimybė kartoti ir perkelti	5	10
7. ES pridėtinė vertė: tarptautiškumas, žalieji pirkimai, panaudojimas	—	5
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skirimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

5.1.2. Integruotieji projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio d punktą

Integruotųjų projektų (toliau – IP) teikimo ir atrankos procesas yra pagrįstas dviejų etapų procedūra, kaip numatyta LIFE reglamente. Tai turėtų palengvinti potencialių pareiškėjų darbą ir užtikrinti, kad proceso metu iš Komisijos jie gautų geriausias galimas gaires. Darbo srautas suformuotas taip, kad kiekvieną pasiūlymą būtų galima laipsniškai plėtoti ir tiksliai parengti. Taikant LIFE reglamente nustatytomis teminio ir geografinio pasiskirstymo taisyklėmis leidžiamas ribas, visiems pasiūlymams visuose vertinimo proceso etapuose bus griežtai taikomas vienodo požiūrio principas.

5.1.2.1. Projektų teikimo techninė metodika ir atrankos procedūra

1 etapas

- Kvietimas teikti paraiškas
- Konceptijos aprašo pateikimas

Pareiškėjas pateikia trumpą konceptijos aprašą, kuriame trumpai apibūdinamas projekto turinys, taip pat planas arba strategija, kurią jis ketina įgyvendinti, ir plano arba strategijos bendro įgyvendinimo finansinį planą.

- Konceptijos aprašo vertinimo ir klausimų bei atsakymų etapas

Remdamasi konceptijos aprašu Komisija nustato, kurie pasiūlymai atitinka finansavimo tinkamumo kriterijus, ir sudaro jų sąrašą. Šiuos kriterijus atitinkančius pasiūlymus teikiantys pareiškėjai bus pakviesti dalyvauti rašytiniame klausimų ir atsakymų etape, per kurį galės teikti su išsamaus pasiūlymo rengimu susijusius klausimus. Šio etapo pabaigoje Komisija viešai, tačiau anonimiškai, paskelbs visus klausimus ir atsakymus, kad visiems pareiškėjams vienodai padėtų parengti išsamius pasiūlymus. Prireikus Komisija klausimus ir atsakymus papildys rekomendacijomis dėl tipinių sunkumų, su kuriais pareiškėjai gali susidurti ir kurie tapo akivaizdūs iš konceptijų aprašų.

2 etapas

- Išsamaus pasiūlymo pateikimas

Pareiškėjai, pateikę reikalavimus atitinkančius konceptijų aprašus, kviečiami pateikti išsamų pasiūlymą.

- Išsamaus pasiūlymo vertinimas

Komisija, remdamasi išsamiu vertinimu, parengia preliminarų ilgąjį pasiūlymų, kurių finansavimas galėtų būti svarstomas, sąrašą. Skirstymas pagal svarbą grindžiamas vertingumu, o Aplinkos paprogramės atveju taip pat atsižvelgiama į tai, ar laikomasi taisyklės, kad 55 % veiksmų dotacijai skirtų išteklių turi būti skirta gamtos apsaugai ir biologinei įvairovei, taip pat į geografinio pasiskirstymo kriterijus, kaip nustatyta LIFE reglamento 19 straipsnio 4 dalyje. Komisija taip pat vertina pareiškėjų finansinius ir veiklos pajėgumus įvykdyti projektą.

— Galutinio finansuotųjų projektų sąrašo ir rezervo sąrašo sudarymas

Po peržiūros etapo sėkmingus projektus bus pasiūlyta finansuoti, atsižvelgiant į turimą biudžetą. Į rezervo sąrašą bus įtraukti geriausiai įvertinti projektai, kurių nebuvo galimybių finansuoti dėl turimo biudžeto. Rezervo sąrašas apims papildomai 20 % turimo LIFE biudžeto.

— Susitarimo dėl dotacijos pasirašymas

Nors dviejų etapų metodas bus taikomas per visą daugiametės darbo programos trukmę, Komisija aprašytą procesą gali koreguoti remdamasi įgyta patirtimi.

Vertindama IP Komisija turi užtikrinti geografinę pusiausvyrą per šios DDP trukmę preliminariai skirdama vieną ar du IP kiekvienai valstybei narei, siekdama užtikrinti, kad per visą 2014–2020 m. finansavimo laikotarpį būtų laikomasi LIFE reglamento 19 straipsnio 4 dalies.

5.1.2.2. Finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai

Tiek koncepcijos aprašui, tiek išsamiam pasiūlymui bus taikomi šie finansavimo tinkamumo kriterijai.

a) Finansavimo tinkamumo kriterijai

Pasiūlymas atmetamas, jei neatitinka vieno ar kelių šių kriterijų:

1. *Plati teritorinė aprėptis.*: Sąjungos plano arba strategijos, kurios imamasi, įgyvendinimas turi apimti didelę teritoriją, visų pirma, veikla turi būti regioninė, daugiaregionė, nacionalinė arba tarptautinė. Priimtinas gali būti ir daugelį miestų apimantis oro kokybės valdymo srities IP, taip pat Klimato politikos paprogramės IP.

2. *Kitų lėšų sutelkimas.*: Sąjungos planui ar strategijai, kurios imamasi, įgyvendinti be paties IP ir konkretaus bendro finansavimo, reikalaujamo pagal LIFE reglamentą (20 straipsnio 1 dalies a ir c punktai), bus sutelktas dar bent vienas aktualus Sąjungos, nacionalinis arba privatus finansavimo šaltinis.

3. *Pagrindinių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas.*: Įgyvendinant Sąjungos planą ar strategiją, kurios imamasi, dalyvaus pagrindiniai suinteresuotieji subjektai.

i) Konkretūs Aplinkos paprogramės projektams taikomi finansavimo tinkamumo kriterijai

IP neatitinka reikalavimų, jei juo nesiekama įgyvendinti vieno iš šių planų ar strategijų, reikalaujamų konkrečiais Sąjungos aplinkos teisės aktais, parengtų pagal kitus Sąjungos aktus arba parengtų valstybių narių valdžios institucijų:

- a) prioritetinių veiksmų bendrųjų priemonių programos pagal Buveinių direktyvos 8 straipsnį;
- b) atliekų tvarkymo planų pagal Atliekų pagrindų direktyvos 28 straipsnį;
- c) upės baseino valdymo planų pagal Vandens pagrindų direktyvos VII priedą;
- d) oro kokybės planų pagal Oro kokybės direktyvą.

ii) Konkretūs Klimato politikos paprogramės projektams taikomi finansavimo tinkamumo kriterijai

IP turi būti siekiama įgyvendinti vieną iš šių planų ar strategijų, reikalaujamų konkrečiais Sąjungos aplinkos teisės aktais, parengtų pagal kitus Sąjungos aktus arba parengtų valstybių narių valdžios institucijų vienoje iš šių sričių:

- a) nacionalinę, regioninę ar vietos konkrečią prisitaikymo strategiją ar veiksmų planą;
- b) miesto ar bendruomenės veiksmų planą, pagal kurį žengiami pirmieji žingsniai pereinant prie mažo anglies dioksido kiekio ir (arba) klimato kaitos poveikiui atsparios ekonomikos;
- c) nacionalinę, regioninę ar pramoninę (sektoriaus) konkrečią šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo strategiją arba mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos planą.

b) Skyrimo kriterijai

Šie skyrimo kriterijai taikomi tik išsamiems pasiūlymams. Visi finansavimo tinkamumo (ir atrankos) kriterijus atitinkantys pasiūlymai priimami ir skyrimo etape atliekamas išsamus jų kokybės vertinimas. Į šį etapą patekusiems pasiūlymams balai bus skiriami pagal šiuos skyrimo kriterijus:

Skyrimo kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
1. Techninis nuoseklumas ir kokybė	10	20
2. Finansinis nuoseklumas ir kokybė	10	20
3. ES pridėtinė vertė – indėlio siekiant tikslų mastas ir kokybė	15	20
4. ES pridėtinė vertė: kitų lėšų, visų pirma iš Sąjungos fondų, sutelkimo mastas ir kokybė	—	10
5. ES pridėtinė vertė: daugiataksiškumo, sinergijos ir integracijos kokybė	7	15
6. ES pridėtinė vertė: galimybė kartoti ir perkelti	5	10
7. ES pridėtinė vertė: tarptautiškumas, žalieji pirkimai, panaudojimas	—	5
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skyrimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

Šie skyrimo kriterijai yra būdingi integruotiesiems projektams arba juos sudaro elementai, būdingi integruotiesiems projektams:

— ES pridėtinė vertė: indėlio siekiant tikslų mastas ir kokybė

Bus vertinama, kiek kiekvienu pasiūlymu prisidedama siekiant vieno ar kelių bendrų ar konkrečių LIFE tikslų, nustatytų naujojo LIFE reglamento 3, 10, 11, 12 (LIFE Aplinkos paprogramė) ir 3, 14, 15, 16 (LIFE Klimato politikos paprogramė) straipsniuose.

Atsižvelgiant į prioritetines sritis, į kurias patenka projektas, bus tikrinami šie konkretūs aspektai:

— *Aplinkos paprogramės projektams taikomi konkretūs kriterijai*

— IP, susiję su prioritetinių veiksmų bendrųjų priemonių programų įgyvendinimu „NATURA 2000“ srityse:

ES pridėtinė vertė turės būti įrodyta vertinant tai, kiek projektu prisidedama siekiant ES biologinės įvairovės strategijos 1 tikslo ir Buveinių bei Paukščių direktyvų bendrųjų tikslų, visų pirma, kiek prisidedama siekiant pagerinti Bendrijos svarbos (Buveinių direktyva) rūšių ir buveinių ir (arba) paukščių rūšių (Paukščių direktyva) apsaugos būklę.

— IP, kuriais įgyvendinami upių baseinų valdymo planai:

ES pridėtinė vertė turės būti įrodyta vertinant tai, kiek projektu prisidedama siekiant Vandens pagrindų direktyvos tikslų. Siūlomi veiksmai turėtų būti nukreipti į konkretų poveikį aplinkos pajėgumui išlaikyti vandenį ir mažo poveikio priemonių naudojimui taršai šalinti (pvz., žalioji infrastruktūra). Toks poveikis turėtų būti įvardytas valstybių narių atliktuose vertinimuose rengiant atitinkamų ES teisės aktų ir politikos sričių (pvz., Vandens pagrindų direktyvos, Jūrų strategijos pagrindų direktyvos, Miesto nuotekų valymo direktyvos, Geriamojo vandens direktyvos, Potvynių direktyvos ir (arba) Sausros planų) įgyvendinimo planus.

Projektai turi būti sutelkti į didelio masto (pvz., pabasinio ar upės baseino) priemonių planavimą ir diegimą siekiant padidinti vandens išlaikymą miesto ir kaimo teritorijose, pagerinti išisunkimą, padidinti vandens laikymo pajėgumus ir pašalinti teršalus natūraliais ar į natūralius panašiais procesais. Projektais turėtų būti siekiama sinergijos įgyvendinant veiksmus, kuriais kompensuojamas hidromorfologinis poveikis, didinama biologinės įvairovės ir gamtinė vertė.

- IP, kuriais įgyvendinami atliekų valdymo planai:

IP siekiama paremti atliekų valdymo planų, kaip reikalaujama Atliekų pagrindų direktyvos 2008/98/EB ⁽¹⁾ (APD) 28 straipsnyje, ir (arba) atliekų prevencijos programų, kaip reikalaujama APD 29 straipsnyje, įgyvendinimą.

Jų ES pridėtinė vertė bus nustatyta atsižvelgiant į tai, kiek jais prisidedama įgyvendinant atliekų hierarchiją (APD 4 straipsnis), siekiant perdirbimo tikslų, nustatytų APD 11 straipsnyje, ir papildomų tikslų, įtrauktų į ES atliekų teisės aktus, taip pat įgyvendinant priemones, būtinas paremti šiuos siekius.

- IP, kuriais įgyvendinami oro kokybės planai ir programos:

IP yra parengti taip, kad būtų remiamas vietos ir regioninių oro kokybės planų įgyvendinimas ir stebėseną, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2008/50/EB ⁽²⁾, siekiant svarbiausio tikslo – padėti įgyvendinti nacionalines oro taršos mažinimo programas. Jei projektai yra pagrįsti vietos oro kokybės planais, jie turi apimti bent penkių miestų, įgyvendinančių tokius planus, veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą; jei projektai yra pagrįsti regioniniu oro kokybės planu, projektai turėtų apimti visų vietos administracijų ir regioninės administracijos veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą. Palankiai bus vertinami didelio masto projektai.

- *Klimato politikos projektams taikomi konkretūs kriterijai*

- IP, kuriais įgyvendinamos klimato kaitos švelninimo strategijos, planai ir gairės:

IP remiamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo strategijų, planų ar mažo anglies dvideginio kiekio ekonomikos gairių įgyvendinimas; IP yra susiję su konkrečiomis savivaldybėmis ar regionais (pvz., paskelbta merų pakte), pramonės ar žemės ūkio sektoriais (analizuojant žemės naudojimą regioniniu mastu, socialiniame ir ekonominiame kontekste) ar kitais ekonomikos sektoriais tvariai ir naujoviškai diegiant technologijomis ir paslaugomis pagrįstus metodus. IP galėtų būti papildyti būtinomis infrastruktūros investicijomis ar naujoviškų technologijų ir paslaugų plėtojimu ir diegimu miestuose, regionuose ir (arba) bendruomenėse, remiamu pagal kitas susijusias Sąjungos finansavimo programas, taip pat nurodytas strategijoje, plane ar gairėse. Jų ES pridėtinė vertė bus nustatyta atsižvelgiant į IP indėlį mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, integravimo į įvairias politikos sritis lygį, tiesioginį plataus spektro suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą ir tai, koku mastu IP yra veiksminga strategijos, plano ar gairių dalis.

- IP, kuriais įgyvendinamos prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos, planai ir gairės:

IP parengti taip, kad būtų įgyvendinamos prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos, planai ar atkreipiamas dėmesys į kitas specifines klimato kaitai jautrias vietas (pvz., pakrančių teritorijas, teritorijas, kurioms būdingos sausras, ir kitas prioritетines sritis, nustatytas ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos 2 veiksmė). Priemonės, finansuojamos iš nacionalinių šaltinių, arba priemonės, finansuojamos pagal kitas susijusias Sąjungos finansavimo programas, turėtų papildyti priemones, kurios bus finansuojamos pagal LIFE programą, siekiant įgyvendinti bendrą prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją ar planą. Galėtų būti remiamas, pavyzdžiui, potvynių valdymas tarpvalstybinėje upės ar pakrantės teritorijoje arba miesto prisitaikymo prie klimato kaitos priemonės, apimančios kelis miestus. Sinergija su kitomis aplinkos ir klimato politikos sritimis turėtų būti pagrindinė prisitaikymo prie klimato pokyčių projektų tema, pavyzdžiui, turėtų būti skatinamas prisitaikymas prie klimato kaitos ir biologinė įvairovė, jei tai aktualu. ES pridėtinė vertė taip pat bus nustatyta atsižvelgiant į IP indėlį siekiant ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos tikslų ⁽³⁾, integravimo į įvairius sektorius lygio ir plataus spektro suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo.

- ES pridėtinė vertė: kitų lėšų, visų pirma iš Sąjungos fondų, sutelkimo mastas ir kokybė. Ar IP pagal šį kriterijų bus skirta papildomų balų, lems derinimo su kitu (-ais) finansavimo mechanizmu (-ais) kokybė ir kitų lėšų, papildančių LIFE numatytas lėšas, sutelkimo (viršijant mažiausią būtiną sumą siekiant atitikti finansavimo reikalavimus) lygis, taip pat tų lėšų faktinio sutelkimo tikimybė ir jų funkcinis ryšys su planu, kurį reikia įgyvendinti. Daugiausia balų bus skirta IP, kuriuos įgyvendinant tikėtina, kad bus sutelkta Sąjungos lėšų ir bus funkcinis ryšys su planu, kurį reikia įgyvendinti, ir kuriuose numatytas patenkinamas koordinavimo mechanizmas.

⁽¹⁾ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas (OL L 312, 2008 11 22, p. 3).

⁽²⁾ 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje (OL L 152, 2008 6 11, p. 1).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/clima/events/articles/0069_en.htm

- ES pridėtinė vertė: daugiatislio mechanizmo, sinergijos ir integracijos kokybė. IP pasiūlymuose turės būti pristatyti itin aukštos kokybės daugiatisliai įgyvendinimo mechanizmai (pvz., kuriais siekiama naudoti aplinkai ir klimatui ir ugdomi gebėjimai), kuriuos taikant galima pasiekti rezultatų kitose politikos srityse ⁽¹⁾, užtikrinti sinergiją su šiomis politikos sritimis ir integruoti į jas aplinkos ir klimato veiksmų tikslus.

5.1.3. Techninės pagalbos projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio e punktą

Techninės pagalbos projektais veiksmų dotacijų forma teikiama finansinė parama, kuria siekiama padėti pareiškėjams parengti integruotuosius projektus. Techninės pagalbos projektams gali būti skirta ne daugiau kaip 1 % IP skirto metinio biudžeto. Didžiausias ES įnašas vienam techninės pagalbos projektui yra 100 000 EUR.

5.1.3.1. Projektų atrankos procedūros techninė metodika

Atrenkant techninės pagalbos projektus bus taikoma tokia pat techninė metodika, kaip ir atrenkant abiejų paprogramių projektus. Bus taikomas paspartintas metodas.

Projektų atrankos procedūra bus organizuojama taip:

- Pasiūlymų vertinimas

Komisija patikrins kiekvieno pasiūlymo atitiktį finansavimo tinkamumo ir atrankos kriterijams ir įvertins pasiūlymus remdamasi skyrimo kriterijais.

- Galutinio finansuotinių projektų sąrašo ir rezervo sąrašo sudarymas

Po peržiūros etapo sėkmingus projektus bus pasiūlyta finansuoti, atsižvelgiant į turimą biudžetą. Į rezervo sąrašą bus įtraukti geriausiai įvertinti projektai, kurių nebuvo galimybių finansuoti dėl turimo biudžeto. Rezervo sąrašas apims papildomai 20 % turimo LIFE biudžeto.

- Susitarimo dėl dotacijos pasirašymas

5.1.3.2. Finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai

Bus taikomi šie pagrindiniai konkretūs finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai:

a) Finansavimo tinkamumo kriterijai

Pasiūlymą dėl techninės pagalbos projekto imama vertinti taikant skyrimo kriterijus, jei:

- projekto pasiūlymu siekiama parengti būsimą IP pasiūlymą,
- pareiškėjas nėra valstybė narė, gaunanti gebėjimų ugdymo projekto, apimančio bent dalį laikotarpio, kurį apims techninės pagalbos projektas, finansavimą.

b) Skyrimo kriterijai

Visų reikalavimus atitinkančių pasiūlymų vertingumas bus vertinamas ir balai skiriami pagal šiuos skyrimo kriterijus ir balų skyrimo sistemą:

Skyrimo kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
1. Techninis nuoseklumas ir kokybė	30	60
2. Finansinis nuoseklumas ir kokybė	20	40
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skyrimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

(¹) Visų pirma jūrų aplinkos srityje, laikantis Jūrų strategijos pagrindų direktyvos tikslų.

— Techninis nuoseklumas ir kokybė

Bus vertinamas pasiūlymo aiškumas, nuoseklumas ir įgyvendinamumas atsižvelgiant į projekto tikslus ir laukiamą rezultatą. Bus atsižvelgiama į būsimą IP pobūdį ir aprėptį.

— Finansinis nuoseklumas ir kokybė

Bus vertinamas siūlomas biudžetas ir jo derėjimas su siūlomais veiksmais ir taikomomis taisyklėmis, taip pat siūlomo metodo ekonominis efektyvumas. Bus vertinama pasiūlymo ekonominė vertė.

5.1.4. *Gebėjimų ugdymo projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio f punktą*

Gebėjimų ugdymo projektais teikiama finansinė parama veiklai, kurios reikia valstybių narių gebėjimams ugdyti, įskaitant LIFE nacionalines ar regionines ryšių palaikymo institucijas, siekiant įgalinti valstybes nares veiksmingiau dalyvauti įgyvendinant LIFE programą.

Tokie intervenciniai veiksmai gali apimti toliau nurodytuosius, tačiau vien jais neapsiriboja:

- naujų darbuotojų įdarbinimą ir LIFE nacionaliniams ar regioniniams kontaktiniams punkтам skirtus mokymus,
- palankesnių sąlygų patirties ir geriausios praktikos mainams užtikrinimą bei projektų pagal LIFE programą rezultatų sklaidos ir panaudojimo skatinimą,
- mokytojų mokymo metodus,
- valstybių narių viešosios valdžios institucijų tarpusavio mainų ir komandiruočių programas, visų pirma geriausių darbuotojų mainus.

Intervenciniai veiksmai, įtraukti į gebėjimų ugdymo planą, gali apimti ekspertų samdymą *ad hoc* techninių ir su procesais susijusių gebėjimų spragoms užpildyti, tačiau neapima ekspertų, kurių pagrindinė funkcija – rengti pasiūlymų, susijusių su kasmetiniais kvietimais teikti paraiškas, projektus, samdymo.

5.1.4.1. *Projektų atrankos procedūros techninė metodika*

Gebėjimų ugdymo projektų paraiškoms bus taikoma paspartinta skyrimo procedūra. Atsižvelgiant į tai, kad pagal 19 straipsnio 8 dalį gali būti finansuojami tik iš anksto nustatyto skaičiaus valstybių narių gebėjimų ugdymo projektai ir kad gali būti subsidijuojamas tik vienas vienos valstybės narės projektas, konkurencijos tarp gautų paraiškų nėra. Todėl paraiškas galima teikti nuolat nuo kvietimo teikti paraiškas dėl LIFE veiksmų dotacijų paskelbimo 2014 m. dienos; paskelbus kvietimą bus pateiktas ir gebėjimų ugdymo projektų paraiškos dokumentų rinkinys. Kad paraiškos būtų apsvaistytos 2014–2017 m. finansiniam laikotarpiui, jos turi būti pateiktos iki 2015 m. 3-ojo ketvirčio pabaigos.

Paraiškos bus vertinamos siekiant užtikrinti, kad jos atitiktų finansavimo tinkamumo kriterijus ir skyrimo ribas.

Dotacijų susitarimai bus pasirašyti sėkmingai užbaigus vertinimo procesą.

5.1.4.2. *Finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai*

Bus taikomi šie finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai:

a) *Finansavimo tinkamumo kriterijai*

Paraiška turi atitikti šiuos finansavimo tinkamumo kriterijus:

- Pareiškėjas turi būti **valstybė narė**,
- kurios BVP vienam gyventojui 2012 m. neviršijo 105 % Sąjungos vidurkio, ir
- kurios vidutinis orientacinio nacionalinio biudžeto paskirstymo panaudojimo lygis 2010, 2011 ir 2012 m., kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 614/2007 6 straipsnyje, yra mažesnis negu 70 %, arba
- kurios BVP vienam gyventojui 2012 m. buvo mažesnis negu 90 % Sąjungos vidurkio, arba
- kuri į Sąjungą įstojo po 2013 m. sausio 1 d.

— Su paraiška pateikiamas **gebėjimų ugdymo planas**, kuriame valstybė narė **įsipareigoja**:

— per visą šios DDP laikotarpį turėti išteklį, skirtą LIFE programai, įskaitant darbuotojų skaičių, ne mažesnių negu 2012 m. turėti išteklių,

— jei gebėjimų ugdymo projektas yra finansuojamas, neteikti paraiškos dėl kito gebėjimų ugdymo projekto.

b) Skyrimo kriterijai

— Vertinant gebėjimų ugdymo projektus **techninis nuoseklumas ir kokybė** yra siejami su siūlomomis intervencinėmis priemonėmis, kuriomis siekiama gerinti valstybės narės gebėjimą sėkmingai teikti projektų finansavimo pagal aplinkos ir klimato politikos paprogrames paraiškas.

Visų finansavimo reikalavimus atitinkančių pasiūlymų vertinimas bus vertinamas ir balai skiriami pagal šiuos skyrimo kriterijus ir balų skyrimo sistemą:

Skyrimo kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
Techninis nuoseklumas ir kokybė	15	30
Finansinis nuoseklumas ir kokybė	10	20
Metodo išsamumas, vertinamas pagal nustatytas silpnąsias vietas, dėl kurių valstybė narė menkai dalyvavo LIFE+ 2010–2012 m. programose	15	30
Pristatymas, kaip tikimasi pagerinti gebėjimą skatinti LIFE programos integraciją į kitas politikos sritis, ekonominę veiklą ir kitas programas, kitų politikos sričių, ekonominės veiklos ir kitų programų papildomumą, sinergiją su jomis ir galimybę kartoti jose	10	20
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skyrimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

5.1.5 Parengiamieji projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio g punktą

Parengiamieji projektai yra susiję su konkrečiais Sąjungos aplinkos ir klimato politikos ir teisės aktų rengimo ir įgyvendinimo poreikiais.

5.1.5.1. Projektų atrankos procedūros techninė metodika

Kartą per metus Komisija sudaro konkrečių Sąjungos aplinkos ar klimato politikos ir teisės aktų rengimo ir įgyvendinimo poreikių, kuriuos reikia patenkinti per kelerius ateinančius metus, aprašą ir iš jų išskiria poreikius, kuriuos būtų galima patenkinti pasitelkus parengiamuosius projektus. Ne daugiau kaip 1 % veiksmų dotacijoms (išskyrus integruotuosius ir techninės pagalbos projektus) skirtų išteklių gali būti atidėta parengiamiesiems projektams.

Prieš paskelbiant metinį kvietimą teikti paraiškas, valstybės narės gauna preliminarų konkrečių poreikių, kuriuos būtų galima patenkinti pasitelkiant parengiamuosius projektus, sąrašą, ir jų paprašoma pateikti pastabas. Remiantis tomis pastabomis sudaromas galutinis sąrašas.

Komisija apibrėžia konkrečius taip nustatytų projektų atrankos ir skyrimo kriterijus, projektų trukmę ir kiekvienam projektui skirtą orientacinį biudžetą.

Projektų atrankos procedūra bus organizuojama taip:

— Pasiūlymų vertinimas

Komisija patikrins kiekvieno pasiūlymo atitiktį finansavimo tinkamumo ir atrankos kriterijams ir įvertins pasiūlymus remdamasi skyrimo kriterijais.

— Galutinio finansuotinių projektų sąrašo ir rezervų sąrašo sudarymas

Po peržiūros etapo sėkmingus projektus bus pasiūlyta finansuoti, atsižvelgiant į turimą biudžetą. Prireikus gali būti sudaromas rezervo sąrašas.

— Susitarimo dėl dotacijos pasirašymas

5.1.5.2. Finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai

Bus taikomi šie tinkamumo ir skyrimo kriterijai:

a) Finansavimo tinkamumo kriterijai

Konkretūs finansavimo tinkamumo ir atrankos kriterijai bus kaskart apibrėžti skelbiant kvietimą. Jie bus pagrįsti konkrečiais Komisijos, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, apibrėžtais poreikiais, kuriuos reikėtų tenkinti parengiamaisiais projektais.

b) Skyrimo kriterijai

Parengiamieji projektai bus skiriami asmeniui (-ims) arba juridiniam(s) subjektui (-ams), pateikiančiam (-tiems) pasiūlymą, kuriam skiriamas pereinamasis balas ir didžiausias balas vertint pagal šiuos kriterijus:

Kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
Pasiūlymo techninis nuoseklumas ir kokybė, susiję su tenkinamais konkrečiais poreikiais	22	45
Metodo išsamumas, susijęs su tenkinamais konkrečiais poreikiais	15	30
Finansinis nuoseklumas ir kokybė	12	25
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skyrimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

5.1.6. Projektai, kurių reikia LIFE reglamento 3 straipsnyje nustatytiems bendriesiems tikslams įgyvendinti

Kiti projektai (bandomieji, parodomieji ar kitokie) galėtų būti finansuojami pagal Finansinio reglamento taikymo taisyklių 190 straipsnį remiantis toliau apibūdintais kriterijais.

5.1.6.1. Projektų atrankos procedūros techninė metodika

Nustačiusi, kad reikia konkretaus *ad hoc* projekto LIFE reglamento 3 straipsnyje nustatytiems bendriesiems tikslams pasiekti, Komisija gali skelbti kvietimą teikti paraiškas. Tokiems projektams skirtini ištekliai nebus įskaičiuojami į mažiausius išteklius, skirtinus projektams pagal LIFE reglamento 17 straipsnio 4 dalį.

5.1.6.2. Finansavimo tinkamumo ir skyrimo kriterijai

a) Finansavimo tinkamumo kriterijai

Kiti projektai turi:

- **padėti** siekti vieno ar kelių **bendrųjų** tikslų, nustatytų LIFE reglamento 3 straipsnyje, **ir taikomų konkrečių tikslų**, nustatytų LIFE reglamento 10–12, 14–16 straipsniuose,
- **patekti** į LIFE paprogramės **prioritetinę sritį**, nustatytą LIFE reglamento 9 ir 13 straipsniuose, ir būti pateikti kaip tos srities projektų pasiūlymai.

b) Skyrimo kriterijai

Kiti projektai bus skiriami asmeniui (-ims) arba juridiniam (-iams) subjektui (-ams), pateikiančiam (-tiems) pasiūlymą, kuriam skiriamas pereinamasis balas ir didžiausias balas vertinant pagal šiuos kriterijus:

Kriterijai	Mažiausias pereinamasis balas (*)	Didžiausias balas
Pasiūlymo techninis nuoseklumas ir kokybė, susiję su tenkinamais konkrečiais poreikiais	22	45
Metodo išsamumas, susijęs su tenkinamais konkrečiais poreikiais	15	30
Finansinis nuoseklumas ir kokybė	12	25
Bendras (pereinamasis) balas	55	100

(*) Projekto pasiūlymui turi būti skirtas bent mažiausias pereinamasis balas pagal kiekvieną skyrimo kriterijų, taip pat pagal visus kriterijus, kurių atžvilgiu nustatytas mažiausias balas, skirtų balų suma turi būti bent 55.

5.2. Veiklos dotacijos

LIFE reglamento 21 straipsnyje nustatyta, kad gali būti remiamos tam tikros ne pelno subjektų, siekiančių visuotinės svarbos Sąjungos tikslo ir visų pirma veikiančių aplinkos ir (arba) klimato srityse ir dalyvaujančių rengiant, įgyvendinant Sąjungos politiką bei teisės aktus ir užtikrinant jų įgyvendinimą, veiklos ir administracinės išlaidos.

Vienas kvietimas teikti paraiškas dėl metinių veiklos dotacijų bus paskelbtas dėl bendro finansavimo 2015 paramos gavėjo finansiniais metais. Nuo 2016 m. bus įdiegta kas dvejus metus pasirašomų partnerystės pagrindų susitarimų dėl veiklos dotacijų sistema. Taip bus užtikrinta didesnio tikrumo poreikio ir paramos gavėjų stabilumo pusiausvyra, kartu išlaikant tam tikrą konkurencijos tarp ne pelno subjektų lygį.

Be kvietimo teikti paraiškas, veiklos dotacijos gali būti skiriamos tinkamai pagrįstais išskirtiniais atvejais, kaip apibrėžta 2012 m. spalio 29 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 1268/2012 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių taikymo taisyklių⁽¹⁾ 190 straipsnyje, visų pirma tais atvejais, kai dėl paramos gavėjo pobūdžio nėra kito pasirinkimo arba kai paramos gavėjas pagrindiniame teisės akte įvardijamas kaip paramos gavėjas.

Bus tikrinama, ar pasiūlymai atitinka finansavimo tinkamumo ir atrankos kriterijus. Nustačius, kad pasiūlymai atitinka šiuos kriterijus, pagal skyrimo kriterijus bus vertinamas bendras aktualumas ir kokybė. Balai bus skiriami remiantis šiais kriterijais, ir bus reikalaujama atitikti minimalų kokybės lygį. Galutinis sprendimas dėl skyrimo bus priimtas remiantis vertinimo proceso rezultatais.

5.2.1. Veiklos dotacijų atrankos kriterijai

Pagal atrankos kriterijus bus vertinamas pareiškėjo finansinis ir veiklos pajėgumas įvykdyti siūlomą darbo programą.

Pareiškėjai bus atrinkti tik tuo atveju, jei, remiantis konkrečiais patvirtinamaisiais dokumentais, susijusiais su ankstesnių dvejų metų veiklos rezultatais, bus galima įrodyti:

- veiklos pajėgumus – pareiškėjas privalo turėti profesinę kompetenciją ir kvalifikaciją, reikalingą įgyvendinti siūlomą darbo programą,
- finansinius pajėgumus – pareiškėjas privalo turėti stabilius ir pakankamus finansavimo šaltinius, kad galėtų vykdyti savo veiklą tuos metus, kuriems skiriama dotacija, ir dalyvauti veiklą finansuojant.

Tam tikromis išskirtinėmis aplinkybėmis, ypač tuo atveju, kai patyrusios organizacijos kuria naują tinklą, Komisija gali taikyti nuostatą, leidžiančią nukrypti nuo reikalavimo pateikti patvirtinamuosius ankstesnių dvejų metų dokumentus.

Atrenkant viešąsias įstaigas ir tarptautines organizacijas ir tikrinant jų finansinius pajėgumus bus taikomas Finansinio reglamento 131 straipsnis.

⁽¹⁾ OL L 362, 2012 12 31, p. 1.

5.2.2. Veiklos dotacijų skyrimo kriterijai

5.2.2.1. Metinės veiklos dotacijos ir (arba) partnerystės pagrindų susitarimai nevyriausybinėms organizacijoms (NVO)

LIFE reglamento 12 straipsnio d punkte ir 16 straipsnio d punkte nurodyta, kad „Aplinkos valdymo ir informavimo“ atitinkamų prioritetinių sričių konkretus tikslas yra skatinti geresnį aplinkos ir klimato valdymą plečiant suinteresuotųjų subjektų, įskaitant NVO, dalyvavimą konsultacijose dėl politikos ir jos įgyvendinimo.

Atrenkant tiek metinių veiklos dotacijų gavėjus, tiek subjektus, su kuriais pasirašomi partnerystės pagrindų susitarimai, bus taikomi šie skyrimo kriterijai:

1. Dalyvavimo Sąjungos aplinkos ir klimato politikos procese aktualumas:

- pagal 7-osios aplinkos veiksmų programos teminius tikslus:
 - saugoti, tausoti ir puoselėti Sąjungos gamtos turtus,
 - pasiekti, kad Sąjungos ekonomika taptų efektyviai išteklius naudojančia, žaliaja ir konkurencinga mažą anglies dioksido kiekį išskiriančia ekonomika,
 - apsaugoti Sąjungos piliečius nuo neigiamo su aplinka ir klimatu susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei,
- pagal klimato ir energetikos dokumentų rinkinį, Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. planą ir Sąjungos prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją.

2. Aktualumas ir galimybė padėti:

- maksimaliai padidinti Sąjungos aplinkos ir klimato politikos teisės aktų naudingumą gerinant jų įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą,
- tobulinti Sąjungos aplinkos ir klimato politikos žinių ir faktinių duomenų bazę,
- užtikrinti investicijas į aplinkos ir klimato politiką ir spręsti su aplinka susijusių išorės sąnaudų klausimus,
- didinti aplinkos ir klimato politikos aspektų integravimą ir politikos nuoseklumą.

3. Aktualumas didinant Sąjungos miestų tvarumą ir Sąjungos efektyvumą sprendžiant tarptautinio masto uždavinius, susijusius su aplinka ir klimatu.

4. Aktualumas sprendžiant kylančias problemas, susijusias su aplinka ir klimatu, ir įgyvendinant naujus politikos prioritetus.

5. Partnerio indėlio į Sąjungos politikos procesą efektyvumas.

6. Organizacinė plėtra – galimybė tobulėti ir tapti veiksmingesniu suinteresuotuoju Sąjungos politikos proceso subjektu.

Atrenkant, kam skirti metinės veiklos dotacijas, bus taikomas šis papildomas kriterijus:

7. Techninis ir finansinis darbo programos nuoseklumas.

Partnerystės pagrindų susitarimų atveju, partneriais pasirinktos organizacijos bus pakviestos kasmet pateikti savo darbo programą, kuri bus analizuojama, ir bus svarstoma, ar skirti konkrečią metinę veiklos dotaciją.

Skiriant metines konkrečias dotacijas pagal partnerystės pagrindų susitarimus bus taikomi šie kriterijai:

- 1) darbo programos atitiktis partnerystės pagrindų susitarime nurodytam veiklos pobūdžiui ir tikslams;
- 2) aktualumas sprendžiant kylančias problemas, susijusias su aplinka ir klimatu, ir įgyvendinant naujus politikos prioritetus;

- 3) darbo programos įgyvendinamumas per nustatytą laiką ir vidinis nuoseklumas;
- 4) darbo programos ir siūlomo biudžeto, įskaitant efektyvų išteklių naudojimą, nuoseklumas.

5.2.2.2. Kitos veiklos dotacijos

Kitos veiklos dotacijos ne pelno subjektams, kurie siekia visuotinės svarbos Sąjungos intereso, bus skiriamos taikant šiuos skyrimo kriterijus:

- 1) darbo programos aktualumas siekiant LIFE reglamento tikslų ir, jei svarbu, įgyvendinant teminius prioritetus ir projektų temas;
- 2) darbo programos įgyvendinamumas ir vidinis nuoseklumas;
- 3) siūlomos veiklos ekonominis efektyvumas;
- 4) galimybė padaryti juntamą poveikį tikslinėms grupėms;
- 5) veiklos ir siūlomo biudžeto nuoseklumas.

5.3. Finansinės priemonės

Siekiant LIFE reglamento 3 straipsnyje nustatytų bendrųjų tikslų pagal LIFE reglamento 17 straipsnio 4 dalį bus finansuojamos šios dvi finansinės priemonės:

- Gamtos turtų finansavimo priemonė (GTFP) – nauja finansinė priemonė, vykdoma pagal abi paprogrames siekiant išbandyti ir pademonstruoti naujoviškus finansavimo būdus, taikomus vykdant projektus, kuriais prioritetinėse srityse „Gamta ir biologinė įvairovė“ ir „Prisitaikymas prie klimato kaitos“ skatinama Gamtos turtų apsauga.
- Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonė (EVEFPF) – bandomoji finansinė priemonė pagal Klimato politikos paprogramę, kuria bandomas naujas būdas spręsti problemą, susijusią su tuo, kad galimybės gauti tinkamą ir prieinamą komercinį energijos vartojimo efektyvumo investicijų, patenkančių į nacionalinių prioritetų sritį, finansavimą yra ribotos.

Toliau apibūdinta, kaip įgyvendinamos Reglamente (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (toliau – Finansinis reglamentas), visų pirma jo 139 ir 140 straipsniuose, išdėstytos nuostatos dėl finansinių priemonių.

Finansinės priemonės, kuriomis remiami projektai, gali būti bet kokios Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 VIII antraštinėje dalyje nurodytos formos ir turi būti įgyvendinamos, kaip nustatyta toje antraštinėje dalyje, taip pat jos gali būti derinamos tarpusavyje arba su iš Sąjungos biudžeto finansuojamomis dotacijomis.

Remiantis 140 straipsnio 6 dalimi, metiniai grąžinimai, įskaitant kapitalo grąžinimus, suteiktos garantijos ir pagrindinės paskolų sumos grąžinimai sudaro vidaus asignuotąsias įplaukas ir yra naudojami tai pačiai finansinei priemonei laikotarpiu, kuris neviršija įsipareigojimų asignavimui skiriamo laikotarpio, prie kurio pridedami dveji metai.

Rengiant Komisijos įgyvendinimo sprendimą dėl 2014–2017 m. daugiametės darbo programos patvirtinimo, LIFE komitetui ir Komisijai kaip informaciniai dokumentai buvo pateikti dviejų finansinių priemonių *ex ante* vertinimai.

Komisija laikotarpio vidurio vertinimus atliks vėliausiai iki 2017 m. birželio 30 d. (LIFE reglamento 27 straipsnis), ji taip pat pateiks atsiliepimus apie 2014–2016 m. įgyvendintų finansinių priemonių įgyvendinimą. Reikalaujamoje išorės vertinimo ataskaitoje bus vertinamas kiekvienos finansinės priemonės aktualumas ir veiksmingumas padedant siekti LIFE politikos tikslų, taip pat jų veiksmingumas ir naudingumas siekiant sprendimų rinkos trūkumų ar nepakankamai optimalios investavimo aplinkos atvejais, bendras pačių finansinių priemonių nuoseklumas, taip pat bus pateiktos rekomendacijos, kaip pagerinti padėtį.

Komisija bent kasmet teiks ataskaitas LIFE komitetui, o prireikus gali būti šaukiami *ad hoc* posėdžiai. Per pirmuosius dvejus įgyvendinimo metus Komisija LIFE komitetui pateiks bent tris finansinių priemonių pažangos ataskaitas (2014 m. rudenį, 2015 m. pavasarį ir rudenį).

5.3.1. Gamtos turtų finansavimo priemonė (GTFP)

5.3.1.1. Indėlis siekiant LIFE tikslų

Šia finansine priemone bus padedama siekti LIFE tikslų, visų pirma prioritetinėse srityse „Gamta ir biologinė įvairovė“ (LIFE Aplinkos paprogramė) ir „Prisitaikymas prie klimato kaitos“ (LIFE Klimato politikos paprogramė), finansuojant pradines investicijas į pajamų duodančius ar veiklos sąnaudų sutaupančius bandomuosius projektus, kuriais skatinama saugoti, atkurti, valdyti ir plėsti gamtos turtus, siekiant biologinės įvairovės ir geresnio prisitaikymo, įskaitant ekosistemomis grindžiamus su žeme, dirvožemiu, miškininkyste, žemės ūkiu, vandeniu ir atliekomis susijusių uždavinių sprendimus, taip pat finansuojant tokių projektų veiklos sąnaudas. GTFP – tai nauja politinė priemonė, skirta naujoviškiems bandomiesiems projektams remti. Taikant sverto ir papildomumo principus, šia priemone suteikiama galimybių didinti LIFE programos ekonominį efektyvumą. Ja padedama didinti ilgalaikį naujoviškos, tvarios komercinio finansavimo veiklos pajėgumą. GTFP papildomi ir remiami valstybių narių politiniai tikslai biologinės įvairovės ir prisitaikymo prie klimato kaitos srityje.

Konkrečiau:

- Gamtos ir biologinės įvairovės srityje GTFP padedama įgyvendinti Sąjungos biologinės įvairovės srities politiką ir teisės aktus, įskaitant Sąjungos biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m., Direktyvą 2009/147/EB ir Direktyvą 92/43/EEB, visų pirma taikant, plėtojant ir bandant projektus bei demonstruojant jų įgyvendinamumą. Šia priemone taip pat remiamas tolesnis „Natura 2000“ tinklo, nustatyto Direktyvos 92/43/EEB 3 straipsniu, plėtojimas, įgyvendinimas ir valdymas, ir didinamas jo atsparumas taip pat saugant ir atkuriant į tinklą nepatenkančias ekosistemas. Tačiau kai kurių rūšių projektai negali būti įgyvendinami „Natura 2000“ srityse.
- Prisitaikymo prie klimato kaitos srityje GTFP padedama įgyvendinti Sąjungos prisitaikymo prie klimato kaitos politiką, visų pirma plėtojant, bandant ir demonstruojant ekosistemomis pagrįstus prisitaikymo prie klimato kaitos metodus. Šia priemone taip pat padedama plėtoti ir demonstruoti naujoviškas prisitaikymo technologijas, sistemas, metodus ir priemones, kuriuos galima kartoti, perduoti ar plačiau integruoti.

5.3.1.2. Finansinės priemonės struktūra

Įgyvendinti finansinę priemonę netiesioginio valdymo tvarka bus patikėta Europos investicijų bankui (EIB).

Įgyvendinant GTFP bus derinamas tiesioginis ir netiesioginis projektų finansavimas teikiant skolos ir nuosavo kapitalo finansavimą. Bus teikiama ir ekspertų paramos priemonė, siekiant užtikrinti, kad projektai būtų pakankamai brandūs ir tinkami finansuoti. GTFP bus plėtojama dviem etapais: per bandomąjį etapą bus galima išbandyti įvairias finansavimo galimybes, o antrajame – veiklos – etape dėmesys bus sutelktas į tinkamiausius būdus. Tikimasi, kad per pirmąjį bandomąjį etapą pagal GTFP bus atlikta 9–12 operacijų (įskaitant netiesiogines operacijas) arba 3–4 operacijos per metus.

Europos Komisija skirs lėšų projektams ir ekspertų paramos priemonei finansuoti, lygiavertes sumas projektams finansuoti skirs EIB. Bandomajame etape neplanuojamas finansavimas iš trečiųjų šalių. Antrajame – veiklos – etape, remiantis bandomųjų projektų rezultatais, bus siekiama GTFP gauti papildomų išteklių iš kitų viešųjų ar privačių investuotojų.

- Pagal GTFP bus teikiamos daugiausia skolos priemonės (t. y. paskolos), skirtos finansuoti pradines projekto investicijas ir veiklos sąnaudas. Paskolos bus grąžinamos iš pajamų, gautų vykdant projektą, ir (arba) bendros gavėjo verslo veiklos. Nuosavas kapitalas bus naudojamas specifiniams atvejams, dažniausiai – investicijoms į fondus.
- Netiesioginės operacijos bus vykdomos pasitelkiant tarpininkus, pavyzdžiui, bankus ar investicinius fondus, kurie finansuos projektų portfelį.

Bus naudojamos įvairių rūšių skolos, įskaitant tarpinio pobūdžio skolą. Skolinant galutiniam gavėjui bus reikalaujama garantijų, kurių forma – įmonės garantija, jei galutinis gavėjas yra bendrovė.

Nenumatyta, kokiomis fiksuotomis dalimis turi būti atskirta skola ir nuosavas kapitalas, bent jau bandomajame etape, nes reikia lankstumo, norint patenkinti rinkos poreikius ir sudaryti sąlygas eksperimentuoti. Tačiau, atsižvelgiant į dabartines rinkos sąlygas, priemone bus siekiama, kad bandomajame etape 70 % sudarytų tiesioginės investicijos, o 30 % – per tarpininkus, nors pastaroji dalis galės būti didesnė, jei tarpininkai bus labiau suinteresuoti.

Ši priemonė apims rizikos pasidalijimo su EIB mechanizmą, nes pagal GTFP remiami projektai bus projektai, į kuriuos EIB paprastai neinvestuoja, nes jie būna per maži arba jų numanoma didelė rizika yra nesuderinama su banko AAA reitingu. Siekiant išspręsti šią problemą, į šią priemonę bus įtrauktas rizikos pasidalijimo mechanizmas, pagal kurį ES lėšomis bus padengti pirmieji nuostoliai, jei projektas nepavyktų. Tikslus įgyvendinimo mechanizmas bus nustatytas Komisijos ir EIB įgaliojimo susitarime, jame taip pat bus nustatyti tikslūs projektų atmetimo ir (arba) atrinkimo kriterijai, užtikrinant, kad atrankos procese būtų remiamasi teisingais prioritetais ir kad būtų pakankama sektorių ir geografinė aprėptis.

Finansiniai visų priemonės dalyvių interesai suderinti taip, kad būtų siekiama bendrų finansinės priemonės tikslų, nes lėšų priemonei skiria visi dalyviai, įskaitant EIB ir Europos Sąjungą. Be to:

- bus nustatyti tikslūs projektų atmetimo ir (arba) atrinkimo kriterijai, taip pat investicinė politika, kuri atitiks nustatytus Gamtos turtų valdymo prioritetus. Galiausiai,
- remiantis konkrečiais rodikliais, kuriais siekiama užtikrinti, kad priemonės valdymas būtų suderintas su nustatytais tikslais, EIB bus mokami rezultatų mokesčiai.

Lėšų paskirstymas galios, kol pagal programą iki galo bus atliktas paskutinis sandoris.

Pradinis bandomasis etapas truks nuo 2014 iki 2017 m. Veiklos etapas numatytas 2017–2020 m. Pasibaigus veiklos etapui, priemonė turės išlikti, tačiau bus paprastesnės struktūros, kad būtų galima valdyti portfelį ir gauti grąžinamas paskolas ir nuosavą kapitalą. Kadangi paskolos trukmė paprastai būtų 10 metų, tikimasi, kad šis etapas tęsis 10 + 3 metus, paskutiniai treji metai skiriami tam, kad būtų galimas bet koks grąžinimo atidėjimas, arba, pavyzdžiui, investicinių fondų, į kuriuos būtų investuota pagal priemones, baigiamajam etapui sutvarkyti.

Finansines priemones valdys EIB. Inicijatyvinis komitetas reguliariai apžvelgs finansinės priemonės įgyvendinimo pažangą. Inicijatyvinio komiteto narius kartu skiria Komisija, įskaitant eilę Komisijos tarnybų, pavyzdžiui, Aplinkos GD, Klimato politikos GD, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, ir EIB; sekretoriato paslaugas teikia EIB.

Bus parengtas stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmas, bus dalijamasi informacija su LIFE komitetu.

Finansinių priemonių stebėseną bus vykdoma laikantis Finansiniame reglamente (140 straipsnis) ir Deleguotajame reglamente (225 straipsnis) nustatytų reikalavimų ir kaip aiškinama finansiniame ir administraciniame pagrindų susitarime su EIB ir susijusiame įgaliojimo susitarime.

EIB bus atsakingas už su finansine priemone susijusios veiklos vykdymo stebėseną ir rezultatų bei finansinių ataskaitų rengimą laikantis formos, turinio ir periodiškumo reikalavimų, dėl kurių bus susitarta (iš pradžių kas ketvirtį), įskaitant įprastas ir *ad hoc* ataskaitas, apsilankymą vietoje, auditą. Finansų įstaigoms teikiant ataskaitas EIB bus naudojami rezultatų rodikliai.

5.3.1.3. Projektų atrankos procedūros techninė metodika

EIB kartu su savo tinklo partneriais visoje ES stengsis nustatyti potencialiai aktualių projektų sistemą, jis taip pat remsis konkrečiais prašymais finansuoti, gautais iš potencialių gavėjų visoje ES.

Projektai skirstomi į keturias plačias kategorijas:

- Mokėjimas už ekosistemų funkcijas. Tai yra projektai, susiję su mokėjimu už naudą, gaunamą iš Gamtos turtų, paprastai – savanoriškas nedidelis dvišalis sandoris su nustatyta ekosistemos funkcijos pirkėju ir pardavėju. Jis yra pagrįstas principu „moka naudos gavėjas“, o mokėjimas nustatomas siekiant apsaugoti itin svarbias ekosistemų funkcijas.
- Žalioji infrastruktūra (ŽI). ŽI – strategiškai suplanuotas natūralių ir pusiau natūralių teritorijų tinklas, turintis kitų aplinkosauginių savybių, sudarytas ir valdomas taip, kad būtų galima užtikrinti labai įvairias ekosistemų funkcijas. Tai apima žaliąsias erdves (arba mėlynąsias, jei kalbama vandens ekosistemas) ir kitas fizines sausumos (įskaitant pakrantę) ir jūrų teritorijų savybes. Sausumoje ŽI būna kaimų ir miestų teritorijose. ŽI projektai turi potencialą duoti pajamų ar sutaupyti sąnaudų tiekiant prekes arba teikiant paslaugas, įskaitant vandens valdymą, oro kokybę, miškininkystę, poilsį, potvynių, erozijos ar gaisrų kontrolę, apdulkinimą, didesnę atsparumą klimato kaitos padariniams.

- Biologinės įvairovės kompensavimas. Tai išsaugojimo veiksmai, kuriais siekiama kompensuoti likutinę, neišvengiamą žalą, kurią biologinei įvairovei kelia plėtros projektai. Jis pagrįstas principu „moka teršėjas“, o kompensacinių priemonių imamasi vykdant prievolos arba mažinant pakenkimo reputacijai riziką. Projektai, kuriais siekiama kompensuoti „Natura 2000“ teritorijoms padarytą žalą, kaip nustatyta Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje, negali būti finansuojami pagal GTFP.
- Naujoviškos biologinei įvairovei ir prisitaikymui prie klimato kaitos palankios investicijos. Tai projektai, susiję su prekių tiekimu ir paslaugų teikimu, dažniausiai atliekamu mažųjų ir vidutinių įmonių; šiais projektais siekiama apsaugoti biologinę įvairovę ar padidinti bendruomenių ir kitų verslo sektorių atsparumą.

Bus siekiama nustatyti ir finansuoti projektus, kurių geografinė ir sektorių aprėptis pakankamai plati, kartu išbandant įvairius finansinius mechanizmus, kad veiklos etape būtų užtikrinta galimybė juos kartoti visoje ES. Finansavimo tinkamumo taisyklės, taikomos projektams ir investicinei politikai pagal šią priemonę (pvz., sektorių ir geografinės aprėpties viršutinių ribų nustatymas, taip pat minimalūs kriterijai, kuriuos reikia atitikti, ir (arba) principai, kurių reikia laikytis, pvz., švelninimo hierarchija ⁽¹⁾), bus apibrėžti prieš parengiant priemonę ir dėl jų bus susitarta Europos Komisijos ir Europos investicijų banko (EIB) sutartimi.

Finansavimo tinkamumo kriterijai atitiks gamtos, biologinės įvairovės ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslus, nustatytus LIFE reglamente, kartu atsižvelgiant į valstybių narių politikos prioritetus biologinės įvairovės apsaugos ir prisitaikymo prie klimato kaitos srityje.

Tinkami finansuoti Gamtos turtų valdymo projektai turėtų būti pagrįsti ekonominiu vertinimu, paremtu pavyzdine sąnaudų ir naudos analize, t. y. gryniosios esamosios projekto sąnaudų per visą jo laikotarpį turi būti mažesnės už grynąją dabartinę numatomos naudos vertę, įskaitant išorės sąnaudas. Be standartinių kriterijų, kuriuos EIB nustato visoms operacijoms, bus papildomi kriterijai, kuriais bus apibrėžta projektų rūšis ir aprėpti sektoriai.

Galutiniai finansinės priemonės gavėjai mažų mažiausiai turi būti juridiniai ir (arba) fiziniai asmenys, investuojantys į Gamtos turtų valdymo projektus, ir galintys:

- tiksliniu poveikio aplinkai vertinimu įrodyti, kad daro teigiamą poveikį ekosistemų būklei ir atsparumui, taip pat ekosistemų funkcijų užtikrinimui,
- būti pradininkais diegiant naujus su Gamtos turtų valdymu susijusius verslo modelius pirmiau paminėtose srityse, t. y. žaliosios infrastruktūros, mokėjimo už ekosistemų funkcijas, biologinės įvairovės kompensavimo, ar naujoviškame biologinei įvairovei ir (arba) prisitaikymui palankiame versle ar bendrovėse,
- atitikti vieną iš šių kriterijų:
 - skatinti saugoti, atkurti, valdyti ir plėsti ekosistemas, taip pat ir ekosistemomis pagrįstais sprendimais, taikomais žemės, dirvožemio, miškininkystės, žemės ūkio, akvakultūros, vandens ir atliekų sektoriams,
 - skatinti ekosistemomis pagrįstus metodus, kuriuos taikydamos įmonės ir bendruomenės galėtų mažinti nustatytą riziką, susijusią su esamu ar numatomu klimato kaitos poveikiu, taip pat miestų, kaimų ir pakrančių žaliosios infrastruktūros projektais.

Kad atitiktų finansavimo reikalavimus, projektai turės būti įgyvendinami bent vienoje iš ES valstybių narių.

Kai projektai yra netiesiogiai finansuojami iš įnašų į tarpinių finansų įstaigų valdomus fondus, tokių įstaigų atranka bus grindžiama paklausa ir patikimo finansų valdymo, skaidrumo, nediskriminavimo bei toliau išvardytų reikalavimų laikymosi principais:

- i) tai turi būti privataus sektoriaus ar rinkoje veikianti finansų įstaiga;
- ii) ji turi būti išipareigojusi platinti finansinę priemonę ir įrodyti veiklos pajėgumus tai daryti;
- iii) ji turi įrodyti pajėgumą pasiekti galutinius gavėjus, į kuriuos yra nukreipta ES ar valstybės narės biologinės įvairovės ar prisitaikymo prie klimato kaitos politika;

⁽¹⁾ Švelninimo hierarchija apima: 1) bendro neigiamo poveikio aplinkai, ypač biologinei įvairovei, vengimą ar prevenciją; 2) maksimalų plėtros poveikio mažinimą ir paveiktų vietų atkūrimą, jei neįmanoma išvengti poveikio; 3) kompensavimo priemones, kurių imamasi kaip galutinės priemonės (paveiktoje vietoje ar už jos ribų), siekiant kompensuoti likutinį neigiamą poveikį.

- iv) ji turi išsipareigoti vykdyti prievolės ir reikalavimus, susijusius su finansinės priemonės platinimu;
- v) ji turi atitikti atitinkamus standartus ir galiojančius teisės aktus, susijusius su pinigų plovimo prevencija, kova su terorizmu ir mokesčių slėpimu;
- vi) ji turi teikti informaciją, kurios reikalauja Europos Audito Rūmai, kad būtų galima patvirtinti jos pareigų vykdymą;
- vii) kaip paskolos gavėja ji turi būti priimtina EIB, remiantis EIB paskolų politika.

5.3.2. *Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonės (EVEFPF)*

5.3.2.1. Indėlis siekiant LIFE tikslų

EVEFPF priemone padedama siekti LIFE reglamento bendrųjų tikslų, nustatytų 3 straipsnyje ir toliau patikslintų prioritetinėje srityje „Klimato kaitos švelninimas“. Visų pirma EVEFPF priemone:

- sprendžiama pagrindinė klimato politikos problema ir padedama siekti strategijos „Europa 2020“ tikslo užtikrinti energijos taupymą ir su tuo susijusį mažesni išmetamųjų teršalų kiekį,
- užtikrinamas būtinas naujos politinės priemonės, turinčios didelį potencialią suteikti ES pridėtinės vertės, bandymo ir demonstravimo lygmuo,
- papildoma ir remiama valstybių narių atsakomybė pagal nacionalinius efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planus,
- taikant sverto ir papildomumo principus, suteikiama galimybių didinti LIFE programos ekonominį efektyvumą,
- formuojamas ilgalaikis tvarios komercinės finansinės veiklos pajėgumas, taip užtikrinant tęstinį ir ilgalaikį tvarios plėtros rėmimą,
- remiamas solidarumas ir dalijimasis našta,
- siūloma galimybė įtraukti iniciatyvą į valstybių narių programas (pasitelkiant nacionalinius efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planus ir galbūt kitas programas bei iniciatyvas).

5.3.2.2. Finansinės priemonės struktūra

Įgyvendinti EVEFPF priemonę netiesioginio valdymo tvarka bus patikėta Europos investicijų bankui (EIB).

Pagrindiniai EVEFPF priemonės tikslai bus du:

- pasiekti, kad skolinimas energijos vartojimo efektyvumo tikslais taptų tvaresne Europos finansų įstaigų veikla, skatinant privačius komercinius bankus ir kitas finansų įstaigas (kartu – finansiniai tarpininkai) traktuoti energijos vartojimo efektyvumo sektorių kaip atskirą rinkos segmentą,
- padidinti projektų, kuriais remiami valstybių narių energijos vartojimo efektyvumo prioritetai, nustatyti nacionaliniuose efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planuose, skolos finansavimo prieinamumą.

EVEFPF priemone bus užtikrintas i) rizikos pasidalijimo mechanizmas (rizikos pasidalijimo priemonė), skirtas privataus sektoriaus finansų įstaigoms, ir ii) ekspertų parama finansiniams tarpininkams (ekspertų paramos priemonė) drauge su iii) EIB ilgalaikiu finansavimu (EIB paskola energijos vartojimo efektyvumo tikslais).

- EVEFPF priemone bus užtikrinama rizikos pasidalijimo finansinė priemonė, kuri veikia panašiai kaip ribota garantija ir kuria Komisija (finansuotoja) pasidalija rizika su finansiniais tarpininkais (skolintojais).
- Rizikos pasidalijimo priemonė yra skirta mažinti kredito riziką, su kuria finansiniai tarpininkai susiduria skolindami energijos vartojimo efektyvumo sektoriui, ir skatinti dalyvauti finansinius tarpininkus. Poveikis priklausys nuo rinkos sąlygų ir specifinių projektų ypatybių. Tikimasi, kad dėl rizikos pasidalijimo priemonės išsiplės skolinimo veikla, padidės galimybės gauti lėšų ir (arba) galutiniais gavėjams pagerės finansavimo sąlygos, įskaitant mažesnes kainas, ilgesnį grąžinimo terminą, mažesnę užstatą ir kt.

- LIFE įnašui padidinti, finansiniams tarpininkams perskolinimui bus teikiamos EIB paskolos lengvatinėmis palūkanų normomis. Norint paskatinti naudojimąsi, lengvatinės palūkanų normos bus taikomos ir galutiniams gavėjams.
- Taip pat tikimasi, kad gavėjai prisidės prie projekto sąnaudų, o tai padidins apskaičiuotą investicijų sąnaudų finansinį svorį;
- Finansiniams tarpininkams teikiama kredito rizikos apsauga, nes EVEFPF priemonės tikslas – padidinti finansinių tarpininkų, skolinančių investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą, skaičių. Europos investicijų bankui paprastai nereikia kredito rizikos apsaugos, jei tik jis skolina finansiniams tarpininkams, atitinkantiems jo kredito rizikos politiką, ir tai yra prielaida, dabar daroma atsižvelgiant į bandomąjį EVEFPF etapą.
- Jei dalyvaujantys finansiniai tarpininkai patiria nuostolių dėl paskolų portfelio, kuriam perskolino EIB lėšas (paskolų energijos vartojimo efektyvumo tikslais portfelis), šie nuostoliai bus iš dalies padengti rizikos pasidalijimo finansine priemone.
- LIFE finansavimas būtų naudojamas finansiniam įnašui, kurio reikia rizikos pasidalijimo priemonei ir ekspertų paramos priemonei, taip pat administracinėms ir tiesioginėms sąnaudoms, kurias EIB patiria rengdamas ir valdydamas priemonę;
- Kiekvienam finansiniam tarpininkui bus skirta maksimali grynųjų pinigų suma (maksimalus turimas užstatas) paskolų energijos vartojimo efektyvumo tikslais portfelio nuostoliams kompensuoti, bet bus nustatyta riba, atitinkanti tam tikrą tikslinės bendros paskolų portfelio, kurį sukurs finansų įstaiga, vertės procentinę dalį. Bus nustatyta šios sumos riba, atitinkanti konkrečią procentinę tikslinės bendros paskolų energijos vartojimo efektyvumo tikslais portfelio vertės dalį, atsižvelgiant į tikslinių galutinių gavėjų rizikos profilį ir susitartą rizikos pasidalijimo santykį.
- Tikimasi, kad tiksliniai galutiniai gavėjai pagal EVEFPF priemonę bus apibrėžti atsižvelgiant į valstybių narių nacionalinius efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planus ir pirmiausia bus tie, kam taikomos nacionalinės ar regioninės schemos, valstybių narių parengtos nacionaliniams efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planams įgyvendinti. Tai būtų MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos didesnės įmonės bei privatus asmenys, bet tai taip pat galėtų būti mažos savivaldybės ar kiti viešojo sektoriaus subjektai, nedaug investuojantys į energijos vartojimo efektyvumą ir galintys dėl sutaupytos energijos gautas lėšas panaudoti pradinėms investicijoms pasiskolintoms lėšoms grąžinti.
- Pagal EVEFPF priemonę numatyta 6–10 finansavimo susitarimų (EIB paskolos energijos vartojimo efektyvumo tikslais ir rizikos pasidalijimo ir (arba) ekspertų paramos priemonės), pasirašytų su finansų įstaigomis per pirmuosius 4 metus, taip pat numatyta galimybė per 7 metus susitarimų skaičių padidinti iki 14–20.

EVEFPF priemonė yra grindžiama EIB paskolų energijos vartojimo efektyvumo projektams žaliaja iniciatyva (angl. DEEP Green). „DEEP Green“ siekiama, kad Europos Sąjungoje būtų lengviau gauti investicijų į energijos vartojimo efektyvumo projektus skolos finansavimą.

Finansinių tarpininkų atranka bus grindžiama paklausa ir patikimo finansų valdymo, skaidrumo, nediskriminavimo bei toliau išvardytų reikalavimų laikymosi principais:

- i) tai turi būti privataus sektoriaus finansų įstaiga;
- ii) ji turi būti įsipareigojusi platinti PF4EE priemonę ir įrodyti veiklos pajėgumus tai daryti;
- iii) ji turi įrodyti pajėgumą pasiekti galutinius gavėjus, į kuriuos yra nukreiptas atitinkamas nacionalinio efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano prioritetas ir (arba) energijos vartojimo efektyvumo rėmimo schema ir (arba) ES direktyvos, susijusios su energijos naudojimo efektyvumu susijusiose valstybėse narėse;
- iv) ji turi įsipareigoti vykdyti prievoles ir reikalavimus, susijusius su EVEFPF priemonės platinimu;
- v) ji turi atitikti atitinkamus standartus ir galiojančius teisės aktus, susijusius su pinigų plovimo prevencija, kova su terorizmu ir mokesčių slėpimu;
- vi) ji turi teikti informaciją, kurios reikalauja Europos Audito Rūmai, kad būtų galima patvirtinti jos pareigų vykdymą;
- vii) kaip paskolos gavėja ji turi būti priimtina EIB, remiantis EIB paskolų politika, ir atitikti EVEFPF priemonei taikomus geografinio pasiskirstymo reikalavimus.

Platus geografinis finansinės priemonės pasiskirstymas per visą programos įgyvendinimo laikotarpį bus užtikrintas nustatant maksimalios geografinės koncentracijos proporcijas ir EIB suteikiant paskatų visose valstybėse narėse skatinti dalyvauti finansinius tarpininkus.

Atsižvelgiant į tai, koks bus finansinių tarpininkų susidomėjimas, per derybas dėl sutarčių pirmumas gali būti teikiamas finansiniams tarpininkams, siekiantiems veikti valstybėse narėse, kuriose labiausiai reikia investicijų (atotrūkis nuo normų). Vėsdamas derybas dėl siūlomos rizikos apsaugos lygio EIB skatins finansinius tarpininkus veikti valstybėse narėse, kuriose yra didesnė rizika, atspindinti, pavyzdžiui, gerokai per menkai išplėtotą naudojamąsi paskolomis energijos vartojimo efektyvumo projektams finansuoti arba kai gebėjimai gauti paskolas greičiausiai laikomi itin menkais. Finansiniams tarpininkams remti ir rizikai didesnės rizikos valstybėse narėse mažinti galima naudoti ir ekspertų paramos priemonę.

EVEFPF priemonė turi veikti tol, kol bus negrąžintų pagrindinių paskolų, kurioms taikoma rizikos pasidalijimo priemonė. Maksimalus išpirkimo terminas, leidžiamas pagal rizikos pasidalijimo priemonę, bus 20 metų. Todėl pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui EVEFPF dar galios iki 20 metų (2042 m.).

Lėšų paskirstymas galios, kol pagal programą bus visiškai atliktas paskutinis sandoris.

Finansinę priemonę valdys EIB. Inicijatyvinis komitetas reguliariai apžvelgs finansinės priemonės įgyvendinimo pažangą. Inicijatyvinio komiteto narius kartu skiria Komisija, įskaitant eilę Komisijos tarnybų, pavyzdžiui, Klimato politikos GD, Ekonomikos ir finansų reikalų GD bei Energetikos GD, ir EIB; sekretoriato paslaugas teikia EIB.

Bus parengtas stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmas, bus dalijamasi informacija su LIFE komitetu.

Finansinių priemonių stebėseną bus vykdoma laikantis Finansiniame reglamente (140 straipsnis) ir Deleguotajame reglamente (225 straipsnis) nustatytų reikalavimų ir kaip aiškinama finansiniame ir administraciniame pagrindų susitarime su EIB ir susijusiame įgaliojimo susitarime.

EIB bus atsakingas už su finansine priemone susijusios veiklos įgyvendinimo stebėseną ir rezultatų bei finansinių ataskaitų rengimą laikantis formos, turinio ir periodiškumo reikalavimų, dėl kurių bus susitarta (iš pradžių kas ketvirtį), įskaitant įprastas ir *ad hoc* ataskaitas, apsilankymą vietoje, auditą. Finansų įstaigoms teikiant ataskaitas EIB bus naudojami rezultatų rodikliai.

5.3.2.3. Projektų atrankos procedūros techninė metodika

Gavėjai – tai privatūs asmenys, namų savininkų asociacijos, MVĮ, įmonės ir (arba) viešosios įstaigos ir (arba) subjektai, investuojantys į energijos vartojimo efektyvumo projektus pagal kiekvienos valstybės narės nacionalinį efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planą.

Gavėjams teikiamų paskolų energijos vartojimo efektyvumo tikslais dydis yra nuo 40 000 EUR (suma gali būti mažesnė, jei būsto sektoriaus investicijos yra mažos) iki 5 mln. EUR, o išskirtiniais atvejais – iki 15 mln. EUR.

Valstybės narės galės daryti įtaką projektų sistemai, taigi netiesiogiai ir projektų atrankai, pagal nacionalinio efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano prioritetus. Gavėjai bus tie juridiniai ir (arba) fiziniai asmenys, kurie:

- imsis energijos vartojimo efektyvumo investicijų pagal valstybės narės paramos schemą ir (arba) pagal nacionalinio efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano prioritetus ir (arba) su energijos vartojimo efektyvumu susijusias ES direktyvas;
- ims paskolą energijos vartojimo efektyvumo tikslais, kurią suteiks dalyvaujantis finansinis tarpininkas,
- atitiks EIB ir finansinių tarpininkų paskolų teikimo reikalavimus,
- bus atlikę ekonominę analizę, apimančią su anglies dioksidu susijusias išorines sąnaudas, kad gryniosios esamosios projekto sąnaudos per visą jo laikotarpį būtų mažesnės už grynąją esamąją sutaupytos energijos vertę.

6. PRELIMINARUS KVIETIMŲ TEIKTI PARAIŠKAS TVARKARAŠTIS (LIFE REGLAMENTO 24 STRAIPSNIŲ 2 DALIES E PUNKTAS)

6.1. Preliminarus dotacijų tvarkaraštis

Projekto rūšis	Paprogramė	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.
Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a, b, c ir h punktus	Aplinkos	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
	Klimato politikos	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
Integruotieji projektai (LIFE reglamento 18 straipsnio d punktas)	Aplinkos	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
	Klimato politikos		2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
Techninės pagalbos projektai (LIFE reglamento 18 straipsnio e punktas)	Aplinkos	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
	Klimato politikos		2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
Gebėjimų ugdymo projektai (LIFE reglamento 18 straipsnio f punktas)	Aplinkos ir Klimato politikos kartu	Nuo 2014 m. 2-ojo ketvirčio iki 2015 m. 3-ojo ketvirčio			
Parengiamieji projektai (LIFE reglamento 18 straipsnio g punktas)	Aplinkos	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
	Klimato politikos		2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
Veiklos dotacijos (LIFE reglamento 21 straipsnis)	Aplinkos ir Klimato politikos kartu	2-ąjį ketvirtį – bendri kvietimai teikti paraiškas dėl veiklos dotacijų 2015 finansiniams metams	2-ąjį ketvirtį – partnerystės pagrindų susitarimai ir veiklos dotacijos 2016 finansiniams metams	2-ąjį ketvirtį – veiklos dotacijos 2017 finansiniams metams	2-ąjį ketvirtį – veiklos dotacijos 2018 finansiniams metams

6.2. Preliminarus finansinių priemonių tvarkaraštis

Finansinė priemonė	Paprogramė	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.
GTFP	Aplinkos	3-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
	Klimato politikos	3-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis
EVEFPF	Aplinkos				
	Klimato politikos	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis	2-sis ketvirtis

7. KOKYBINIAI IR KIEKYBINIAI REZULTATAI, RODIKLIAI IR TIKSLAI PAGAL KIEKVIENĄ PRIORITETINĘ SRITĮ IR PROJEKTŲ RŪŠĮ (LIFE REGLAMENTO 24 STRAIPSNIO 2 DALIES C PUNKTAS)

Atsižvelgiant į **veiklos rodiklius** (LIFE reglamento 3 straipsnio 3 dalis) ir **konkrečius** susijusios prioritetinės srities **tikslius**, bus nustatyti kiekvienos **prioritetinės srities ir projektų rūšies** kiekybiniai ir kokybiniai **rezultatai, rodikliai ir tikslai** (LIFE reglamento 24 straipsnio 2 dalies c punktas) ⁽¹⁾.

Apribojus integruotųjų projektų taikymo sritį ir palikus tik konkrečių strategijų, planų ir gairių, ES teisės aktais nustatytų gamtos, vandens, atliekų, oro, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos srityse, įgyvendinimą, galima apibrėžti ir numatomus projektų rezultatus bei tikslus, kuriuos reikėtų pasiekti šiais projektais.

Aplinkos paprogramėje nustatčius teminius prioritetus pagal LIFE reglamento III priedą ir projektų temas pagal šios DDP 3 punktą, finansuojami projektai tampa dar labiau sutelkti, taigi aplinkos būklei daromas juntamesnis poveikis. Remiantis apskaičiuoto LIFE programos poveikio vertinimu buvo apibrėžti tam tikri bendrieji rezultatai ir tikslai, o atsižvelgiant į tai, kad programa turi skatinamąjį poveikį, jie buvo susieti su plėtojimu ir įgyvendinimu, taip pat su sėkmingų projektų, tinkamų kartoti, svarba (LIFE reglamento 3 straipsnio 3 dalies b punktas).

Tačiau sėkmingų prioritetinės srities projektų skaičius ir aprėptis daugiausia priklauso nuo tinkamų finansuoti ir atrankos bei skyrimo kriterijus atitinkančių pateiktų paraiškų skaičiaus, taip pat nuo techninių ir socialinių bei ekonominių veiksnių, kuriems Komisija neturi įtakos.

Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, ir siekiant padidinti LIFE programos indėlio siekiant 7-osios aplinkos veiksmų programos tikslų (LIFE reglamento 3 straipsnio 1 dalies d punktas) išmatuojamumą, esant galimybėms taip pat nustatyti laukiami rezultatai, kaip rezultatai, kurių tikimasi projekto lygmeniu. Projektų paramos gavėjai turės nustatyti savo projektų įgyvendinimo pradžios išeities tašką ir galutinį rezultatą, susijusį su siekiamais tikslais. Aplinkos ir (arba) klimato uždaviniai, kuriuos reikės įvykdyti kiekvienu projektu, turi būti nustatyti tokie, kad būtų galima įgyvendinti ar net pranokti nustatytus tikslus, išmetamųjų teršalų ribas ar uždavinius, nustatytus atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose ar politikoje.

LIFE veikia kaip katalizatorius, todėl norint užtikrinti programos veiksmingumą ir gebėjimą teigiamai veikti aplinką ir klimatą labai svarbu, kad projektų turinį būtų galima kartoti. Nors visais projektų pasiūlymais siekiama, kad projektus būtų galima kartoti atitinkamoje aplinkos ar klimato kaitos srityje, galima tikėtis, kad tinkami kartoti bus tik 80 % bandomųjų ir parodomųjų projektų, nes kyla rizika, kad bandoma ir demonstruojama technika ir metodika neduos laukiamų rezultatų. Be to, atsižvelgiant į galimus ekonominius ir administracinius sunkumus, nepriklausančius nuo tokių techninių galimybių nebuvimo, negalima tikėtis, kad visi projektai bus sėkmingai užbaigti.

Reikėtų pažymėti, kad pagal naują LIFE programą iki 2017 m. bus įgyvendinta labai mažai projektų, jei jų apskritai bus. Taigi numatyti aplinkos ir klimato politikos tikslai greičiausiai dar nebus pasiekti.

Todėl tais atvejais, kai tikslai yra susiję su tebeįgyvendinamais projektais, jie veikiau yra tik gairės. Šių gairių esmė ta, kad projektai turi būti parengti taip, kad pasiekti tikslus būtų galima iki 2020 m. Keliais projektais, kurie bus įgyvendinti iki 2017 m., turėtų būti natūraliai pasiekti tikslai, nustatyti juos rengiant.

Norint išvengti dubliavimo, kiekvienoje prioritetinėje srityje nustatytų rūšių projektai (pagal LIFE reglamento 2 ir 18 straipsnius), kuriais siekiama susijusių tikslų, yra sugrupuoti, jeigu tai įmanoma. Tam tikrų rūšių projektai, nepatenkantys į prioritetines sritis, pavyzdžiui, gebėjimų ugdymo projektai, išvardyti atskirai.

Rodikliai yra įtraukti į rezultatų ir tikslų aprašymą, todėl lentelėse nėra atskirai minimi.

⁽¹⁾ Taip pat žr. Programos suvestinę, pateiktą 2014 m. bendrojo biudžeto projekte, COM(2013) 450, p. 181 ir tolesni puslapiai. NB. Programos suvestinėje pateikti rodikliai ir tikslai Komisijos parengti pagal jos 2011 m. pasiūlymą. Vykstant teisėkūros procedūrai padaryti keli pakeitimai: įtraukti gebėjimų ugdymo ir techninės pagalbos projektai, bendras biudžetas sumažintas 15 %, gamtai ir biologinei įvairovei skirta suma padidinta iki 55 % projektams skirtų išteklių (t. y. sumažinant aplinkai ir energijos vartojimo efektyvumui skirtą sumą), visų 2014–2020 m. laikotarpio projektų bendro finansavimo norma padidinta iki 60 % arba daugiau, nustatyti teminiai prioritetai, integruotųjų projektų procentas sumažintas iki 30 % išteklių, skirtų veiksmų dotacijoms. Todėl atitinkamai pakoreguoti rezultatai ir tikslai.

7.1. Aplinkos paprogramė

Aplinkos paprogramėje atsižvelgiama į LIFE reglamento 3 straipsnio 1 dalyje apibrėžtus bendruosius tikslus, taip pat 10, 11 ir 12 straipsniuose kiekvienai prioritetinei sričiai nustatytus konkrečius tikslus ir 3 straipsnio 3 dalyje nustatytus rezultatų rodiklius.

Aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas

Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a ir b punktus

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai ⁽¹⁾	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
VANDUO (įskaitant jūrų aplinką)	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, apimančių (sausumos ir (arba) pereinamuosius ir (arba) pakrančių) vandens telkinius, kurių ekologinė būklė prasta, skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir projekto lygmeniu daroma pažanga siekiant geros ekologinės būklės, procentas.	80 %
	Į įgyvendinamus arba įgyvendintus projektus įtrauktų vandens telkinių, kurių ekologinė būklė prasta, skaičius.	Vandens telkiniai (sausumos ir (arba) pereinamieji ir (arba) pakrančių), įtraukti į įgyvendinamus arba įgyvendintus projektus, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, siekiant pagerinti tų vandens telkinių ekologinę būklę.	100 ⁽²⁾
ATLIEKOS	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais siekiama ES teisės aktuose nustatytų atliekų srities tikslų ir įgyvendinama atliekų hierarchija (tinkamas atliekų tvarkymas), skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga siekiant tinkamo atliekų tvarkymo, procentas.	80 %
	Papildomų savivaldybių ar Sąjungos masto regionų, kuriuose netinkamą atliekų tvarkymą imtasi taisyti įgyvendinamais arba įgyvendintais projektais, skaičius.	Savivaldybės arba regionai, kuriuos apima įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti ir perduoti, ir siekiama užtikrinti tinkamą atliekų tvarkymą ir kuriuos galima kartoti arba perkelti.	20
Efektyvus išteklių naudojimas (įskaitant dirvožemį, miškus, ekologišką ir antrinių žaliavų naudojimu grindžiamą ekonomiką)	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais efektyvaus išteklių naudojimo (neįskaitant dirvožemio ir miškų) srityje siekiama įgyvendinti Sąjungos politikos ir teisės aktų tikslus, skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga įgyvendinant ekologiškos ir antrinių žaliavų naudojimu grindžiamos ekonomikos aspektus, procentas.	80 %

Aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas

Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a ir b punktus

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai ⁽¹⁾	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
	Papildomų bendrovių, Europos mastu įtrauktų į įgyvendinamus ar įgyvendintus projektus, skaičius.	Papildomos bendrovės, įtrauktos į įgyvendinamus arba įgyvendintus projektus, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir siekiama įgyvendinti ekologišką ir antrinių žaliavų naudojimui grindžiamą ekonomiką.	10
	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais siekiama Sąjungos politikos tikslų dirvožemio apsaugos srityje, skaičius.	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga išlaikant ar gerinant dirvožemio funkcijas, procentas.	80 %
	Žemės, Europos mastu įtrauktos į įgyvendinamus arba įgyvendintus projektus, plotas hektarais.	Žemė, įtraukta į įgyvendinamus arba įgyvendintus projektus, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti ar perkelti, ir siekiama išlaikyti ir gerinti dirvožemio funkcijas.	2 000
	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais skatinama įgyvendinti Europos miškų strategiją, skaičius.	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga įgyvendinant Europos miškų strategiją, procentas.	80 %
		Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir siekiama suteikti duomenų Europos miškų duomenų centrui (angl. EFDAC), procentas.	80 %
Aplinka ir sveikata (įskaitant chemines medžiagas ir triukšmą)	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdoma Sąjungos cheminių medžiagų politika, įskaitant projektus, kuriais skatinama pakeisti chemines medžiagas ir maksimaliai sumažinti jų poveikį, skaičius.	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga projekto lygmeniu siekiant atitinkamų Sąjungos cheminių medžiagų tikslų ar juos pranokstant, procentas.	80 %

Aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas			
Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a ir b punktus			
Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai ⁽¹⁾	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
	Asmenų, kuriuos Sąjungos mastu veikia įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, kuriais siekiama sumažinti cheminių medžiagų kiekį, skaičius	Asmenys, kuriuos apima įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir siekiama sumažinti neigiamą cheminių medžiagų poveikį sveikatai ir aplinkai, įskaitant apskaičiuotus ilgalaikio poveikio rodiklius.	50 000
	Finansuojamų įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais siekiama mažinti triukšmą , skaičius.	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga projekto lygmeniu siekiant atitinkamų Sąjungos triukšmo mažinimo tikslų ar juos pranokstant, procentas.	80 %
		Su triukšmo mažinimu susijusių įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir siekiama triukšmo poveikį sumažinant bent 3 dB, procentas.	80 %
	Asmenų, Sąjungos mastu įtrauktų į įgyvendinamus arba įgyvendintus triukšmo projektus, skaičius.	Asmenys, gaunantys naudos iš įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir siekiama triukšmo lygį sumažinti bent 3 dB.	10 000
Oro kokybė ir išlankos (įskaitant miestų aplinkoje)	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais padedama siekti ES teisės aktuose nustatytų oro kokybės tikslų ir įgyvendinti oro kokybės valdymą, skaičius.	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga projekto lygmeniu siekiant atitinkamų Sąjungos oro kokybės tikslų ar juos pranokstant, procentas: — oro kokybės zonose, kuriose taršos lygis yra aukštesnis negu nustatyta įstatymais: projektais siekiama projekto lygmeniu pasiekti šiuos tikslus arba juos pranokti;	80 %

Aplinka ir efektyvus išteklių naudojimas**Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a ir b punktus**

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai ⁽¹⁾	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
		— kai plėtojama ir įgyvendinama oro kokybės politika: projektai, kuriais numatoma plėtoti naujas priemones, metodus ar techniką, galinčią būti modeliu plėtojant Sąjungos politiką.	
	Asmenų, kuriuos veikia įgyvendinami arba įgyvendinti oro kokybės projektai, skaičius.	Asmenys, kuriuos apima įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga siekiant atitinkamų Sąjungos oro kokybės tikslų ar juos pranokstant.	1 mln

⁽¹⁾ Taikant principą „iš apačios į viršų“ ir dėl didžiulės aplinkos ir klimato kaitos uždavinių, kuriuos apima LIFE programa, įvairovės bei ribotų jiems spręsti turimų lėšų, nepaisant to, kad nustatyti teminiai prioritetai ir projektų temos, projektų įgyvendinimas konkrečiose srityse yra neaiškus, todėl beveik visose prioritetinėse srityse ir beveik visų siekiamų tikslų atžvilgiu negalima *ex ante* nustatyti kiekybinių užduočių, išskyrus gamtos teminius prioritetus.

⁽²⁾ Tikimasi, kad 2015–2017 m. visoje Sąjungoje pagerės 6 900 vandens telkinių ekologinė būklė, 1,4 % iš jų (100) – dėl LIFE įgyvendinimo.

Gamta ir biologinė įvairovė**Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a, b ir c punktus**

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
Gamta	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, skirtų buveinėms ar rūšims, kurių apsaugos būklė nėra gera arba kurios nėra patikimai saugomos, skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais siekiama gerinti apsaugą remiantis Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos, procentas.	100 %
	Buveinių, dėl kurių yra įgyvendinami arba įgyvendinti projektai ir kurių apsaugos būklė nėra gera arba kurios nėra patikimai saugomos, skaičius.	Buveinių ar rūšių arba „Natura 2000“ teritorijų, dėl kurių įgyvendinami arba įgyvendinti projektai ir kurių apsaugos būklė laipsniškai gerėja, procentas.	10 % tokių buveinių

Gamta ir biologinė įvairovė**Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio a, b ir c punktus**

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
	Rūšių, dėl kurių yra įgyvendinami arba įgyvendinti projektai ir kurių apsaugos būklė nėra gera arba kurios nėra patikimai saugomos, skaičius.		10 % tokių rūšių
	„Natura 2000“ teritorijų, dėl kurių yra įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, skaičius arba tokių „Natura 2000“ teritorijų plotas hektarais.		10 % tokių „Natura 2000“ teritorijų ir (arba) tokių „Natura 2000“ teritorijų plotas ha
BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais siekiama Biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. 2, 3, 4 ir 5 tikslų, skaičius.	Įgyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, siekiant pagerinti ar atkurti ekosistemas, dėl kurių įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, procentas.	80 %
	Ekosistemų rūšių, dėl kurių įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, skaičius ir ekosistemų paviršių, dėl kurių įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, plotas hektarais.	Ekosistemų rūšių ar paviršių, dėl kurių įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir daroma pažanga gerinant ar atkuriant būklę, procentas.	10 % tokių ekosistemų rūšių 10 % tokių ekosistemų paviršių

Integruotieji projektai (IP) pagal LIFE reglamento 18 straipsnio d punktą

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
VANDUO (įskaitant jūrų aplinką)	Visų upių baseinų rajonų (UBR), dėl kurių Sąjungos mastu įgyvendinami arba įgyvendinti vandens IP, skaičius.	UBR, įtrauktų į vandens IP, procentas.	3 %
	Įgyvendinamų arba įgyvendintų IP, kuriais siekiama įgyvendinti upių baseinų valdymo planus (UBVP), skaičius.	IP, kuriais siekiama įgyvendinti reikavimus atitinkančius ir veiksmingus UBVP, laikantis Vandens pagrindų direktyvos, procentas.	100 %

Integruotieji projektai (IP) pagal LIFE reglamento 18 straipsnio d punktą

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, susijusių su UBVP įgyvendinimu, skaičius.	IP, kai per juos sutelktas papildomas finansavimas yra didesnis negu bendra tų IP biudžetų vertė, procentas.	100 %
ATLIEKOS	Regionų, kuriuos Sąjungos mastu apima įgyvendinami arba įgyvendinti atliekų IP, skaičius.	Regionų, kuriuos apima atliekų IP, procentas.	2 %
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, susijusių su atliekų tvarkymo planų (ATP) ir (arba) atliekų prevencijos programų (APP) vykdymu, skaičius.	IP, kuriais aprėptame regione siekiama užtikrinti reikalavimus atitinkančius ir veiksmingus ATP ir (arba) APP, laikantis Atliekų pagrindų direktyvos 2008/98/EB 28 ir 29 straipsnių, procentas.	100 %
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, susijusių su ATP ir (arba) APP vykdymu, skaičius.	IP, kai per juos sutelktas papildomas finansavimas yra didesnis negu bendra tų IP biudžetų vertė, procentas.	100 %
Oro kokybė ir išlankos (įskaitant miestų aplinkoje)	Asmenų regionuose, kuriuos Sąjungos mastu apima įgyvendinami arba įgyvendinti oro IP, skaičius.	Gyventojų iš regionų, kuriuos apima oro kokybės IP, procentas nuo bendro Sąjungos gyventojų skaičiaus.	3 %
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, kuriais siekiama vykdyti oro kokybės planus ir programas (OKPP), skaičius.	IP, kuriais siekiama įgyvendinti reikalavimus atitinkančius ir veiksmingus OKPP aprėptuose regionuose, laikantis Direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje 23 straipsnio, procentas.	100 %
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, susijusių su OKPP vykdymu, skaičius.	IP, kai per juos sutelktas papildomas finansavimas yra didesnis negu bendra tų IP biudžetų vertė, procentas.	100 %
Gamta	„Natura 2000“ teritorijų, dėl kurių įgyvendinami arba įgyvendinti IP, skaičius.	„Natura 2000“ teritorijų, kurias apima gamtos IP, procentas.	4 %

Integruotieji projektai (IP) pagal LIFE reglamento 18 straipsnio d punktą			
Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, susijusių su prioritetinių veiksmų bendrųjų priemonių (PVBP) vykdymu, skaičius.	IP, kuriais įgyvendinamos PVBP siekiant užtikrinti tinkamą „Natura 2000“ teritorijų valdymą, procentas.	100 %
	Igyvendinamų arba įgyvendintų IP, susijusių su PVBP vykdymu, skaičius.	IP, kai per juos sutelktas papildomas finansavimas yra didesnis negu bendra tų IP biudžetų vertė, procentas.	100 %

Informavimas ir valdymas

Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio h punktą

Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
INFORMAVIMAS IR INFORMUOTUMO DIDINIMAS	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais siekiama didinti gyventojų, įmonių, vietos valdžios institucijų, registruotų nevyriausybinių organizacijų (NVO) ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų (suinteresuotųjų subjektų ir gyventojų) informuotumą, skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir be projekto srities siekiama aprėpti daugiau negu dvi kitas sritis ir daugiau negu viena kalba, procentas.	80 %
	Suinteresuotųjų subjektų ir gyventojų, kuriems skirti įgyvendinami arba įgyvendinti projektai ir kurie nežino apie aplinkos apsaugos tikslus, su kuriais susijusios informuotumo didinimo kampanijos, skaičius.	Suinteresuotųjų subjektų ir gyventojų, kuriems skirti informuotumo didinimo projektai (jais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti) ir kurie daugiau sužino apie aplinkos politikos tikslus, kurių siekiama tais projektais, skaičiaus padidėjimo, įvertinto atliekant <i>ex ante</i> ir <i>ex post</i> apklausas (jos atliekamos vykdant LIFE projektus arba jas atlieka kiti subjektai), procentas.	25 %
	Suinteresuotųjų subjektų ir gyventojų, kuriems yra skirti įgyvendinami arba įgyvendinti projektai, skaičius.	Aktyvus suinteresuotųjų subjektų ir gyventojų dalyvavimas informuotumo didinimo veikloje (pvz., dalyvavimas apklausose, savanorystė, dalyvavimas ekskursijose su vadovais, informacijos atsisuntimas, klausimų uždavimas), rengiamoje pagal projektus, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti ar perkelti.	> 500 000

Informavimas ir valdymas			
Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio h punktą			
Teminiai prioritetai	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
vykdymo užtikrinimas	Projektų, kuriais siekiama gerinti ES aplinkos teisės aktų laikymąsi ir jų vykdymo užtikrinimą, skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų projektų, kuriais vykdomi veiksmai, tinkami kartoti arba perkelti, ir dėl kurių iš tikrųjų gerėja reikalavimų laikymasis ar vykdymo užtikrinimas, procentas.	10 %
NVO	NVO, gaunančių veiklos dotacijas, intervencijų konsultuojant ES aplinkos politikos klausimais skaičius.	Intervencijų, kuriomis remiama ES politika, padaugėjimo procentas.	12 %
Kiti projektai			
Projektai pagal LIFE reglamento 18 straipsnio e ir f punktus			
	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
Techninės pagalbos projektai	Igyvendinamų arba įgyvendintų techninės pagalbos projektų skaičius.	Igyvendinami arba įgyvendinti techninės pagalbos projektai, susiję su IP rengimu.	10 rengiamų gamtos IP, 5 rengiami atliekų, vandens ar oro IP
	Igyvendinamų arba įgyvendintų techninių projektų skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų techninės pagalbos projektų, kurių rezultatas – geresnės kokybės ES LIFE integruotieji projektai, procentas.	90 %
Gebėjimų ugdymo projektai	Projektų, skirtų gebėjimams ugdyti, skaičius.	Igyvendinamų arba įgyvendintų gebėjimų ugdymo projektų, kuriais daroma pažanga didinant panaudojimą atitinkamose valstybėse narėse, procentas.	90 %
	Sėkmingų paraiškų dėl veiksmų dotacijų, pateiktų iš valstybių narių, kuriose vykdomi gebėjimų ugdymo projektai, skaičius.	Padidėjusi santykinė sėkmingų paraiškų, pateiktų iš valstybių narių, kuriose įgyvendinami arba įgyvendinti gebėjimų ugdymo projektai, dalis, palyginti su 2011 ir 2012 m. rezultatais (procentais).	5 %

7.2. Klimato politikos paprogramė

Švelninimas			
	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
Integruotieji projektai	Projektų skaičius. Gyventojų, pasiektų įgyvendinant klimato kaitos švelninimo strategijas ar veiksmų planus, skaičius ir teritorinė aprėptis. Papildomų projektų, finansuojamų iš kitų Sąjungos ar kitokių fondų, skaičius ir apimtis.	Padidėjęs valstybių narių ir (arba) regionų, kurie gaudami IP paramą ar kartodami IP rezultatus taiko integruotuosius metodus, skaičius. Integruotuosiuose projektuose padidėjęs papildomų priemonių, finansuojamų iš kitų Sąjungos fondų, skaičius. Dėl naujų technologijų, sistemų, priemonių ir (arba) kitų geriausios praktikos metodų, išplėtotų ir įdiegtų pagal LIFE pavyzdžius, tonomis sumažėjęs šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis.	7 valstybės narės, kurios gaudamos IP paramą ar kartodamos IP rezultatus taiko integruotuosius metodus. Per IP sutelktų papildomų finansų suma yra didesnė už bendrą tų IP biudžetų vertę.
Techninės pagalbos projektai	Projektų skaičius. Techninės pagalbos projektų, kurių rezultatas – LIFE integruotieji projektai, procentas.	Padidėjęs IP, susijusių su technine pagalba, skaičius ir geresnė jų kokybė.	100 % projektų, kurių rezultatas – LIFE IP.
Gebėjimų ugdymo projektai	Projektų skaičius.	Padidėjusi santykinė sėkmingų paraiškų, pateiktų iš valstybių narių, atitinkančių gebėjimų ugdymo reikavimus, dalis.	7 valstybėse narėse vykdomas bent vienas švelninimo projektas, finansuojamas pagal LIFE Klimato politikos paprogramę.
Kiti projektai	Projektų skaičius. Finansuotų projektų, kuriais skatinamos naujoviškos technologijos, sistemos ir priemonės ir (arba) kiti geriausios praktikos šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo sprendimai, skaičius.	Didesnis naujoviškų technologijų, sistemų ir priemonių ir (arba) kitų geriausios praktikos šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo sprendimų skaičius. Didesnis pagal LIFE programą išplėtotų atnaujintų ar naujų metodų, kuriuos sistemingai taiko ar tobulina privatusis ir viešasis sektoriai, procentas. Dėl naujų technologijų, sistemų, priemonių ir (arba) geriausios praktikos metodų, išplėtotų ir įdiegtų pagal LIFE pavyzdžius, tonomis sumažėjęs šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis.	Įgyvendinant 80 % visų pradėtų projektų diegiamos ilgalaikės naujoviškos technologijos, sistemos ir priemonės ir (arba) kiti geriausios praktikos šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo sprendimai.

Prisitaikymas			
	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
Integruotieji projektai	Projektų skaičius. Gyventojų, pasiektų įgyvendinant prisitaikymo strategijas, veiksmų planus ar kitokius pagal LIFE programą įgyvendinamus plačios teritorinės aprėpties prisitaikymo planus, skaičius ir teritorinė aprėptis. Tarpregioninių ar tarpvalstybinių prisitaikymo projektų skaičius. Papildomų projektų, finansuojamų iš kitų Sąjungos ar kitokių fondų, skaičius ir apimtis.	Teigiamas poveikis atsparumui klimatui regione ir ekonomikos sektoriuose dėl pagal LIFE finansuojamų veiksmų ar kitų papildomų projektų. Padidėjęs valstybių narių ir (arba) regionų, kurie gaudami IP paramą ar kartodami IP rezultatus taiko integruotuosius metodus, skaičius. Padidėjęs papildomų priemonių, finansuojamų iš kitų Sąjungos fondų, skaičius. Teigiamas LIFE projektų poveikis itin pažeidžiamų teritorijų, nurodytų ES prisitaikymo strategijoje, atsparumui klimatui.	7 valstybės narės, kurios gaudamos IP paramą ar kartodamos IP rezultatus taiko integruotuosius metodus. Per IP sutelktų papildomų finansų suma yra didesnė už bendrą tų IP biudžetų vertę.
Techninės pagalbos projektai	Projektų skaičius. Techninės pagalbos projektų, kurių rezultatas – LIFE integruotieji projektai, procentas.	Padidėjęs IP, susijusių su technine pagalba, skaičius ir geresnė jų kokybė.	100 % projektų, kurių rezultatas – LIFE IP.
Gebėjimų ugdymo projektai	Projektų skaičius.	Padidėjusi santykinė sėkmingų paraiškų, pateiktų iš valstybių narių, atitinkančių gebėjimų ugdymo reikavimus, dalis.	7 valstybėse narėse vykdomas bent vienas prisitaikymo projektas, finansuojamas pagal LIFE programą.
Kiti projektai	Projektų skaičius. Finansuotų projektų, kuriais skatinamos naujoviškos technologijos, sistemos ir priemonės ir (arba) kiti atsparumo klimatui geriausios praktikos sprendimai, skaičius. Pažeidžiamumo vertinimų, prisitaikymo prie klimato kaitos strategijų ar veiksmų planų, parengtų pagal LIFE programą, skaičius. Tarpregioninių ar tarpvalstybinių prisitaikymo projektų skaičius.	Dėl pademonstruotų naujų technologijų, sistemų, priemonių ir (arba) kitų geriausios praktikos metodų, išplėtotų ir taikytų remiantis LIFE pavyzdžiais, padidėjęs atsparumas klimatui, paskirstytas pagal sektorius. Teigiamas LIFE projektų poveikis itin pažeidžiamų teritorijų, ES prisitaikymo strategijoje nurodytų kaip pagal LIFE programą finansuotinos teritorijos, atsparumui klimatui.	80 % pradėtų projektų diegiamos naujoviškos technologijos, sistemos ir priemonės ir (arba) kiti atsparumo klimatui didinimo geriausios praktikos sprendimai.

Valdymas			
	Kiekybiniai rezultatai	Kokybiniai rezultatai	Tikslai ir (arba) gairės iki 2017 m.
Informavimo, informuotumo didinimo ir sklaidos projektai	Projektų skaičius. Pasiektų gyventojų, įmonių, vietos valdžios institucijų, registruotų nevyriausybinių organizacijų (NVO) ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų skaičius. Geografinis paplitimas ir teritorinė aprėptis.	Didesnis informuotumas žmogaus sukeltos klimato kaitos ir sprendimų klausimais, išmatuotas atliekant „Eurobarometro“ apklausas. Didesnis suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas konsultacijose ar politinėse diskusijose, susijusiose su klimato politika ir teisės aktais.	25 % padidėjęs suinteresuotųjų subjektų ir gyventojų dalyvavimas informuotumo didinimo veikloje. 10 % padidėjęs gyventojų, kuriems skirti LIFE projektai ir kurie mano, kad žmogaus sukelta klimato kaita yra labai didelė problema, skaičius.
Geriausios praktikos ir kiti projektai	Projektų skaičius. Priskirtinos konsoliduotos praktikos atvejų, kai naudojami rodikliai ar priemonės, išplėtoti ir išbandyti pagal LIFE pavyzdžius, skaičius. Politikos metodų ar teisės aktų pasiūlyimų, pagrįstų projektų rezultatais, skaičius.	Didesnis geriausios praktikos, kurią ėmė taikyti namų ūkiai, įmonės, valdžios institucijos ar kuri įtraukta į nacionalines ir (arba) regionines programas ar veiksmų planus, atvejų skaičius. Dėl LIFE intervencijų sumažėjęs ES teisės aktų pažeidimų skaičius.	25 % projektų praktikos pavyzdžių ar metodų įtraukta į nacionalines ir (arba) regionines programas ar veiksmų planus. 80 % su klimato valdymu susijusių LIFE projektų rezultatas – geresnis klimato valdymas.

Konkretūs finansinių priemonių rezultatai, rodikliai ir tikslai*Bendri visų finansinių priemonių rodikliai*

Dėl finansinės priemonės rezultatų, rodiklių ir tikslų bus susitarta su vykdančiuoju subjektu. Mažų mažiausiai jie turi aprėpti:

- susitarimų (paskolų, garantijų ir kt.) su finansiniais tarpininkais skaičių (skaičius),
- finansavimo, kuris gaunamas pagal finansines priemones, dydį (mln. EUR),
- privataus finansavimo, kuris sutelkiamas finansinėmis priemonėmis, dydį (mln. EUR),
- galutinių gavėjų skaičių (skaičius),
- valstybių narių, kuriose projektai buvo finansuoti finansinėmis priemonėmis, skaičių (skaičius).

Konkretūs GTFP rodikliai

- Finansavimas, finansuojant projektus pagal finansavimo priemonę gautas iš tarpinių finansų įstaigų (mln. EUR),
- finansavimas, finansuojant projektus skiriamas „Natura 2000“ teritorijoms (mln. EUR),
- poveikis regionų ir ekonomikos sektorių atsparumui klimato kaitai (klimato kaitos poveikis ir jautrumas tam poveikiui) dėl finansuotų projektų, visų pirma pažeidžiamosiose teritorijose, kurios ES prisitaikymo strategijoje įvardytos kaip prioritetingos sritys, finansuotinos pagal LIFE,
- poveikis ekosistemų būklei dėl finansuotų projektų, užimtumo kūrimas: darbo vietų, sukurtų dėl finansuotų projektų, skaičius (visos darbo dienos ekvivalentų skaičius).

Konkretūs EVEFPF rodikliai

- EVEFPF paskolomis sutelktas privatus finansavimas (mln. EUR),
- dėl EVEFPF paskolų sutaupyta energijos (GWh),
- dėl EVEFPF paskolų sumažėjęs išmetamo CO₂ kiekis (tonos CO₂),
- užimtumo kūrimas: darbo vietų, sukurtų dėl EVEFPF paskolų, skaičius (visos darbo dienos ekvivalentų skaičius).

Numatomi konkretūs GTFP rezultatai

Tikimasi, kad per pirmąjį bandomąjį etapą pagal GTFP bus atlikta 9–12 operacijų (įskaitant netiesiogines operacijas) arba 3–4 operacijos per metus. Pavienės investicijos bus mažesnės negu 10–15 mln EUR.

Apskaičiuotas priemonės vertės svarto poveikis įgyvendinant LIFE yra lygus 2,2–3,2. Atsižvelgiant į tai, kad galutiniai gavėjai gali maždaug 25 % prisidėti prie projekto sąnaudų, visų investicijų į LIFE įgyvendinimą svarto poveikis galėtų būti lygus 2,8–4,2. Visos investicijos į Gamtos turtų valdymo projektus vien per bandomąjį etapą galėtų siekti 420 mln EUR.

Tikimasi, kad per vėlesnį veiklos etapą svarto poveikis galėtų padidėti iki 6, ypač, jei prie priemonės prisijungs kiti investuotojai arba bus daugiau investuojama per tarpininkus ir fondus.

Numatomi konkretūs EVEFPF rezultatai

2014–2017 m. laikotarpiu pagal EVEFPF priemonę su finansų tarpininkais galėtų būti pasirašyta maždaug 6–10 finansavimo susitarimų (EIB paskolos energijos naudojimo efektyvumo tikslais ir rizikos pasidalijimo ir (arba) ekspertų paramos priemonės). Finansavimo susitarimas gali apimti finansinės priemonės įgyvendinimą daugiau negu vienoje valstybėje narėje, o finansinis tarpininkas gali pasirašyti daugiau negu vieną finansavimo susitarimą.

Tikimasi, kad per programos įgyvendinimo laikotarpį (2014–2017 m.), jei vidutinės investicinės išlaidos bus 300 000 EUR, maždaug iki 1 800 galutinių gavėjų ir projektų iš viso vidutiniškai bus skirta 430 mln EUR finansavimą paskolomis. Iš viso investicijos į energijos vartojimo efektyvumą per šį laikotarpį galėtų siekti maždaug 540 mln EUR.

Apskaičiuotas paskolų portfelio vertės svėris poveikis įgyvendinant LIFE yra 6. Atsižvelgiant į tai, kad galutiniai gavėjai gali maždaug 25 % prisidėti prie projekto sąnaudų, visų investicijų svėris poveikis įgyvendinant LIFE programą galėtų būti 8.

ISSN 1977-0723 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-5120 (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT